

Elina Rautiainen

VAIKUTAN, KUTEN HALUAN!

Nuorten käsityksiä yhteiskunnallisesta osallistumisesta

Yhteiskuntatieteiden tiedekunta
Pro gradu -tutkielma
Huhtikuu 2019

TIIVISTELMÄ

Elina Rautiainen: Vaikutan, kuten haluan! Nuorten käsityksiä yhteiskunnallisesta osallistumisesta
Pro gradu -tutkielma, 81 s., 3 liitesivua
Tampereen yliopisto
Nuorisotyö ja nuorisotutkimus
Huhtikuu 2019

Otsikko ”vaikutan kuten haluan” kuvaa sitä, mihin suuntaan nuorten yhteiskunnallinen osallistuminen on kehittynyt jälkiteollisissa yhteiskunnissa. Tutkimuksen tehtävänä oli selvittää nuorten käsityksiä yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta ja heidän näkemyksiään itsestään yhteiskunnallisina ja poliittisina osallistujina. Tutkimuksessa vastattiin kysymyksiin: Millä tavalla nuoret hahmottavat yhteiskunnallisen vaikuttamisen ja kuinka nuoret kuvaavat politiikkaa osana yhteiskunnallista vaikuttamista? Miten he yhteiskunnallisesti osallistuvat ja miten he haluaisivat osallistua? Millaisia yhteiskunnallista osallistumista rajoittavia tekijöitä nuoret näkevät yhteiskunnassa? Tutkimuksessa kerättiin teema-haastatteluaineisto kahdeksalta pääkaupunkiseudulla asuvalta 12-17 -vuotiaalta nuorelta. Aineisto analysoitiin laadullisesti.

Tulokset osoittavat, että yhteiskunnallinen vaikuttaminen hahmotettiin niin kollektiivisena kuin yksilöllisenäkin toimintana. Poliitiikan nuoret yhdistivät virallisiin poliittisiin päätöksenteonprosesseihin, jonka seurauksena oma osallistuminen miellettiin harvemmin poliittiseksi. Osallistuminen ja vaikuttaminen tapahtuivat useimmiten nuorten omissa arkiympäristöissä.

Yksilöllisyys, sitoutumattomuus, löyhät verkostot, osallistumisen kertaluontoisuus sekä helppous määrittävät nuorten osallistumista tänä päivänä. Tulokset osoittavat, että alaikäiset nuoret suosivat pääasiassa osallistumisen tapoja, jotka olivat heille ikänsä puolesta mahdollisia. Nuoret eivät aina nähneet itseään täysvaltaisina kansalaisina, vaan tulevina kansalaisina, jotka vaikuttavat vasta joskus tulevaisuudessa.

Ikä ja kiinnostuksen puute koettiin omaa yhteiskunnallista osallistumista rajoittaviksi tekijöiksi. Lisäksi yhteiskunnallisen vuorovaikutuksen puuttuminen nuoren kodissa saattoi osaltaan rajoittaa yhteiskunnallista osallistumista. Kuitenkin nuorten yhteiskunnallisen aktiivisuuden kehityssuunta näyttää varsin valoisalta. Tulokset ovat vuoden 2018 Nuorisobarometrin tulosten suuntaisia.

Avainsanat: yhteiskunnallinen osallistuminen, poliittinen osallistuminen, kansalaisosallistuminen, nuoret, politiikka, vaikuttaminen, kansalaisuus

ABSTRACT

Elina Rautiainen: I influence, as I please! The perception of young people about civic engagement
Master's Thesis, 81 pages, 3 attachment pages
Tampere University
Youth Work and Youth Studies
April 2019

The headline "I influence, as I please" describes how young people's civic engagement has formed in societies during postmodern times. The aim of this research was to examine how young people understand the influence on society and their opinions about themselves as civic and political participants. The research questions were: How young people understand influence on society and how they describe politics as a part of it? How they participate on society and how would they like to participate? What kind of restrictions of participation they see in society? The research methodology was semi-structured interview and the analysis was qualitative. The youth that were interviewed lived in metropolitan area in Finland and they were 12-17-year-old.

The findings of this research suggest that young people understand the outline of influence on society as collective action and individual action. Politics, they saw through formal decision-making processes. Because of that young people didn't always consider their acts as political behaviour. Young people participated and influenced mainly in their everyday environments and close to their own community. Individualism, independence, informal networks, participating once or twice are words that describes how young people practice their civic engagement. These findings indicate, how minors prefer mainly customs in participation which are available for their age group. Always the minors didn't consider themselves as a full citizen. They preferred to see themselves as becoming citizens, whom influence in society when they are older.

Age and lack of interest was perceived as factors that limited their civic engagement. In addition, the lack of discourse about influencing on society at home, might limit young person's civic engagement in society. In the end the trend in youth participation presents bright in the future. The results in this research were parallel with the Youth Barometer 2018 results.

Keywords: civic engagement, political participation, youth participation, citizenship, politics

Sisällys

TAULUKOT JA KUVIOT	1
1. JOHDANTO	2
2. TUTKIMUKSEN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT JA KÄSITTEET	6
2.1. Kyselytutkimukset nuorten yhteiskunnallisuutta kartoittamassa	6
2.2. Suppea ja laaja politiikkatulkinta	10
2.3. Näkökulmia osallistumiseen	13
2.4. Alaikäisenä kansalaisena poliittisessa yhteisössä	19
2.5. Tutkimuksen tavoite, tutkimustehtävä ja -kysymykset.....	23
3. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	24
3.1. Aineiston kuvaus.....	25
3.2. Tutkimushaastattelut.....	27
3.3. Analyysin vaiheet.....	30
3.4. Pohdintaa eettisyydestä ja luotettavuudesta.....	35
4. YHTEISKUNNALLINEN VAIKUTTAMINEN	38
4.1. Kollektiivista toimintaa, mielenosoituksia ja adresseja	39
4.2. Poliittikka osana yhteiskunnallista vaikuttamista	44
5. OMA OSALLISTUMINEN	49
5.1. Uutiset, Internet ja sosiaalinen media osallistumisen areenana	53
5.2. Kulutus ja ostoboikotit.....	57
5.3. Osallistuminen ja vaikuttaminen koulussa.....	61
5.4. Vapaaehtoistyö – halu auttaa.....	63
6. YHTEISKUNNALLISTA OSALLISTUMISTA RAJOITTAVIA TEKIJÖITÄ.....	66
6.1. Nuori ikä ja kiinnostuksen puute	66
6.2. Epämiellyttävä keskustelukulttuuri ja taloudelliset resurssit	68
6.3. Kodin merkitys osallistumisen taustalla	69
7. JOHTOPÄÄTÖKSIÄ.....	71
LÄHTEET:	75
LIITTEET	82
LIITE1 Tiedote tutkittaville.....	82
LIITE2 Taustatiedot.....	83
LIITE3 Teemahaastattelurunko.....	84

TAULUKOT JA KUVIOT

TAULUKKO 1.

Politiikan suppea ja laaja määritelmä Colin Hayn (2007) mukaan. s. 12

TAULUKKO 2.

Nuorten tavat hahmottaa yhteiskunnallinen vaikuttaminen ja oma rooli. s. 33

TAULUKKO 3.

Nuorten profiloituminen eri osallistujatyyppeihin osallistumisen tapojen perusteella. s. 50

KUVIO 1.

Yhteiskunnallinen osallistuminen ja sen poliittisen osallistumisen ja kansalaisosallistumisen ulottuvuudet. s. 16

1. JOHDANTO

Nuorten poliittisesta aktiivisuudesta ja yhteiskunnallisesta osallistumisesta ollaan oltu huolissaan jo useaan otteeseen jälkiteollisissa yhteiskunnissa. Nuorten yhteiskunnalliseen osallistumattomuuteen on kiinnitetty huomiota ja vastauksia ilmiölle on pyritty löytämään tutkimalla nuorten käsityksiä politiikasta ja vaikuttamisesta sekä asenteita niitä kohtaan. Nuorten yhteiskunnallista osallistumista ja vaikuttamista on tarkasteltu niin suoran toiminnan kuin muodollisten osallistumisen kanavien kautta. (Cammaerts & Bruter & Shankuntala & Harrison & Anstead 2016, 105; Coté 2014, 194; Ursin & Haanpää 2012, 54).

Viimeaikaisessa tutkimuksessa on havaittu nykynuorten olevan aikaisempaa kiinnostuneempia politiikasta. Esimerkiksi vuoden 2018 Nuorisobarometrin tulokset tarjoavat valoisaa kuvaa nuorten vaikuttamisesta ja suhtautumisesta siihen. (Pekkarinen & Myllyniemi 2019, 5.) Pekkarisen ja Myllyniemen mukaan (2019, 5) nuorten kiinnostus politiikkaa kohtaan on kasvanut 1990-luvulta lähtien ja nyt yli 60 prosenttia Nuorisobarometrin vastaajista kertoi olevansa ainakin jonkin verran kiinnostunut politiikasta.

Kiinnostus politiikkaa ja vaikuttamista kohtaan ei automaattisesti kuitenkaan muutu toiminnan ja osallistumisen kulttuuriksi. Vaikka osallistuminen yhteiskunnallisesti on nuorten keskuudessa lisääntynyt, niin edelleen vähemmistö Nuorisobarometrin 2018 vastaajista kertoi yrittäneensä vaikuttaa itselleen tärkeisiin yhteiskunnallisiin asioihin viimeisen vuoden aikana, ja ainoastaan 15 prosenttia kertoi osallistuneensa poliittiseen toimintaan. (Myllyniemi & Kiilakoski 2019, 25-26.)

Toisaalta nuorten asenteissa on tapahtunut myös muutosta siinä, millaiset tavat koetaan tehokkaiksi keinoiksi vaikuttaa. Järjestöissä ja nuorisovaltuustoissa toimimisen rinnalla kokemus ostopäätösten, nettikeskusteluiden ja mielenosoitusten vaikuttavuuden tehokkuudesta on kasvussa. Erityisesti ostopäätöksillä vaikuttaminen on yleistynyt jyrkästi. (Myllyniemi & Kiilakoski 2019, 25-26.) Toisin sanoen instituutiokeskeisen osallistumisen lisäksi joustaviin ja löyhiin verkostoihin perustuvat

vaikuttamisen paikat ovat monipuolistaneet nuorten yhteiskunnallista osallistumista. Nämä osallistumisen muodot ovat myös alaikäisten nuorten saavutettavissa.

Politiikan tutkimuksessa on käyty jatkuvaa keskustelua siitä, mistä poliittinen osallistuminen muodostuu ja millainen toiminta voidaan tulkita poliittiseksi. Laajimmillaan poliittinen osallistuminen nähdään kaikenlaisiksi keinoiksi, joilla ihmiset yhdessä pyrkivät muuttamaan vääriksi kokemiaan asioita ja suppeimmillaan se on muodollisiin poliittisiin prosesseihin osallistumista. (Berger 2011, 40; Luhtakallio 2014, 210; Cammaerts & Bruter & Banaji & Harrison & Anstead 2016, 4; Saari 2017, 51.)

Tarkasteltaessa nuorten osallistumista politiikan laajan tulkinnan avulla, se näyttää varsin kirjavalta toiminnalta. Nuorisobarometrin 2018 tulos nuorten vähäisestä poliittisesta osallistumisesta kertoo kuitenkin jotain nuorten tavasta hahmottaa poliittisuus osana sitä, miten he itse osallistuvat ja vaikuttavat yhteiskunnassa. Tähän perustuen olen kiinnostunut nuorten tavasta hahmottaa politiikka ja poliittinen toiminta osana yhteiskunnallista vaikuttamista.

Tarkastelen tässä tutkimuksessa nuorten käsityksiä ja suhdetta yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen politiikan, yhteiskunnallisen osallistumisen ja kansalaisuuden käsitteiden kautta. Perustan oman ymmärryksen politiikan käsitteestä politiikan tutkija Colin Hayn (2007) määrittelemälle tavalle hahmottaa ja ymmärtää politiikka. Näin ollen politiikka ymmärretään myös puoluepolitiikkaa laueammalle alueelle levittäytävänä toimintana, jota harjoitetaan monipuolisesti useilla sosiaalisen elämän eri alueilla.

Tämän lisäksi tarkastelen nuorten yhteiskunnallista osallistumista politiikan tutkija Pippa Norrisin (2004, 2007) kolmen osallistumista kuvaavan käsitteen mukaisesti. Nämä ovat kampanja- ja aateperustainen poliittinen osallistuminen sekä kansalaisosallistuminen. Kansalaisuutta hahmotan poliittisen yhteisön muodollisena, toiminnallisena ja kokemuksellisenä jäsenyytenä (Gretcshel & Killakoski & Nivala 2012.) Edellä lueteltujen käsitteiden avulla selvitän nuorten käsityksiä yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta sekä heidän näkemyksiään itsestään yhteiskunnallisina ja poliittisina osallistujina.

Pro gradu -tutkielman aihe ja kysymykset kumpuavat teoriasta ja käytännön kokemuksestani nuorten yhteiskunnallisen osallistumisen ja vaikuttamisen maailmasta. Kiinnostukseni heräsi aihetta kohtaan toimiessani nuorisovaltuuston parissa. Arjen havaintoihin sekä keskusteluihin perustuen minulle muodostui mielikuva siitä, että nuoria ei kiinnosta politiikka tai vaikuttaminen. Nuorten osallistuminen esimerkiksi nuorisovaltuustoihin näyttäytyi itselleni nuorisotyöntekijänä melko pienen nuorten ryhmän harrastuksena. Kiinnostuin aiheesta ja halusin ottaa asiasta tarkemmin selvää.

Esimerkiksi Suomessa lasten ja nuorten osallistumisen säädösperusta on YK:n lasten oikeuksien sopimuksessa, perustuslaissa, nuorisolaissa, koulutusta koskevissa laeissa ja lastensuojelulaissa ja nykyisin myös kuntalaissa (Ursin & Haanpää 2012, 54; Kuntalaki 410/2015). Kuntalain päivittämisen myötä nuorisovaltuustojen asema vahvistui vuonna 2017 lainsäädännöllä, jonka mukaan jokaisen kunnan tulee asettaa nuorisovaltuusto tai vastaava nuorten vaikuttajaryhmä ja huolehtia sen toimintaedellytyksistä (Kuntalaki 410/2015).

Nuorisovaltuustotoiminnasta on kehittynyt yksi keskeisimmistä nuorten poliittisen osallistumisen ja vaikuttamisen muodoista erityisesti alaikäisille nuorille. Vuoden 2013 ja 2018 Nuorisobarometrien mukaan nuoret myös kokevat, että nuorisovaltuustoissa tai järjestöissä toimiminen on tehokkaimpia keinoja vaikuttaa (Myllyniemi 2014, 28; Pekkarinen & Myllyniemi 2019, 5). Toisaalta kuitenkin osallistuminen järjestöjen ja nuorisovaltuustojen toimintaan on varsin vähäistä nuorten keskuudessa (Myllyniemi 2014, 28; Eskelinen & Neuvonen 2017, 102; Myllyniemi & Kiilakoski 2019, 32).

Toiminta omaehtoisissa porukoissa jotakin vastaan tai jonkin puolesta on nuorille tyypillisempi osallistumisen muoto (Myllyniemi 2014, 28). Esimerkiksi keväällä 2019 nuoret omaehtoisesti aktivoituivat protestoimaan ilmaston puolesta, jolloin ilmastolakoksi kutsuttu koululakko sai liikkeelle noin miljoona nuorta ympäri maailmaa. Myllyniemi (2014, 28) kysyykin, kuinka vakiintuneet nuorisovaltuustot tai muut nuorten edustajistot tai järjestötoiminta onnistuvat itse asiassa herättämään nuorten innostuksen ja halun osallistua päätöksentekoon, ja kannustetaanko nuoria

ainoastaan osallistumaan päätöksentekoon unohtaen muut yhteiskunnallisen vaikuttamisen ulottuvuudet.

Tutkimukseni tavoitteena on tuottaa lisää ymmärrystä nuorten käsityksistä yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta ja siihen osallistumisesta. Keskeistä on ymmärtää, miten nuoret hahmottavat yhteiskunnallisen vaikuttamisen ja oman roolinsa siinä sekä millaiset asiat he näkevät rajoittavina tekijöinä yhteiskunnalliselle osallistumiselle. Tutkimuksen tehtävä on selvittää nuorten käsityksiä yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta ja heidän näkemyksiään itsestään yhteiskunnallisina ja poliittisina osallistujina. Etsin tutkimustehtävään vastauksia keräämällä haastatteluaineiston kahdeksalta alaikäiseltä nuorelta pääkaupunkiseudulta teemahaastattelumetodia hyödyntäen. Haastatteluihin osallistuneet nuoret olivat 12-17-vuotiaita.

Vaikka 2000-luvulla ollaan lähinnä keskitytty tarkastelemaan nuorten osallistumattomuutta (Eskelinen & Neuvonen 2017, 79), niin tässä tutkimuksessa näkökulmani herkistyy tunnistamaan nuorten erilaisia tapoja osallistua yhteiskuntaan. Äänestämisen jätän tarkastelun ulkopuolelle, koska tulkitSEN tässä tutkimuksessa yhteiskunnallisen aktiivisuuden ja vaikuttamisen äänestämistä laajempänä toimintana. Lisäksi kiinnostukseni kohteena ovat alaikäiset nuoret ja heidän käsityksensä, jolloin äänestäminen poliittisen osallistumisen muotona ei heidän ikänsä rajoittamana ollut mahdollista.

Tätä johdantoa seuraava luku 2 käsittelee nuorten yhteiskunnalliseen aktiivisuuteen ja asenteisiin liittyvää aikaisempaa tutkimusta. Lisäksi luku sisältää keskeisimpien käsitteiden määritelmät. Luvussa 3 käsitellään tutkimuksen metodologisia lähtökoh-
tia sekä kuvataan aineisto ja analyysin vaiheet. Lisäksi luvussa pohditaan tutkimuk-
sen eettisyyttä ja luotettavuutta. Luvut 4, 5 ja 6 käsittelevät tutkimuksen empiiriseen
aineistoon ja analyysiin perustuvia tuloksia ja luvussa 7 käsitellään keskeisempien
tulosten kannalta tehtyjä johtopäätöksiä sekä liitetään tulokset laajempaan keskus-
teluun nuorten yhteiskunnallisesta osallistumisesta.

2. TUTKIMUKSEN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT JA KÄSITTEET

Tämä luku käsittelee nuorten yhteiskunnalliseen aktiivisuuteen liittyvää aikaisempaa tutkimusta sekä tässä tutkimuksessa käytettyjen käsitteiden määritelmiä. Kyselytutkimusten esiin nostaminen ja tulosten käsittely nuorten yhteiskunnallisista asenteista ja aktiivisuudesta on oman tutkimukseni kannalta perusteltua siksi, että yksi tutkimukseni kiinnostuksen kohde on selvittää, miten nuoret näitä kyseisiä käsitteitä hahmottavat ja mikä on heidän tapansa ymmärtää niitä.

2.1. Kyselytutkimukset nuorten yhteiskunnallisuutta kartoittamassa

Tutkimukseni paikantuu nuorisotutkimuksen, poliittisen sosiologian sekä politiikan tutkimuksen kentille. Nuorten yhteiskunnallisen osallistumisen ja vaikuttamisen ymmärtäminen on ollut yksi nuorisotutkimuksen kesto-aiheita, ja aiheen kiinnostavuus nostaa aika ajoin päätään (esim. Myllyniemi 2014; Saari & Puuronen 2017; Pekkarinen & Myllyniemi 2019). Nuorten yhteiskunnallista aktiivisuutta koskevassa keskustelussa huoli on kohdistunut nuorten alhaiseen äänestysaktiivisuuteen ja politiikkakiinnostukseen sekä nuorten laiskaan järjestöaktiivisuuteen (Furlong 2013, 214-215; Eskelinen & Neuvonen 2017, 79; Harrinvirta 2019, 115).

Erityisesti nuorten poliittisesta osallistumisesta ja asenteista on puhuttu pitkään huolestunein äänenpainoin. Keskustelussa on vellone pitkään jatkunut huoli nuorten sosiaalisen pääoman ja yhteiskunnallisen osallistumisen rapautumisesta sekä siitä, ovatko nuoret ylipäättään yhteiskunnallisesti valveutuneita. (Eskelinen & Neuvonen 2017, 79-80; Harrinvirta 2019, 115.)

Nuorten vieraantumisesta edustukselliseen demokratiaan nojaavista instituutioista löytyy myös tutkimuksellista näyttöä. Esimerkiksi W. Lance Bennettin mukaan

(2008,1) on selvää, että useat nuoret ovat osoittaneet halukkuutensa ottaa osaa yhteiskunnallisesti tässä digitalisoituneessa ja globaalissa ajassa, mutta eivät kuitenkaan tavanomaisen politiikan keinoin. Nuoret eivät enää äänestä samalla tavalla kuin aikaisemmat sukupolvet. (Bennett 2008, 1; Furedi 2005, 32.)

Bennett (2008, 2) väittää, että tavanomaisen politiikan ja nuorten väliseen katkenneeseen suhteeseen on monia polkuja. Hänen mukaansa ensinnäkin aikuiset suhtautuvat politiikkaan negatiivisesti ja kyynisesti. Toiseksi kyseinen suhtautuminen ja asenneilmasto välittyy nuorille myös median kautta. Näin ollen poliitikot saattavat näyttäytyä nuorille katkerassa ja myrkyllisessä valossa. Myös sosiologi Frank Furedi (2005, 40) esittää, että on olemassa paljon empiiristä näyttöä nuorten katkenneesta suhteesta poliittiseen elämään. Furedi (2005, 40) lisää, että nuoret osallistuvat todennäköisimmin vapaaehtoisin ryhmiin kuin poliittisiin puolueisiin eivätkä he välttämättä miellä osallistumistaan poliittiseksi.

Katja Lötjönen (2017, 105) kuitenkin huomauttaa, että tutkimustulokset eivät ole yksiselitteisiä. Hän toteaaakin, että tutkimuksista nuoriin kohdistuva ajattelutapa on problemaattinen. Lötjönen (2017, 105) mukaan nuoret nähdään usein homogeenisenä ongelmaryhmänä, jonka tulisi osallistua vain tavanomaisessa poliittisessa toimintaympäristössä. Tähän perustuen aktiivinen osallistuminen Lötjönen (2017, 105) mukaan kietoutuu ainoastaan äänestämiseen ja muihin formaalin osallistumisen muotoihin.

Lötjönen (2017, 105) mukaan näin tapahtuu osittain siksi, että näitä osallistumisen tapoja on totuttu mittaamaan. Saaren ja Puurosen (2017, 261) mukaan Suomessa nuorten yhteiskunnallista vaikuttamista on tutkittu pääasiassa kyselytutkimuksin, joka on tuottanut varsin vertailukelpoista tietoa nuorten yhteiskunnallisesta aktiivisuudesta, mutta kyselytutkimukset eivät välttämättä kerro koko totuutta nuorten osallistumisesta, aktiivisuudesta ja asenteista.

Esimerkiksi Anni Rytioja ja Kirsi Pauliina Kallio (2018, 22) ovat analyysissään tulleet siihen johtopäätökseen, että kyselylomakkeiden taustalla vaikuttavat vahvasti vallitseva ajatus demokratiavajeesta ja poliittisen sitoutumattomuuden kasvusta. Rytioja ja Kallio (2018, 22-23) muistuttavat, että kyselylomakkeilla kerätään usein tietoa jo ennalta määritellyistä ilmiöistä, jolloin vastaajien oma ymmärrys tuosta ilmiöstä ei ilmene parhaalla tavalla. Tämä selittää heidän mukaansa myös sitä, miksi nuoret

eivät pääosin vaikuta mieltävän itseään aktiivisina osallistujina. Kansalaisuutta ei koeta arkielämän asiana, vaikka nuoret saattavat käytännössä olla hyvinkin aktiivisia ja demokraattisia ihmisiä arjen ympäristöissään. (Rytioja & Kallio 2018, 22-23.)

Nuorten yhteiskunnallista aktiivisuutta ja asenteita tutkittaessa on myös huomiotava, että nuoret eivät muodosta yhtenäistä joukkoa, vaan nuorten yhteiskunnallinen ajattelu määräytyy suurelta osin median, ystäväpiirin, kodin ja nuorten omien kokemusten välityksellä. Nuoret jakaantuvat esimerkiksi myös luokka-aseman ja koulutuksen perusteella useisiin ryhmiin, joiden edut eivät ole yhteneväisiä. Nuoriin ihmisiin viitatessa tulee siis huomioida nuorten moninaisuus ja heterogeenisyys sosiaalisena ryhmänä, joka muodostuu useista erilaisista identiteeteistä. Nuoria ei tulisi nähdä yhtenä homogeenisenä ryhmänä, joka jakaa samat intressit. (Puuronen 2006, 16; Ursin & Haanpää 2012, 56; Cammaerts ym. 2016, 3)

Nuoret luupin alla -kyselytutkimuksessa tutkittiin 6.-9-luokkalaisten nuorten yhteiskunnallista vaikuttamista. Tutkimuksen mukaan nuorten kiinnostus politiikkaa ja yhteiskunnallisia asioita kohtaan oli varsin laimeaa. Tutkimuksessa saatujen tulosten perusteella yleisin syy nuorten yhteiskunnalliseen passiivisuuteen oli kiinnostuksen puute. Muita syitä haluttomuudelle olivat puuttuvat valmiudet, toisin sanoen tiedon puute siitä, miten voidaan osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnallisesti sekä kyyninen asenne poliittisia päättäjiä kohtaan. Nuorten kiinnostuksen puute yhteiskunnallista vaikuttamista kohtaan näyttäytyi yhteiskunnallisena osallistumattomuutena nuorten toiminnassa. Toisaalta taas kiinnostus osallistua kohdistui ensisijaisesti oma elämä ja arkea koskettaviin asioihin. (Ursin & Haanpää 2012, 61-65.)

MYPLACE-tutkimuksen mukaan nuoret puolestaan eivät olleet apaattisia eivätkä poliittisesti välinpitämättömiä. Kokonaiskuva nuorten yhteiskunnallisesta osallistumisesta oli paljon moninaisempi. Tutkimuksen yhteiskunnallista osallistumista käsittelevät artikkelit paljastavat, että noin puolet nuorista on kiinnostunut puolueista ja politiikasta, kun taas toinen puoli ei ole. Pienelle osalle politiikka on lähes kirosana ja pienelle osalle nuorista taas politiikka on erittäin merkittävä ja kiinnostava osa elämää. Oleellinen huomio tutkimuksessa oli myös se, että nuoret puhuivat politiikasta yleensä käsitteen suppeassa merkityksessä (ks. Hay 2007). (Saari & Puuronen 2017, 251.) Tarkastelen politiikan laajan ja suppean määritelmän eroja seuraavassa luvussa 2.2.

MYPLACE-tutkimukseen osallistuneet nuoret viittasivat politiikalla puolueiden ja edustuksellisten instituutioiden rooliin. Tässä merkityksessä politiikka ei kiinnostanut puolia tutkimukseen osallistuneista nuorista. Toisaalta taas puolet tutkimukseen osallistuneista nuorista, joita politiikka kiinnosti, tulkitsivat poliittisen todellisuuden kirjavammaksi kuin ne nuoret, joita politiikka ei kiinnostanut (Saari 2015, 65). MYPLACE-tutkimuksen (Saari 2017, 253) mukaan poliittisen ja yhteiskunnallisen osallistumisen individualistisuus, vapaaehtoisuus, joustavuus ja sitoutumattomuus olivat nuorten tyypillisimpiä osallistumisen piirteitä.

Nuorten yhteiskunnallista aktiivisuutta on tarkasteltu myös teknistyneen ja muodollisen politiikan jaottelun kautta. Esimerkiksi nuorisotutkija James Cotê (2014, 194) viittaa nuorten yhteiskunnalliseen osallistumiseen teknistyneen *”tecno-politics”* ja muodollisen *”formal politics”* politiikan käsitteillä. Cotê (2014, 194) esittää, että nuoret ovat löytäneet lisääntyneen teknologian käytön seurauksena uuden tyyppiset informaalin poliittisen ilmaisun muodot, jonka alustana toimivat internet sekä monipuoliset informaatio- ja viestintäkanavat. Lisäksi nuorten yhteiskunnallisen osallistumisen muodot ovat yksilöllistyneet, jolloin aiheet valikoituvat persoonallisten mieltymysten mukaisesti. Samankaltaisiin havaintoihin päädyttiin myös kansainvälisessä nuorten poliittista osallistumista selvittäneessä EUYOUNGPART-tutkimuksessa. Tutkimuksen mukaan nuorten yhteiskunnallisen osallistumisen on yksilöitynyt ja poliittiset aiheet ovat muuttuneet henkilökohtaisemmiksi. (Paakkunainen 2005, 129).

Paakkunaisen mukaan (2005, 129) nuorten asenteiden ja arvojen tasolla voi selvästi nähdä, että vanhan politiikan, kuten luokkakompromissit tai oikeisto-vasemmistojalon ulottuvuudet ja uuden politiikan yhdenvertaisuutta ja ympäristöä koskevat, etniset, sukupuoli- ja elämäntapaperustaiset kysymykset eriytyvät. Hän toteaa, että kysymykset elävät omaa elämäänsä ja nuoret erottautuvat omilla osallistumisen tavoillaan toisaalta ”vanhan” ja toisaalta ”uuden” politiikan alueilla. Uuden politiikan moniaisuus liittyy vahvasti globaalin ja verkossa tapahtuvan demokratian maiseen. (Paakkunainen 2005, 129.) Harrinvirran mukaan (2019, 128) tutkimuksissa ollaan havaittu, että myös suomalaisnuorten poliittisessa osallistumisessa yhdistyvät uusi ja vanha politiikka. Nuoret osallistuvat aikuisia aktiivisemmin uuden politiikan osallistumisen muotoihin, kuten mielenilmauksiin, vetoomusten allekirjoittamiseen, ja erityisesti poliittiseen kuluttamiseen (Harrinvirta 2019, 128).

Vaikka kyselytutkimukset ovat olleet yksi yleisin tapa tutkia nuorten yhteiskunnallista osallistumista ja aktiivisuutta, niin Kari Saari ja Vesa Puuronen (2017, 261) esittävät kritiikin kyselytutkimuksessa käytettyjen metodien riittävyyttä kohtaan. He kyseenalaistavat sen, että riittävätkö metodit selvittämään nuorten osallistumista, ajattelua ja asenteita yhteiskunnallista vaikuttamista kohtaan. He esittävät ajatuksen myös siitä, että tulisiko nuoria tutkia enemmän monimenetelmäisillä tutkimusotteilla ja olisi siko joitakin kyseisiä kyselyissä käytettyjä käsitteitä syytä päivittää.

2.2. Suppea ja laaja politiikkatulkinta

Sosiologi Ulrich Beck (1995, 31-33) puhuu aikansa analyysissä käsiteseikaannuksesta, jonka mukaan politiikan käsitteen päivittämiseksi näyttäisi olevan tarvetta. Esimerkiksi perinteinen jako oikeiston ja vasemmiston välillä on menettänyt merkitystään yhteiskunnan muutoksen myötä. Tämän lisäksi politiikka on levittäytynyt alueille, missä sitä ei perinteisesti olla nähty. (Beck 1995; Furedi 2005.) Beck (1995) yhdistää muutoksen osaksi refleksiivistä modernisaatiota. Refleksiivisessä modernisaatiossa teollinen yhteiskunta on muuttunut jälkiteolliseksi vaivihkaa ja huomautta, jolloin perinteinen poliittinen vastakkainasettelu ei ole ollut niin merkittävässä roolissa tapahtuneen muutoksen kannalta.

Tällä Beck (1995, 14) tarkoittaa, että siirtyminen yhdestä yhteiskunnallisesta ajankaksosta toiseen voikin tapahtua suunnittelematta ja epäpoliittisesti, jos politiikka rajataan vain sen muodollisten poliittisten instituutioiden ja eturyhmien vallankäytön alueiksi. (Beck 1995, 13-14.) Toisin sanoen yhteiskunta nojaa yhä päätöksenteossa vanhojen mallien mukaisiin järjestelmiin ja tekee yhä päätöksiä, mutta toisaalla etujärjestöjä, oikeusjärjestelmää ja politiikkaa varjostavat jo yhteiskunnalliset kiistat, jotka ovat muodollisten poliittisten instituutioiden päätösvallan ulottumattomissa. Tällöin ihmisten mobilisoituminen yhteiskunnallista muutosta tavoitteleviin liikkeisiin voi tapahtua jossain muualla kuin muodollisen politiikan alueella. (Beck 1995, 16.)

Politiikan tutkija Colin Hay (2002,3) on myös kyseenalaistanut politiikan kapean määritelmän. Hänen mukaansa politiikka-käsitteen määritelmän tulisi kattaa laajemmin koko sosiaalinen elämä. Hay (2007, 61-62) esittelee teoksessaan *Why we hate politics* -kaksitoista tapaa hahmottaa politiikka ja puhua siitä. Hän jaottelee tavat ymmärtää politiikkaa kahteen kategoriaan. Toisen kategorian mukaan politiikka ymmärretään sen suppeassa (*narrow*) merkityksessä, joka hahmotetaan tällöin hallinnollisena päätöksentekona tai laajemmin (*inclusive*) ihmisten sosiaaliseen elämään sisältyvänä vallankäyttönä, joka voi olla joko virallista tai epävirallista.

TAULUKKO 1. Poliitiikan suppea ja laaja määritelmä Colin Hayn (2007) mukaan.

Politiikan suppea tulkinta (narrow) –esiintyy vain hallinnollisen päätöksenteon alueena
1. Poliitiikka tarkoittaa kaikkea hallinnossa tapahtuvaa vuorovaikutusta.
2. Poliitiikka tarkoittaa muodollista päätöksentekoprosessia, jonka päätökset sitovat yhteisön jäseniä (useimmiten valtio).
3. Poliitiikka tarkoittaa julkisia ja muodollisia prosesseja, joiden kautta valtion kansalaiset voivat osallistua, hallinnolliseen päätöksentekoon. Tavat osallistua ovat usein hallinnosta käsin määriteltyjä.
4. Poliitiikka tarkoittaa toimintaa, jolla ylläpidetään kansanvaltaa rakenteiden avulla, harjoitetaan ja puolustetaan yhteistä, julkista etua.
5. Poliitiikka on toimintaa, jonka avulla vakautetaan ja suojataan niiden valta ja auktoriteetti, jotka hallitsevat ja kontrolloivat julkisia instituutioita omatuilla resursseilla.
Politiikan laaja tulkinta (inclusive) –saattaa esiintyä laajasti useilla sosiaalisen elämän alueilla
6. Poliitiikka on julkisen keskustelun prosessi, jonka tarkoituksena on selvittää yhteisön yhteisiä huolia tai etuja.
7. Poliitiikka tarkoittaa prosessia, jonka avulla saatetaan ne vastuuseen toiminnastaan, joilla on valtaa ja velvollisuus tehdä päätöksiä yhteisössä.
8. Poliitiikka tarkoittaa kieroutuneita vaikuttamisentapoja, joihin liittyy petoksia, kaksinaamaisuutta ja yksilöiden tai ryhmien etujen edistämistä yhteisen hyvän nimissä.
9. Poliitiikka on kuvaileva käsite kollektiiviselle ulkoparlamentariselle toiminnalle, jolla pyritään kiinnittämään huomiota erilaisiin kiistanalaisiin kysymyksiin. Nämä toiminnot nähdään usein hallinnollisen päätöksenteon täydentäjinä.
10. Poliitiikka tarkoittaa vallan jakoa, sen käyttöä ja seurauksia.
11. ”Poliittinen” on adjektiivi, joka kuvailee muodollisiin ja epämuodollisiin, julkisiin ja yksityisiin prosesseihin osallistuvien ja ulkopuolelle jättäytyvien ihmisten motiiveja. Nämä motiivit ovat poliittisia siltä osin, että ne heijastavat tai ilmaisevat prosessin oikeutukseen liittyviä näkemyksiä.
12. ”Poliittinen” on adjektiivi, joka kuvaa julkiseen hallintoon tai sosiaaliseen vuorovaikutukseen osallistuvien ihmisten motiiveja. Kyseiset motiivit ovat poliittisia siltä kun ne heijastavat tai ilmaisevat kapeasti osallistujan omaa etua.

(Lähde: Hay 2007, 61-62; vrt. Saari 2017, 51.)

Hayn (2007, 61-62) listan ensimmäinen, toinen ja kolmas ovat muodollisimmat ja institutionaalisimmat tavat ymmärtää politiikka (taulukko 1). Poliitiikka nähdään omana erillisenä valtakuntana, irrallaan taloudesta ja yksityisestä alueesta. Tämän ymmärryksen mukaan politiikka on synonyymi hallinnon ja muiden muodollisten demokraattisten prosessien kanssa. Tällaisina muodollisina prosesseina voidaan ajatella esimerkiksi äänestämistä sekä puoluetoimintaan osallistumista.

Listan neljäs ja viides määritelmä näkevät politiikan joko hyvän- tai pahansuopana toimintana. Neljännen määritelmän mukaan politiikka varmistaa yhteisten etujen toteutumisen yhteisössä ja viidennen mukaan se suojaa sekä vakauttaa auktoriteettia

ja valtaa hallitsevan eliitin keskuudessa. Listan muut vaihtoehdot kuvaavat taas laajempaa ymmärrystä politiikan toiminta-alueista. (Hay 2007, 61-63.)

Saaren (2015, 41) mukaan politiikka-käsitteen perinteiset reunat ovat sumentuneet, kun uudet epämuodolliset politiikan muodot ovat korvanneet, muovanneet tai täydentäneet poliittista toimintaa. Hayn (2007, 61-63) jäsenyykset politiikan käsitteen ymmärtämisestä muodostuvat poliittisen osallistumisen tavoista. Toisin sanoen näyttää siltä, että koko ajatus ”politiikasta” tai ymmärrys poliittisesta toiminnasta on muuttunut yhteiskunnan muuttumisen myötä.

Tutkimuksessani olen kiinnostunut nuorten käsityksistä ja tavasta hahmottaa politiikka osana yhteiskunnallista osallistumista ja vaikuttamista. Tällöin perustan oman ymmärrykseni politiikan käsitteestä Hayn (2007) määrittelemälle tavalle hahmottaa ja ymmärtää politiikka. Ymmärrykseni mukaan käsitystä politiikasta ei voida määritellä ilman käytännön toiminnan luomia merkityksiä, ja tästä lähtökohdasta käsin politiikan käsitteen määrittelemisen auttaa ymmärtämään nuorten tapoja hahmottaa sitä, millaista toimintaa pidetään poliittisena. Tällöin politiikka kehystää analyysiä nuorten yhteiskunnallisen osallistumisen ja vaikuttamisen käsityksistä sekä heidän tavoistaan osallistua vaikuttamistoimiin omasta roolistaan käsin.

2.3. Näkökulmia osallistumiseen

Länsimaisten yhteiskuntien jälkiteollinen aikakausi on asettanut kansalaisten osallistumiselle uusia ulottuvuuksia. Kansalaisten osallistuminen demokraattiseen elämään ei enää tapahdu pelkästään muodollisen politiikan keinoin. Sen sijaan muodollisen politiikan osallistumisen tavat ovat pikemminkin vieraannuttaneet kansalaisia ja näin ollen osallistuminen on ollut laskusuhdanteessa länsimaisissa yhteiskunnissa. (Furlong 2013, 214; Norris 2002, 1,3.)

Englantilainen politiikan tutkija Pippa Norris (2002, 3) kuitenkin kyseenalaistaa kansalaisiin kohdistuvat apatian syytökset. Hän (2002, 3-4) esittää, että kansalaisten

osallistumisen tavat ovat monipuolistuneet jo 1970-luvulta lähtien. Norrisin (2002, 3-4) mukaan poliittisiin kysymyksiin pyrittiin vaikuttamaan enenevässä määrin myös protestien, mielenosoitusten ja ostoboikottien keinoin perinteisen poliittisen osallistumisen ulkopuolelta.

Erilaiset yhteiskunnalliset muutokset selittävät poliittisen osallistumisen laajenemisen taustoja, kuten elintason nousu, koulutuksen lisääntyminen ja palvelusektorin kasvu länsimaissa yhteiskunnissa. Yleisesti sosiaaliset trendit sekä uudenlaiset poliittiset kysymykset ovat nostaneet vaatimuksia laajempiin osallistumisen tapoihin poliittisissa prosesseissa. (Norris 2002, 19.) Yhteiskunnan muutoksen myötä politiikan merkitys on muuttunut, joka on edellyttänyt myös poliittisen aktivismin alituista laajentamista. Näyttää siltä, että käytännössä jokainen aktiivisuuden muoto ja julkinen ele voidaan tulkita politiikan kautta. (Furedi 2005, 35-38).

Erityisesti yhteiskunnalliset muutokset ovat heijastuneet nuorten tavassa osallistua. Esimerkiksi nuorisotutkija Vesa Puurosen (2006, 264) mukaan nuoret ovat olleet huolissaan siitä, että saastuminen, luonnon monimuotoisuuden tuhoutuminen, geenimanipulaatiot ja muut vastaavat ilmiöt voivat tuhota elämän edellytykset maapallolta. Uhkakuvat ja huolet liittyvät laajempiin globaaleihin ilmiöihin, nämä ilmiöt esiintyvät nuorten yhteiskunnallisessa aktiivisuudessa. Cammaerts ym. (2016, 105) toteavatkin, että moninaiset yhteiskunnallisen ja poliittisen osallistumisen muodot sekä strategiat on otettu käyttöön erityisesti 15-30-vuotiaiden nuorten keskuudessa, jos poliittinen osallistuminen ajatellaan äänestämistä laajempänä toimintana.

Cammaerts ym. (2016, 4) ovat tarkastelleet nuorten poliittista osallistumista neljän poliittisen osallistumisen ulottuvuuden avulla. Ensimmäiseksi, osallistuminen edustukselliseen demokratiaan tapahtuu äänestämisen ja poliittisiin puolueisiin kuulumisen kautta. Toiseksi osallistuminen voi tapahtua avointen rakenteiden kautta, kuten kuulumalla nuorisojärjestöihin, kansalaisjärjestöihin tai yhteisölliseen mediaan. Kolmanneksi osallistuminen voi tapahtua yleiseen keskusteluun osallistumalla ja nostamalla yksittäisiä nuorille merkittäviä aiheita esille median tai internetin keinoin. Neljänneksi osallistuminen toteutuu myös oppimalla ja etsimällä tietoa demokratiasta, kuten osallistumalla poliittisia prosesseja jäljitteleviin toimintoihin,

osallistumalla opetustilanteisiin tai oppimalla koulussa ja osallistumalla nuorisojärjestöjen toimintaan.

Cammaerts ym. (2016,4) mukaan poliittinen osallistuminen hahmottuu olennaisesti kuulumisena poliittiseen yhteisöön, ja sen vuoksi se liittyy vahvasti käsityksiin edustuksellisuudesta ja tehokkuudesta. Poliittinen osallistuminen on ratkaisevasti myös sitä, että saadaan aikaan muutosta ja pystytään vaikuttamaan tapahtumien kulkuun sekä päätösten lopputulokseen juuri osallistumisen kautta.

Näin ollen poliittinen osallistuminen (*political participation*) on määritelty usein äänestämiseksi, poliittiseksi kampanjoinniksi ja puoluejäsenyyksiksi, mutta poliittisen osallistumisen tavat ovat kuitenkin muuttuneet dramaattisesti aikojen saatossa. Poliittisen osallistumisen lisäksi kansalaisten yhteiskunnallista osallistumista on jäsennetty kansalaisosallistumisen (*civic engagement*) käsitteen avulla. (Eskelinen & Neuvonen 2017, 87.)

Kansalaisosallistumisen käsitettä on yleensä käytetty sateenvarjomaisesti kuvaamaan kaikenlaista yksilöllistä ja kollektiivista toimintaa, jolla on pyritty vaikuttamaan yhteisöön ja tekemään muutos yhteiskunnassa. Tällaisen määritelmän mukaan käsitteen alle sijoittuu niin harrasteryhmiin osallistuminen kuin äänestäminen. (Berger 2011, 2-3.) Kuitenkaan kummankaan käsitteen sisällön tarkoista määritelmistä ei olla yhtä mieltä yhteiskunta- ja politiikantutkimuksen kentillä (Furedi 2005, 3; Berger 2011, 2-23; Cammaerts ym. 2016, 4).

Tunnistaakseni monipuolisesti nuorten yhteiskunnallista osallistumista ja aktiivisuutta jäsenenä nuorten osallistumisen politiikan tutkija Pippa Norrisin (2007; 2004) käsitteellisen viitekehyksen mukaisesti. Norris (2004, 8-9) jakaa yhteiskunnallisen osallistumisen kolmeen ulottuvuuteen: kampanjaperusteiseen (*campaign-oriented*) ja aateperustaiseen (*cause-oriented*) poliittiseen osallistumiseen sekä kansalaisosallistumiseen (*civic-oriented*). Myös Eskelinen ja Neuvonen (2017, 81) sekä Lötjönen (2017, 106) ovat tarkastelleet artikkeleissaan nuorten poliittista ja yhteiskunnallista osallistumista edellä mainittujen käsitteiden välityksellä. Näin ollen sovellan tutkimuksessani myös edellä mainittujen tutkijoiden artikkeleissaan esiin nostamia jäsenyyksiä yhteiskunnallisen osallistumisen käsitteestä.

KUVIO 1. Yhteiskunnallinen osallistuminen ja sen poliittisen osallistumisen ja kansalaisosallistumisen ulottuvuudet.

(Lähde: Norris 2004, 8-9; Norris 2007, 638-641.)

Norris (2004, 8-9) jakaa poliittisen osallistumisen aate- ja kampanjaperustaiseen osallistumiseen. *Aateperustaisella* osallistumisella tarkoitetaan sellaista osallistumista, jonka kautta pyritään vaikuttamaan joihinkin yksittäisiin asioihin ja poliittisiin teemoihin. Käytännössä tällainen toiminta voi tarkoittaa poliittisista tai eettisistä syistä tehtyjä ostopäätöksiä tai tuotteiden boikotointia, mielenosoitusten järjestämistä ja niihin osallistumista, adressien ja aloitteiden laatimista sekä allekirjoittamista tai asian nostamista julkisuuteen erilaisin tavoin.

Kampanjaperustaisessa poliittisessa osallistumisessa keskitytään eduskuntaan ja hallitukseen. Tämä tapahtuu pääosin edustuksellisen demokratian kautta, kuten puolueissa ja niiden elimissä toimimalla. Kampanjaperustainen toiminta voi käytännössä olla työskentelyä puolueen tai ehdokkaan hyväksi, puolueen jäsenyys sekä vapaaehtoistyö puolueessa, vaalimainosten jakaminen, puolueen rahallinen tukeminen sekä paikallisiin puoluekokouksiin osallistuminen. Kampanjoiden ja puolueiden toimintaan osallistuminen on tyypillisesti sellaista, että se tuo mukanaan enemmän kollektiivista kuin individualistista hyötyä, mutta osallistuminen on luonteeltaan

sellaista, että se vaatii yksilöltä enemmän aloitteellisuutta, aikaa ja panostusta ja aiheuttavat jopa joskus taloudellisia kustannuksia. (Norris 2004, 6-8, Norris 2007, 638-641.)

Lötjösen mukaan (2015, 82) nuoret ovat vanhempaa väkeä aktiivisempia internetin käyttäjiä ja suosivat yhä enemmän siellä tapahtuvia osallistumisen muotoja. Kampanjaperustaista poliittista osallistumista leimaavat perinteisemmän osallistumisen muodot, jotka eivät välttämättä houkuttele nuorempia osallistujia, mikä selittää osaltaan nuorten alhaisia jäsenmääriä puolueissa (Lötjönen 2015, 82).

Aateperustaisen ja kampanjaperustaisen osallistumisen ero ei ole vedenpitävää. Esimerkiksi usein poliittiset puolueet voivat järjestää mielenosoituksia samoin kuin yhteiskunnalliset liikkeet voivat yhdistää vaihtoehtoisin toimintatapoihinsa joitain perinteisiä toimintatapoja. He voivat esimerkiksi järjestää kulutuskriittisiä kampanjoita ja samanaikaisesti käydä keskustelua kansanedustajien kanssa. Aateperustaisen ja kampanjaperustaisen osallistumisen toimintatavat tällöin sekoittuvat. (Norris 2007, 640; Lötjönen 2015, 81.)

Selkeä ero kuitenkin *aateperustaisen ja kampanjaperustaisen poliittisen osallistumisen välillä* on siinä, että aateperustaisessa poliittisessä osallistumisessa valitaan selkeästi yksi asia, jonka puolesta toimitaan. *Aateperustainen* toiminta voi pyrkiä vaikuttamaan johonkin asiaan valtionlaajuisesti edustuksellisen demokratian keinoin, kuten ministerien, eri valtion virastojen tai kansanedustajien kautta. Toiminnan kohde on yleensä kuitenkin sellainen, jonka tarkoitus on muokata yleistä mielipidettä laajemmin. Varsinkin aateperustaisessa osallistumisessa verkostoituminen on varsin tärkeää ja sosiaalinen media on osoittautunut tähän kelvolliseksi välineeksi. (Norris 2007, 640; Lötjönen 2015, 81.) Viime vuosien ajankohtaisena esimerkkinä aateperusteisesta poliittisesta osallistumisesta voidaan pitää tasa-arvoisen avioliittolain puolesta laadittua kansalaisaloitetta, jonka puolesta kansalaiset osallistuivat varsin laajasti erilaisin keinoin. (Lötjönen 2015, 81.)

Aateperustaisesta poliittisen osallistumisen ytimeä on havaittavissa W. Lance Bennetin (2012, 22) henkilökohtaistuneen politiikan piirteitä. Bennetin (2012, 22) mukaan nykyaikana sosiaalinen, taloudellinen ja poliittinen elämä on suljettua ja yksityistä. Poliittinen osallistuminen muodostuu nopeasti ja laajasti, ja kohdistuu useisiin kohteisiin suoraan. Poliittisessa osallistumisessa on siirrytty perinteisistä

puolueista kohti toimintaa, joka kohdistuu suoraan omia henkilökohtaisia arvoja vastaan toimiviin tahoihin, kuten yritysten toimintaa tai brändejä kohtaan. (Bennet 2012, 22.) Suoran toiminnan muodot ja uudet yhteiskunnalliset liikkeet ovat nousseet tai jopa heikentäneet samanaikaisesti perinteisiä hierarkkisia organisaatioita ja eturyhmiä (Norris 2002, 19).

Kolmas tarkastelun kohteena oleva osallistumisen muoto on *kansalaisosallistuminen*. Se on sekä jäsenyyksiä että vapaaehtoistoimintaa vapaaehtoisuuteen perustuvissa yhdistyksissä. Jäsenyyksiä voi olla esimerkiksi ammattiliitoissa, urheilu- ja harrastusseuroissa, humanitaarisissa järjestöissä, ympäristöjärjestöissä, kirkollisessa toiminnassa sekä erilaisissa harrasteryhmissä. Lisäksi *kansalaisosallistuminen* sisältää ruohonjuuritason yhteistoimintaa paikallisissa yhteisöissä paikallisten ongelmien ratkaisemiseksi, yhteisön hyväksi. Keskeistä tällaisessa toiminnassa on yhdessä tekeminen kasvokkain. Kansalaisosallistumisen on katsottu lisäävän yksilöiden välistä suvaitsevaisuutta, luottamusta ja yhteistoimintaa. (Norris 2004, 9-10; Eskelinen & Neuvonen 2017, 89.)

Joltain osin osallistumisen tavat ovat myös poliittisia. Vapaaehtoistyöhön perustuvan kansalaisosallistumisen vahvistaessa sosiaalisia verkostoja, osallistuminen lisää myös poliittista ja yhteiskunnallista tietoisuutta eri asioista. Lisäksi osallistuminen luo linkkejä esimerkiksi puolueessa toimivien kesken ja helpottaa kampanjatyötä. Näin ollen kampanjaperustaisen poliittisen osallistumisen ja kansalaisosallistumisen raja on häilyvä. (Norris & Curtice 2006, 5-7.)

Tässä tutkimuksessa ymmärrän osallistumisen niin, että se kietoutuu vaikuttamisen ympärille. Siksi nuorten käsityksiä vaikuttamisesta analysoidaan osallistumisen kautta. Nuoret vaikuttavat yhteiskunnassa eri tasoilla ja erilaisilla osallistumisen muodoilla, jolloin kohteena voi olla niin yksilö kuin laajemmin yhteiskuntakin. Vaikuttamiseen tähtäävät osallistumisen tavat myös määrittävät, mihin vaikutetaan ja koetaanko vaikuttamisen olevan poliittista.

2.4. Alaikäisenä kansalaisena poliittisessa yhteisössä

Nuorten yhteiskunnallista osallistumista ja vaikuttamista tarkasteltaessa ei voida sivuttaa kansalaisuuden merkitystä ja sen vaikutuksia nuorten käsityksiin itsestään yhteiskunnallisina ja poliittisina osallistujina. Yhteiskunnassa vaikuttaminen tapahtuu usein yhteiskunnallisissa liikkeissä, politiikan kentillä sekä kansalaisyhteiskunnassa, joihin ihmiset osallistuvat kansalaisina (Luhtakallio 2014, 221).

Nuoret, kuten usein kaikki muutkin ihmiset määritellään syntymästään jonkin maan kansalaisiksi. Muodollisesti kansalainen nähdään henkilönä, jolle on annettu jonkin maan kansalaisuus, johon kuuluu oikeuksia ja velvollisuuksia. Perinteisesti demokraattisissa valtioissa kansalaisuus sisältää kolmenlaisia oikeuksia, jotka on erotellut kansalaisuuden keskeinen teoreetikko T.H. Marshall (1964). Kansalaisoikeudet sisältävät sivistyksellisiä-, sosiaalisia-, ja poliittisia oikeuksia. Kansalaisuus sisältää oikeuksien lisäksi myös moninaisen sarjan erilaisia vastuita. Kansalaisen velvollisuudeksi voidaan katsoa esimerkiksi verovelvollisuus tai asevelvollisuus. Kuitenkaan valtion sisällä läheskään kaikki eivät jaa samoja oikeuksia ja velvollisuuksia syntymästään lähtien, vaan kansalaisuudelle voidaan asettaa rajoituksia, kuten esimerkiksi ikäkriteereitä. (Gretchel & Kiilakoski & Nivala 2012, 20; Furlong 2013, 209-2010; Luhtakallio & Salmenniemi & Ylä-Anttila 2014, 221.)

Erityisesti alaikäisten nuorten asema on erityinen kansalaisoikeuksien ja -velvollisuuksien osalta. Toisaalta alaikäiset nuoret ovat lasten oikeuksien periaatteiden mukaisesti oikeutettuja suojeluun, huolenpitoon ja kuulemiseen itseään koskevissa asioissa. Tähän perustuen nuoret ovat laajempien kansalaisoikeuksien piirissä, mutta toisaalta taas, ja osittain edelliseen viitaten, nuoret eivät virallisen kansalaisen asemasta huolimatta voi osallistua yhdenvertaisesti kaikkiin kansalaiskäytänteisiin, kuten äänestämiseen ikänsä puolesta. (Rytioja & Kallio 2018, 9.)

Kansalaisuutta ja sen toteutumista yhteiskunnassa voidaan siis rajoittaa erilaisilla tavoilla, jolloin esimerkiksi nuoret voidaan nähdä rajoitetun kansalaisuuden omaavana ryhmänä. Paradoksaalisesti kuitenkin heidän odotetaan olevan aktiivisia kansalaisia ja tämä ristiriita herättää aika ajoin yhteiskunnallista keskustelua. (Rytioja & Kallio 2018, 9; Furlong 2013, 209-2010.)

Nuorten kansalaiskasvatusta tutkineet Bennett & Wells & Rank (2009, 106-107) ovat todenneet, että jälkiteollisissa yhteiskunnissa kansalaisten kansalaisidentiteetissä on tapahtunut merkittävä paradigmaattinen muutos. Tämä muutos heijastuu erityisesti nuorten kansalaisten yhteiskunnallisen osallistumisen tavoissa ja asenteissa. Kansalaisidentiteettiä koskevan uuden paradigman Bennett ym. (2009, 107) jakavat velvollisuus- ja aktualisoituvan -kansalaisuuden ulottuvuuksiin. Näiden määritelmien mukaan perinteinen velvollisuuskansalaisuus painottaa käsitystä velvollisuudesta osallistua hallintokeskeisiin demokraattisiin prosesseihin ja kansalaisyhteiskunnan organisaatioihin sekä ajaa kansalaisten etuja niiden kautta.

Velvollisuuskansalaisuudessa äänestäminen on vaikuttamisen ydin, jolla tuetaan edustuksellisen demokratian rakenteita, kun taas aktualisoituvakansalaisuus noudattaa enemmän suoran toiminnan ja osallistumisen muotoja, ja näin ollen perinteisiin poliittisiin toimiin osallistumista ei koeta kansalaisvelvollisuutena. (Bennet Wells & Rank 2009, 107.) Toisin sanoen vaikuttaa siltä, että käsitykset kansalaisten poliittisten oikeuksien toteuttamisen tavoista ovat muuttuneet yhteiskunnan muuttumisen myötä ja näin muutokset muovaavat ihmisten kansalaisidentiteettiä.

Kansalaisuuden oikeus- ja velvollisuusnäkökulman lisäksi kansalaisuus voidaan määritellä myös yhteisön jäsenyyden kautta, jossa yhteisö on luonteeltaan poliittinen. Poliittinen yhteisö pyrkii yhteisten asioiden hoitamiseen ja hallitsemiseen yhteisön jäsenten yhteistoiminnan kautta. (Gretschel, Kiilakoski, Nivala 2012, 18.) Gretschelin, Kiilakosken ja Nivalan (2012, 18) mukaan kansalainen on yksilönä poliittisen yhteisön jäsen esimerkiksi kunnassa tai valtiossa. Heidän mukaansa poliittiseksi yhteisöksi voidaan määritellä myös yhteiskunta tai globaalisti koko maailma. Poliittinen yhteisö voi muodostua myös kansalaisjärjestöstä tai nuorten vaikuttajaryhmästä, joka pyrkii vaikuttamaan suuremman poliittisen yhteisön sisällä.

Gretschel, Kiilakoski ja Nivala (2012, 19-21) jäsentävät kansalaisuutta kolmen ulottuvuuden kannalta. He näkevät kansalaisuuden muodollisena, toiminnallisena ja kokemuksellisenä. Muodollinen kansalaisuus on *annettua jäsenyyttä*, joka määrittää yksilön ja valtion välistä suhdetta. Kansalaisuusasema takaa tietyt valtion turvaamat kansalaisoikeudet. Toiminnallinen kansalaisuus näkee kansalaisuuden *osallistumisen kautta*, jolloin kansalaisuus toteutuu toimintana, jossa yksilö osallistuu kansalaisyhteisön elämään pyrkien edistämään jotain yhteisiä päämääriä

keskustelemalla, vaikuttamalla, tekemällä ja toteuttamalla itse. Heidän mukaansa (2012, 19-21) osallistuva kansalaisuus ei edellytä muodollisia kansalaisoikeuksia, jotka usein määräytyvät annettuna syntymästä lähtien.

Kansalaisuus koettuna jäsenyytenä viittaa siihen, että kansalaisyhteisöön kuuluminen tuottaa kokemuksen siitä, että yksilö kuuluu johonkin itseään suurempaan yhteisöön, jolloin kyse on kansalaisidentiteetistä. Se on toisaalta tunnetta yhteenkuuluvuudesta muiden yhteisön jäsenten kanssa ja toisaalta käsitys itsestä yhteisön jäsenenä. Kokemuksellisuuteen perustuva kansalaisuuden jäsentäminen on laiveampaa ja tällöin vapaampaa suhteessa annettuun kansalaisuuteen, koska kokemus yhteisöön kuulumisesta voidaan ymmärtää myös valtiosta irrallisena yhteisönä, joka vapauttaa yksilön määrittelemään itse oman poliittisen yhteisönsä, johon haluaa kuulua. (Gretschel, Kiilakoski ja Nivala (2012, 19-21.)

Valtiosta irralliseen politiikkatulkintaan perustuva tutkimus Rytiojan ja Kallion mukaan (2018, 10-11) tarjoaa vaihtoehtoisia näkökulmia kansalaisuuteen. Rytioja ja Kallio (2018, 9-11) ovat tutkineet nuorten kansalaisuutta ja pohtivat kansalaisuutta kriittisen kansalaistutkimuksen ajankohtaisen teoreetikon Engin F. Isinin (ks. 2009; 2012) kansalaisuuden teorian näkökulmista. Rytiojan ja Kallion tulkinnan mukaan (2018, 10-11) Isinin hahmottaa kansalaisuuden subjektiivisuuden ja sosiaalisuuden kautta. Heidän mukaansa Isin erottaa poliittisena subjektina toimivan kansalaisen ja aktivistikansalaisen, jotka pyrkivät osallistumaan eritavoin. Poliittisena subjektina toimiva kansalainen pyrkii osallistumaan annettujen mallien mukaan ja aktivistikansalainen taistelee epäoikeudenmukaisuuksia vastaan.

Isinin (2012, 109-111) lähestyy kansalaisuutta myös asemana, käytäntöinä ja tekoina. Isinin kaksi ensimmäistä kansalaisuuden ulottuvuutta liittyvät perinteisiin kansalaisuuden käytäntöihin, mutta teoilla hän viittaa epämuodolliseen osallistumiseen, joka toteutuu eletyssä yhteiskunnassa. Virallisen valtion politiikan sijaan Isinin (2012, 111) kansalaisuuden teot sijoittuvat arkipoliittiseen toimintaympäristöön, jossa kansalaiset kokemuksellisesti elävät.

Tässä tutkimuksessa ymmärrän toiminnallisen ja kokemuksellisen kansalaisuuden ulottuvuuksia laajemmassa tai suppeammassa poliittisen yhteisön kontekstissa. Toiminta ja kokemuksellisuus ymmärrän toteutuvan niin arki- kuin virallisepoliittisissa ympäristöissä. Tällöin lähtökohtani ymmärtää kansalaisuutta kumpuaa politiikan

laajasta tulkintakehyksestä. Tähän perustuen analysoin kuinka nuoret hahmottavat yhteiskunnallista vaikuttamista omasta asemastaan käsin kansalaisina, koska toiminnallisuus ja kokemuksellisuus eivät vaadi asetettuja muodollisia kansalaisoikeuksia, vaan ne mahdollistavat kansalaisuuden toteuttamisen juuri alaikäisten nuorten kohdalla. Toisaalta tarkastelen myös sitä, miten muodollinen kansalaisuus ja alaikäisiin kohdistuvat rajoitukset heijastuvat nuorten osallistumisen tavoissa ja käsityksissä siitä, mitä on yhteiskunnallinen vaikuttaminen. Näin ollen nuorten kansalaisuus nivoutuu toiminnan ja kokemuksellisuuden kautta paikalliseen ja globaaliin poliittiseen yhteisöön, jossa voidaan toimia virallisina tai epävirallisina kansalaisina.

2.5. Tutkimuksen tavoite, tutkimustehtävä ja -kysymykset

Tämän laadullisen tutkimuksen *tavoitteena* on tuottaa lisää ymmärrystä nuorten käsityksistä omaa rooliaan kohtaan suhteessa yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen.

Tutkimustehtävä on selvittää nuorten käsityksiä yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta ja heidän näkemyksiään itsestään yhteiskunnallisina ja poliittisina osallistujina. Tätä varten olen haastatellut nuoria teemahaastattelumetodia hyödyntäen.

Tutkimuksessani annan nuorten itse määritellä, miten he ymmärtävät yhteiskunnallisen vaikuttamisen ja oman roolinsa siinä, miten politiikka hahmotetaan osana yhteiskunnallista vaikuttamista, millä tavalla he siihen osallistuvat ja mitä koetaan osallistumisen esteiksi.

Tutkimuksen *pääkysymys* on:

Kuinka nuoret hahmottavat yhteiskunnallisen vaikuttamisen ja oman roolinsa siinä?

Pääkysymyksen jaoin kolmeen *alakysymykseen*:

1. Kuinka nuoret kuvaavat politiikkaa osana yhteiskunnallista vaikuttamista?
2. Miten he yhteiskunnallisesti osallistuvat ja miten he haluaisivat osallistua?
3. Millaisia yhteiskunnallista osallistumista rajoittavia tekijöitä nuoret näkevät yhteiskunnassa?

3. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tässä luvussa avaan ja perustelen tutkimukseni metodologisia valintoja sekä tutkimuksen toteutuksen vaiheita. Tutkimuksen kysymyksen asettelu ja tutkimuksen tavoitteiden määrittely (luku 2.5.) ohjaavat metodologisia valintojani sekä tutkimukseni luonnetta. Tutkimukseni on laadullinen haastattelututkimus, jonka empiirinen aineisto koostuu rajallisesta määrästä haastatteluja (Honkatukia 2018, 149). Päivi Honkatukian (2018, 149) mukaan haastattelu on yksi yleisimmistä tavoista tuottaa tieteellistä tietoa ja se on ollut yksi tapa tavoittaa nuorten omaa luovaa toimijuutta heidän omassa arjessaan. Laadullisen haastattelututkimuksen valinta tutkimukseni toteutustavaksi perustui siihen, että halusin saada selville nuorten näkemyksiä ja kokemuksia liittyen politiikkaan ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen heidän itsensä kertomana.

Honkatukia (2018, 149) esittää, että laadullinen haastattelututkimus kohdistuu usein nuoriin, joita rohkaistaan kertomaan tutkimuksen kohteena olevasta aiheesta avoimesti ja omin sanoin. Tällöin pyrkimyksenä on saada informanttien näkemyksiä ja elämissä maailmaa esille laajasti ja moniulotteisesti. Haastatteluja voidaan tehdä monella eri tavalla. Valitsin teemahaastattelun erilaisista haastattelun vaihtoehdoista. Teemahaastattelu istui aineistonkeruumenetelmäksi erityisesti siksi, että kun halusin selvittää mitä nuoret ajattelevat, niin luontevinta ja tehokkainta oli tietenkin kysyä heiltä. (Eskola & Vastamäki 2015, 27; Honkatukia 2018, 153.)

Tutkimuksellani en pyri tulosten yleistettävyyteen, joka on ominaista määrälliselle, tilastollisia analyysimenetelmiä käyttävälle tutkimukselle, vaan tavoitteeni on ymmärtää nuorten omin sanoin kuvailemaa tapaa hahmottaa politiikka osana yhteiskunnallista vaikuttamista ja selvittää, miten nuoret näkevät oman roolinsa suhteessa yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen ja millä tavalla hahmottamisen tavat rakentuvat. Lisäksi haluan tuottaa tietoa siitä, millaiset osallistumisen tavat koetaan itselle toimiviksi. Laadulliseen tutkimusotteeseen perustuva nuorisotutkimus onkin tyypillisesti pyrkinyt tavoittamaan nuorten omia merkityksenantoja ja kokemuksia, joilla on pyritty korjaamaan aikuisten ylhäältäpäin muodostamia käsityksiä nuorista ja heidän toiminnastaan (Aaltonen & Berg 2015, 41).

Lähestymistapani tutkimukseen on konstruktionistinen, jonka mukaan haastateltava nähdään kulttuurin jäsenenä, ja tutkija on kiinnostunut siitä, miten asiasta puhutaan ja miten asiat konstruoidaan. Tällaista lähestymistapaa hyödynnetään tutkimuksissa, joissa selvitetään toiminnalle annettuja merkityksiä. Konstruktionistiseen otteeseen sitoutunut tutkija uskoo maailman rakennettavan sanoilla, ja sen mukaan haastattelupuhe kertoo, miten informantit luovat aktiivisesti ympäröivää todellisuutta suhteessa aikaisempiin jäsenyyksiin. (Honkatukia 2018, 151-152.)

3.1. Aineiston kuvaus

Tutkimuksen aineisto sisältää yhteensä seitsemän teemahaastattelua. Pyrin toteuttamaan haastattelut yksilöhaastatteluina, mutta annoin mahdollisuuden myös osallistua haastatteluihin yhdessä kaverin kanssa. Tämä madalsikin kynnystä osallistua mukaan tutkimushaastatteluun yhden haastattelun osalta, johon osallistui kaksi haastateltavaa samanaikaisesti ja nämä nuoret olivat keskenään kaveruksia. Siten tutkimuksessa oli mukana kaikkiaan kahdeksan haastateltua nuorta.

Haastatteluihin osallistuneet nuoret valikoituivat Etelä-Suomen suurehkon kaupungin alueiden nuorisotiloilta. Haastatteluihin osallistuneet nuoret olivat yhtä lukuun ottamatta syntyneet Suomessa. Yksi haastatteluihin osallistuneista nuorista oli omien sanojensa mukaan syntynyt Suomen rajojen ulkopuolella ja saapunut Suomeen 9 kk ennen haastatteluhetkeä. Kahdella haastatteluihin osallistuneista nuorista olivat perheet alun perin tulleet Somaliasta ja Iranista, mutta kumpikin nuori oli syntynyt Suomessa.

Haastatteluiden yhteydessä en selvittänyt haastateltavien sukupuoli-identiteettiä, koska haastateltavalle ei välttämättä ole luontevaa avautua oman sukupuoli-identiteetin pohdinnasta tuntemattomalle haastattelijalle. Tällöin nuorten sukupuoli-identiteetit perustuivat ennako-oletukseeni, mutta tiedostan, että oletukseni sukupuoli-identiteeteistä eivät välttämättä kohtaa haastateltavien omien käsitysten kanssa.

Oletukseeni perustuen tyttöjä haastatteluihin osallistui viisi ja poikia kolme. Sukupuolen huomioiminen analyysissä on myös perusteltua, koska tutkimuksissa on havaittu eroja sukupuolten välillä yhteiskunnallisen vaikuttamisen ja osallistumisen yhteydessä (ks. esim. Nuorisobarometri 2019).

Haastatteluihin osallistuneet nuoret olivat 12-, 14-, 16- ja 17-vuotiaita. En asettanut ikää rajoittavaksi tekijäksi haastatteluihin osallistumiselle, joten en selvittänyt haastatteluihin kutsuttujen nuorten ikää ennen haastattelutilannetta. Tavoitteeni oli kuitenkin haastatella alle 18-vuotiaita nuoria, joilla ei vielä ollut äänioikeutta valtiollisissa vaaleissa. Kiinnostukseni kohteena olivat juuri ne nuoret, joita varten useimmiten nuorisotyön tai jonkun muun tahon osallistumisen ja kuulemisen kanavat ja toiminta on luotu.

Alkuperäinen ajatukseni aineiston muodostamisessa oli haastatella nuoria, joilla ei ollut aikaisempaa kokemusta nuorisovaltuustosta tai vastaavasta nuorten vaikuttamistoiminnasta, koska nuorisotutkimuksen tutkimuksellisiin tavoitteisiin kuuluu tavoittaa myös niiden nuorten käsityksiä ja toiveita, jotka usein jäävät virallisten kuulemisjärjestelmien ulkopuolelle. (Aaltonen & Berg 2015, 41.) Aineiston hankinta nuorisotiloilta perustui ennakko-oletukseeni siitä, että tulen sieltä todennäköisimmin löytämään haastateltavat nuoret, joilla ei ole kokemusta edellä mainituista vaikuttamistoiminnoista. Tutkimushaastatteluihin osallistui kuitenkin kaksi nuorta, jotka molemmat toimivat koulunsa oppilaskunnissa. Asia paljastui vasta haastattelutilanteissa. Tämä kertoo jotain siitä, mitä me aikuiset saatamme olettaa nuorisotiloilla käyvistä nuorista.

Haastattelut toteutettiin kesäkuussa 2017, joulukuussa 2017 sekä tammi-maaliskuussa 2018. Jalkauduin iltaisin nuorten suosimille paikoille, kuten nuorisotiloille ja lähestyin mahdollisia haastateltavia nuoria henkilökohtaisesti itse avointen nuorten iltojen aikana. En hankkinut tutkimuslupaa, koska kyse oli julkisista tiloista, jonne nuoret saapuivat vapaaehtoisesti viettämään aikaa omalla ajallaan.

3.2. Tutkimushaastattelut

Sovelsin aineiston keräämisen menetelmänä teemahaastattelun ja syvähaastattelun yhdistelmää eli niiden samanaikaista käyttöä haastattelutilanteessa. Puolistrukturoitua haastattelumenetelmää kutsutaan teemahaastatteluksi, jossa haastattelun teemat suunnitellaan etukäteen, mutta samaan aikaan tarkoituksena on olla avoin tutkittavien omille tulkinnoille (Honkatukia 2018, 153; Hirsjärvi & Hurme 2006, 47).

Avoimuudessaan teemahaastattelu on lähellä syvähaastattelua (Tuomi & Sarajärvi 2009, 74). Perusajatus teemahaastattelussa on, että tutkija ei lyö lukkoon tarkkoja haastattelukysymyksiä vaan määrittelee teemat, joita haastattelussa käsitellään (Hyvärinen 2017, 17-18). Hyvärinen (2017, 17-18) painottaa, että valitessaan teemahaastattelun lähestymistavakseen aineiston keruussa, on mietittävä erityisen tarkkaan, pääsevätkö haastateltavat itse haastattelun kuluessa valitsemaan ja vaikuttamaan siihen, mitä haastatteluissa painotetaan ja mitä niissä nousee spontaanisti esiin. On siis huomioitava, että jokin ennalta valittu teema ei ehkä ole haastateltavalle kovin läheinen, ei ainakaan niin tärkeä kuin jokin hänen itsensä esille nostama aihe.

Teemahaastattelun käyttö aineistonkeruumetodina on perustelua tutkimukseni aiheen kannalta, koska tutkimusongelmani keskittyy selkeästi tiettyihin teemoihin ja niihin liittyviin käsitysten, kokemusten ja annettujen merkitysten tutkimiseen. Tuomen ja Sarajärven (2009, 75) mukaan teemahaastattelussa edetään tiettyjen etukäteen valittujen teemojen ja niihin liittyvien tarkentavien kysymysten varassa. Teemahaastattelussa on kuitenkin makuasia, käsitelläänkö kaikki teemat samassa järjestyksessä kaikkien haastateltavien kanssa (Tuomi & Sarajärvi 2009, 75).

Lähtökohtaisesti tavoitteeni haastattelutilanteissa oli käsitellä teemoja kaikkien haastateltavien kanssa samassa järjestyksessä, mutta vuorovaikutustilanteen hetkellisyys huomioon ottaen kiinnitin huomiota myös siihen mitä haastateltava sanoi ja tartuin nuorten puheesta nousseisiin tutkimukseni kannalta kiinnostaviin teemoihin, joita en ollut valmiiksi teemahaastattelurunkoon valinnut käsiteltäväksi. Näin ollen teemahaastattelutilanteet mukailivat osittain myös avointa haastattelua tilanteissa, joissa edellinen vastaus sai aikaan seuraavan kysymyksen. Tältä osin

haastattelutilanteet muistuttivat hyvin paljon myös keskustelua. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 45.)

Vaikka haastattelut mukailivat puolistruktuoitun haastattelun muotoa, niin haastattelussa annoin tilaa myös haastateltavan ”vapaalle” käsitysten ja kokemusten kerroonalle, koska tutkimukseni yksi keskeisimpiä tavoitteita oli selvittää nuorten omaa kokemusmaailmaa, käsityksiä ja merkityksiä politiikasta ja yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta ja siihen osallistumisesta. Kyseessä oli siis eräänlainen keskustelu, joka tapahtuu tutkijan aloitteesta ja usein myös tutkijan ehdoilla, mutta jossa tutkija pyrkii vuorovaikutuksessa saamaan selville haastateltavilta tutkimuksen kannalta kiinnostavat asiat (Eskola & Vastamäki 2010, 26).

Haastatteluissa käsiteltiin seuraavia teemoja, mutta teemat eivät edenneet jokaisessa haastattelussa samassa järjestyksessä.

Teemat:

1. Politiikka ja poliittinen toiminta
2. Kiinnostus politiikkaan
3. Oma osallistuminen/osallistumattomuus politiikkaan
4. Poliittisuus osana arkea vai irrallista toimintaa
5. Yhteiskunnallisuus ja vaikuttaminen omassa arjessa
6. Kiinnostus yhteiskunnallista vaikuttamista kohtaan
7. Osallistuminen/osallistumattomuus yhteiskunnalliseen toimintaan

Avoimella haastattelulla tarkoitetaan tilannetta, jossa käytetään avoimia kysymyksiä ja haastateltavan annetaan kertoa teemoista oman ymmärryksensä mukaisesti (Tuomi & Sarjajärvi 2009, 75-77). Vaikka Tuomi ja Sarajärvi (2009, 76) korostavat, että teema- ja syvähaastattelua ei ole kovin mielekästä käyttää samojen tutkimustehtävien ratkaisemiseen, niin esimerkiksi tutkimuksessani teemahaastattelun ja syvähaastattelun jonkin asteinen yhteiskäyttö eli samanaikainen soveltaminen oli perusteltua, koska halusin selvittää nuorten omia määritelmiä politiikan, poliittisen toiminnan ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen käsitteistä, heidän oman ymmärryksensä mukaisesti.

Tilanteissa, joissa haastateltavan oli vaikeaa hahmottaa käsitettä ja antaa sille oman ymmärryksensä mukainen määritelmä, niin tällaisessa tilanteessa hyödynsin teemahaastattelulle ominaista tapaa kysyä käsitteeseen liittämiäni ennalta määrittelemiäni aiheita tarkentavien kysymysten muodossa. Keskustelun palatessa kiinnostuneisuuteen, omaan aktiivisuuteen ja toimintaan haastattelu palasi mukailemaan teemahaastattelun mukaista aineistonkeruumenetelmää hyvinkin tarkasti, koska itseni ja haastateltavien välinen keskustelu kohdennettiin tiettyihin teemoihin, joista keskusteltiin. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 48.)

Teemahaastattelu oli sopiva aineiston keruu menetelmä tutkimukseni kannalta myös siksi, että se lähtee oletuksesta, että kaikkia yksilön kokemuksia, ajatuksia, uskomuksia ja tunteita voidaan tutkia avoimesti teemoittelemalla (Hirsjärvi & Hurme 2006, 48). Teemahaastattelussa korostetaan metodologisesti ihmisten tulkintoja asioista, heidän asioille antamiaan merkityksiä sekä sitä, miten merkitykset syntyvät vuorovaikutuksessa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 75.)

Teemahaastattelun käyttö aineistonkeruumenetelmänä vaikutti myös luontevimmalta tavalta itselleni tutkijana sen vuorovaikutuksellisuuden ansioista. Nuorisotyön ja muun ohjaustyön kokemukseni perusteella, minulle oli helppoa lähestyä haastateltavia. Onnistuin mielestäni luomaan haastattelutilanteista rohkaisevia, innostavia ja luontevia tilanteita nuorille, joissa käsitykseni mukaan haastateltavat eivät jännittäneet. Haastattelutilanteen vuorovaikutuksen näkökulmasta luottamussuhteen rakentaminen on tärkeää ja tutkijoilla on erilaisia strategioita tämän toteuttamiseksi. Yksi tapa on esimerkiksi viettää aikaa nuorten kanssa ennen haastattelujen tekemistä, jonka itse valitsin haastattelujen toteutumisen kannalta keskeiseksi strategiaksi rakentaessani luottamussuhdetta nuoriin haastateltaviin. (Honkatukia 2018, 161.)

Haastattelut toteutettiin rennon mukavassa ilmapiirissä, jolloin tutkimukseen osallistuneet nuoret toivat näkemyksiään ja kokemuksiaan esille myös haastavistakin aiheista. Haastatteluihin osallistuneille nuorille olikin tärkeää muistuttaa, että tässä tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita juuri heidän näkemyksistään ja ettei kysymyksiin ollut oikeita tai väriä vastauksia (Honkatukia 2018, 162).

Nuoret ujostelivat haastatteluiden alussa, koska saattoivat ehkä kokea kysymykset vaikeiksi. Yritin kuitenkin aina painottaa haastatteluiden aikana, että nyt ei tarvitse

miettiä sitä mikä olisi oikea vastaus, vaan korostin nuorille, että olen kiinnostunut asioista, jotka tulevat heillä ensimmäisenä mieleen, mitä he ajattelevat tai mitä mieltä he ovat haastattelussa esitetyistä teemoista. Yhteen haastatteluun osallistui 9 kk sitten Suomeen muuttanut nuori, joka ei puhunut suomea sujuvasti, joten on vaikea sanoa, kuinka hyvin nuori ymmärsi haastattelussa käytettyjä suomen kielisiä käsitteitä ja sanoja. Tiedostin teemojen sisältöön liittyvän riskin jo teemahaastattelurunkoa rakentaessani. Tutkimukseen asetetut teemat saattoivat tuntua haastattelusta vaikeasti lähestyttäviltä ja määriteltäviltä. Siksi tarkensin ja täsmensin teemoja haastattelun kuluessa tarkentavien kysymysten avulla. Näin heikommin suomen kieltä puhuvankin nuoren kanssa saimme kiinni aiheista ja pystyimme keskustelemaan tutkimuksen kannalta onnistuneesti.

3.3. Analyysin vaiheet

Aineisto on kerätty laadullisin menetelmin, joten sen analyysi on johdonmukaisinta toteuttaa myös laadullisen tutkimuksen analyysitapoja noudattaen. Tutkimusotteeni on induktiivinen eli toisin sanoen analyysini on aineistolähtöinen, joka etenee yksittäisistä tapauksista yleiseen. Induktiivisessa analyysissä aineistolle esitetään kysymyksiä ja sitä luetaan avoimin mielin ilman minkäänlaisia ennakkokäsityksiä (Honkatukia & Kiilakoski & Suurpää 2018, 357-358). Tuomen ja Sarajärven mukaan (2018, 108) avainajatus on siinä, että analyysiyksiköt eivät ole etukäteen sovittuja tai harkittuja. Induktiivisessa lähestymistavassa analyysi etenee myöhemmin siihen pisteeseen, että tutkimukseen valittu teoria käy keskustelua aineistosta tekemieni tulkintojen kanssa (Honkatukia & Kiilakoski & Suurpää 2018, 358.)

Aineistolähtöisyys analyysin lähestymistapana on perusteltua myös sen takia, että kiinnostukseni kohdistuu nimenomaisesti nuorten omiin käsityksiin yhteiskunnallisesta osallistumisesta ja omasta roolistaan siinä, sekä siihen miten he asiaa hahmottavat. Tällöin on perusteltua lähteä selvittämään, millaisia asioita aineisto paljastaa peilattuna tutkimuksen tavoitteisiin ja siitä johdettuihin tutkimuskysymyksiin. Ilman aineistolle asetettuja teoriaan pohjautuvia ennakkokäsityksiä aineiston

analyysi tuottaa mahdollisimman luotettavaa tietoa tutkittavasta ilmiöstä. Avoimuudesta huolimatta on huomioitava, että tutkijan omat teoreettiset näkemykset ja käytännön kokemukset ohjaavat jossain määrin sitä, mitä tutkijan on helpointa tai mahdollista nähdä aineistosta (Honkatukia & Kiilakoski & Huttunen 2018, 57).

Pertti Alasuutarin (2011, 38-39) mukaan laadullinen analyysi muodostuu kahdesta vaiheesta ja aineistoa tarkastellaan usein kokonaisuutena. Ensimmäiseksi analyysissä on kyse havaintojen pelkistämisestä ja toiseksi arvoituksen ratkaisemisesta. Johanna Ruusuvuori, Pirjo Nikander ja Matti Hyvärinen (2010, 11-12) kuvaavat laadullisen analyysin eri vaiheita, jolloin aineiston luokittelun jälkeen siirrytään analysoinnista tulkintaan. Vaikka Ruusuvuori, Nikander ja Hyvärinen (2010, 12) erottelevat selkeästi analyysin vaiheet toisistaan, niin käytännössä ne limittyvät toisiinsa ja tapahtuvat osittain päällekkäin. Tämä on selkeästi tunnistettavissa myös tutkimukseni analyysin vaiheissa. Mikään analyysin osa-alue ei seurannut toinen toistaan vain ajallisena jatkumona, vaan analyysin eri osatehtävät risteilivät, limittyivät osittain päällekkäin ja tapahtuivat samanaikaisesti.

Lähestyin aineistoa ensimmäisen kerran litteroimalla haastattelut mahdollisimman nopeasti haastattelutilanteiden jälkeen. Aineiston analyysin ensiaskeleet liikahtivat eteenpäin jo litterointivaiheessa, jonka aikana kirjoitin aineistosta nousseita ajatuksia ylös paperille. Esivaiheen muistiinpanoista päätyi kuitenkin vain murto-osa lopulliseen analyysiin, mutta esivaiheen muistiinpanot auttoivat minua hahmottamaan tutkimusaineistoni sisältöä jonkin verran jo litterointivaiheessa.

Ensimmäisen analyysivaiheen aloitin, kun minulla oli aineisto kasassa kokonaisuudessaan ja kaikki haastattelut litteroituina. Luin kaikki haastattelut kolmeen kertaan läpi saadakseni kokonaiskuvan haastatteluista sekä tutustuakseni aineistoon riittävän hyvin. Aineiston läpi lukemisen jälkeen loin jokaisesta haastattelusta oman kuvauksen muistiinpanojeni pohjalta. Haastattelujen kuvauksien avulla minun oli mahdollista etsiä eroja, yhtäläisyyksiä ja ristiriitoja haastatteluiden väliltä. Tämän vaiheen jälkeen minulla oli jo jonkin asteinen käsitys aineistossa toistuvista teemoista. Aineiston kokonaiskuvan hahmottamisen jälkeen peilasin aineistoa kuitenkin vielä asettamiini tutkimuskysymyksiin varmistuakseni siitä, mitä aineistosta halusin selvittää ja mihin kohtiin tekstimassasta kannatti keskittyä.

Lähdin etsimään aineistosta tutkimuskysymysteni kannalta keskeisiä teemoja, joten analyysimenetelmänä käytin teemoittelua. Teemoittelussa on kyse aineiston pelkistämisestä etsimällä tekstin olennaisimmat asiat. Aineistosta etsitään teemoja, joista tutkimuksen informantit puhuvat. Aineistoa voidaan myös lähestyä tutkimuskysymysten kautta, jolloin keskeiseksi nousee se mitä informantit kustakin teemasta puhuvat. Tällöin tutkijan tehtäväksi ei tule teemojen etsiminen vaan informanttien antamien merkitysten löytäminen. (Moilanen & Räihä 2007, 55.)

Hyödynsin aineiston analyysissä molempia lähestymistapoja. Aluksi loin yläluokat eli tutkimuskysymysten kannalta keskeisimmät teemat, joihin etsin aineistosta informanttien antamia sanoja ja ilmaisuja, jotka tulkintani mukaan liittyivät kyseiseen teemaan. Tämän luokittelun pohjalta tutustuin uudestaan luokittelemaani aineistoon ja lähdin etsimään yläluokkien sisältöä kuvaavia alaluokkia eli teemoja, joista informantit puhuvat yläluokkien sisällä.

Luokittelin aineiston tutkimuskysymysten kannalta keskeisten teemojen mukaisesti kolmeen yläluokkaan, jotka ovat:

1. *Yhteiskunnallisen vaikuttamisen hahmottaminen*
2. *Politiikkatulkinnot*
3. *Oma yhteiskunnallinen osallistuminen.*

Jokaisesta yläluokasta loin erillisen tiedoston, joihin lähdin poimimaan haastattelussa mainittuja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen, politiikkaan ja omaan osallistumiseen viittaavia lauseita ja sanoja. Luokittelun apuna hyödynsin värikoodausta, jolloin merkitsin samaa aihetta käsittelevät viittaukset ja maininnat samanvärisillä koodeilla. Aluksi etsin tekstistä kokonaisia lauseita ja myöhemmin myös erillisiä sanoja. Aineiston luokittelun ja pelkistämisen jälkeen lähdin etsimään aineistosta luokkien sisältä löytyviä teemoja, jotka vastasivat tarkemmin ja kuvailevammin tutkimuskysymyksiini. Vaikka pyrin perustamaan analyysini aineistolähtöiseen avoimuuteen, niin tässä kohdassa palasin takaisin tutkimukseni analyysiä ohjaavaan teoriaan, joka mahdollisti paremmin yläluokkia kuvaavien teemojen löytämisen ja tulkintojen tekemisen nuorten hahmottamisen tavoista.

Ruusuvuoren, Nikanderin ja Hyvärisen mukaan (2010, 20) yksi luokittelun tärkeä lähtökohta on sopivan havaintoyksikön valinta, joka on tässä tutkimuksessa toimijoiden eli nuorten ilmiölle antamat tulkinnot ja merkitykset. Tämän havaintoyksikön

valintaa perustelee se, mistä tässä tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita. Kiinnostuksen kohteina ovat nuorten antamat merkitykset ja hahmottamisen tavat yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta sekä heidän näkemyksensä itsestään yhteiskunnallisina ja poliittisina osallistujina.

Havaintoyksikön perusteella aineistosta löytyi kolmea yläluokkaa kuvaavia alaluokkia seuraavasti (ks. TAULUKKO 2).

TAULUKKO 2. Nuorten tavat hahmottaa yhteiskunnallinen vaikuttaminen ja oma rooli.

1. Yhteiskunnallisen vaikuttamisen hahmottaminen	2. Poliittikatulkinnat	3. Oma yhteiskunnallinen osallistuminen
Kollektiivinen toiminta	Suppeatulkinta	Internet ja sosiaalinen media
Yksilöllinen toiminta	Laajatulkinta	Osto- ja kulutusvalinnat
Hyvät vaikuttamisen tavat	Toiminta	Koulu osallistumisen ympäristönä
Tilanteet, joissa koetaan vaikutettavan		Vapaaehtoistyö

Nuorten hahmottamisen tapaa yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta kuvaavissa alaluokissa nousi esille vaikuttamista toimintana kuvaavia teemoja, hyvät vaikuttamisen tavat sekä tilanteet, joissa koettiin vaikutettavan. Poliittikatulkintoja kuvaavat alaluokat muodostuivat aineisto- ja teorialähtöisesti. Tässä yhteydessä Hayn (2007) poliittikatulkinnat ohjasivat sitä, mitä nuorten käsityksistä ja määritelmistä oli mahdollista nähdä. Poliittikkaa kuvattiin nuorten puheessa myös toiminnan avulla.

Nuorten yhteiskunnallista osallistumista kuvaavia keskeisiä alaluokkia löytyi neljä. Nämä neljä alaluokkaa nousivat toistuvasti esiin aineistosta oman osallistumisen kuvaamisen yhteydessä sekä näiden neljän teeman sisältä oli havaittavissa myös osallistumista rajoittavia tekijöitä kuvaavia teemoja. Aineiston analyysin aikana havaitsin, sen että asiat, joista nuoret puhuivat haastatteluissa, eivät yksiselitteisesti sijoittuneet joko yhteiskunnallista vaikuttamista kuvaavan yläluokan tai omaa

yhteiskunnallista osallistumista kuvaavan yläluokan alle. Sisällöt toistuivat ja risteilivät erityisesti näiden kahden edellä mainitun yläluokan välillä.

Yllä mainitun lisäksi, sovelsin analyysissäni Kari Saaren ja Samuli Neuvosen (2014, 7-8) MYPLACE-tutkimuksen aineistosta muodostettua osallistujatyypittelyä, ymmärtääkseni paremmin nuorten osallistumista ilmiönä. Osallistujatyypittely oli analyysin kannalta käyttökelpoinen, koska tyypittely oli yhteneväinen aineiston analyysissä hyödynnettävän yhteiskunnallista osallistumista kuvaavien käsitteiden kanssa.

Hahmottaakseni monipuolisesti nuorten yhteiskunnallista osallistumista sovelsin aineiston analyysissäni teoreettisia käsitteitä, kuten politiikan suppea ja laaja tulkinta, yhteiskunnallinen osallistuminen ja kansalaisuus (luku 2.), jotka toimivat tulkintakehyksinä työssäni. Näin ollen minun oli myös mahdollista tulkita aineistoani ja sitä kautta tutkittavaa ilmiötä. (Eskola 2001, 138.) Näiden metodologisten työkalujen avulla minun oli mahdollista tulkita aineistoani ja sitä kautta syventää ymmärrystäni tutkittavasta ilmiöstä.

Tämän lisäksi aineistolähteisyyteen perustuen täydensin ja tarkensin käyttämiäni käsitteitä aineiston analyysin edetessä, jotta aineisto kytkeytyisi vahvemmin yhteen hyödyntämäni teoreettisten käsitteiden kanssa. Toisin sanoen aineistosta löydetyt teemat ja niiden sisällöt ohjasivat osaltaan myös käsitteiden valintaa ja niiden määrittelyä aineiston analyysin aikana. Tutkimukseni teoreettiset tulkintakehykset siis täydentyivät ja kypsyivät vielä aineiston analyysivaiheen aikana.

Raportoinnissa käytin analyysissä löytämiäni teemoja tutkimustuloksia kuvaavien lukujen 4, 5, 6 nimeämisessä. Raportoinnin tukena hyödynsin myös käsitekarttaa, johon poimin analyysistäni kyseistä teemaa kuvaavat asiat. Käsitekartan avulla analyysiä ja tulkintoja oli myös yksinkertaisinta niputtaa yhteen, joka edesauttoi kirjoitusprosessin aloittamista ja ylipäänsä tulosten raportointia.

3.4. Pohdintaa eettisyydestä ja luotettavuudesta

Laukkasen, Pekkarisen ja Vimilän (2018, 77) mukaan tutkimuksen eettisyyden pohdinta on yksi keskeinen tieteellistä ajattelua ja toimintaa ohjaavia periaatteita. Eettisyyden pohdinta on tärkeää myös tämän tutkimuksen kannalta. Tutkimuksen eettisyyttä on hyvä pohtia mm. aineiston hankintamenetelmän sekä tutkimukseen osallistuneiden suostumuksen kannalta (Pekkarinen 2018, 85; Laukkanen, Pekkarinen & Vilmiä 2018, 90).

Edellä mainitun lisäksi tutkimuseettisiä ja tutkimuksen luotettavuuteen liittyviä kysymyksiä on tarpeellista arvioida myös yleisten hyvien tieteellisen käytäntöjen näkökulmasta. Anja Kuulan (2015, 35-39) mukaan hyvien tieteellisten käytäntöjen loukkauksia ovat mm. piittaamattomuus hyvistä käytännöistä, vilppi, sepittäminen, havaintojen vääristely, toisen työn luvaton anastaminen ja lainaaminen. Tässä tutkimuksessa väärinymmärrysten ja luvattoman lainaamisen ehkäisemiseksi noudatetaan tieteellisen käytännön mukaisia lähdeviittauksia, jolloin tekstistä on selkeästi havaittavissa muualta lainattu sisältö.

Tämän tutkimuksen aineisto koostuu alaikäisistä nuorista, jolloin tutkimuksen eettisyyden kannalta on myös huomioitava yleiset käytännöt alaikäisten nuorten tutkimukseen osallistumisen näkökulmasta. Lasten ja nuorten alaikäisyyteen liittyy lainsäädäntöä, joka rajoittaa alaikäisten nuorten itsemääräämisoikeutta, jolloin huoltajalla on lain mukaan lupa päättää alaikäisen nuoren henkilökohtaisista asioista. Toisaalta taas YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen tavoitteena on edistää lasten ja nuorten oikeutta osallistua ja vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystasonsa mukaisesti. Näin ollen perustuslain ja lastenoikeuksien sopimuksen yhteensovittaminen ei ole aina yksinkertaista. (Kuula 2015, 233.)

Kaikki haastateltavat olivat alaikäisiä, joten vanhempien lupa tutkimukseen osallistumisesta oli hyvien käytäntöjen mukaista selvittää. Kuula (2015, 233) kuitenkin huomauttaa, että kuitenkin ei aina voida lähteä siitä, että huoltajalta olisi pyydetävä erillinen suostumus nuoren tutkimukseen osallistumiselle. Tätä hän perustelee kolmen näkökulman kautta, jotka ovat edellä mainittuihin periaatteisiin nojaten nuoren oikeus vaikuttaa itseään koskeviin asioihin, mahdolliset arvo- ja eturistiriidat

nuoren ja huoltajan välillä sekä se, että aina tutkimus ei käsittele aiheita, joihin sisältyisi riskejä ja lisäksi se, että huoltajan luvan kysyminen on joskus käytännössä vaikeaa. Tutkimukseni tapauksessa nuoren osallistumisesta päätti ensisijaisesti nuori itse, mutta mahdollistin vanhemman puuttumisen nuoren osallistumiseen laatimani tiedotteen ja suostumuslapun avulla.

Nuoren suostumuksen saatua haastattelut toteutettiin heti saman illan aikana ensitapaamisesta, koska halusin varmistaa ja tätä kautta helpottaa aineiston keräämistä. Nuorisotyön käytännön kokemukseeni perustuen etukäteen sovitut haastattelut ja tapaamiset saattavat helposti nuorilta unohtua. Vanhempia tiedottaakseni annoin nuoren kanssa läpikäymäni saatekirjeen mukaan kotiin näytettäväksi vanhemmille, jolloin he pystyivät tiedottamaan vanhempiaan tutkimushaastatteluun osallistumisesta (LIITE 1).

Saatekirjeessä oli mukana yhteystietoni, joten jos huoltaja tai vanhempi ei halunnut nuoren haastattelua käytettävän tutkimuksessa, niin hänellä oli mahdollisuus ottaa minuun yhteyttä ja kieltää haastattelun käyttö tutkimuksessa. Yhtään yhteydenottoa ei tullut, joten päätin käyttää kaikkia keräämiäni haastatteluja tässä tutkimuksessa. Viime kädessä nuoret kuitenkin itse antavat suostumuksen haastatteluun osallistumiselle (Honkatukia 2018, 156). Eettisyyden näkökulmasta merkittävää on myös se, että tässä tutkimuksessa ei käsitelty nuorille arkaluontoisia asioita, vaan samantapaista keskustelua nuori olisi voinut käydä kenen tahansa tutun tai tuntemattoman henkilön kanssa.

Ennen haastattelun aloittamista kävin jokaisen nuoren kanssa yksityiskohtaisesti läpi laatimani saatekirjeen. Tällä varmistin sen, että nuoret ymmärsivät mihin ovat osallistumassa. Päivi Honkatukia (2018, 156) toteaa, että ennen haastatteluiden toteuttamista tutkijan on hyvä pohtia, miten kertoa tutkimuksesta tutkittaville niin, että he ymmärtävät, mihin ovat suostumassa osallistuessaan tutkimukseen. Painotin myös nuorille, että haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista sekä haastattelut tehdään täysin nimettöminä, jolloin mitään tietoja, joista nuoren voisi tunnistaa ei käytetä tutkimuksessa.

Tässä tutkimuksessa kunnioitetaan haastateltavien anonymiteettiä tutkimuksen eettisiä kysymyksiä pohdittaessa. Tutkimushaastatteluissa haastateltavat vastasivat nimettömästi ja tuloksia raportoitaessa ei mainita haastateltavien taustatietoja, kuten

koulua, asuinpaikkaa tai muuta vastaavaa, joiden perusteella nuorta olisi mahdollista tunnistaa. Nuorten taustaa raotetaan aineiston kuvauksen yhteydessä ainoastaan siltä osin kuin on tarpeen kuvata, kuten minkä ikäisistä nuorista aineisto koostuu sekä siitä, ovatko nuoret alun perin kotoisin Suomesta vai omaavatko he alkuperää myös jostain muualta.

Tutkimuksen luotettavuuden näkökulmasta voin todeta, että en pyri tutkimuksen tuloksilla yleistettävyyteen, vaan tuloksilla pyrin osallistumaan nuorisotutkimuksen kentällä käytävään keskusteluun nuorten yhteiskunnallisesta osallistumisesta. Esimerkiksi Pertti Alasuutarin (2011, 181-182) mukaan laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on vanhojen ajatusmallien kyseenalaistaminen ja tajunnan laajentaminen ennemmin kuin hypoteesien oikeellisuuden todistelu. Lisäksi tutkimuksen havaintojen perusteella pyrin tuottamaan lisää ymmärrystä nuorten tavoista hahmottaa oma rooli suhteessa yhteiskunnalliseen osallistumiseen ja vaikuttamiseen.

Moilasen ja Räihän (2001, 59) mukaan laadullisen tutkimuksen tulosten uskottavuutta myös lisää havaintojen kytkentä samankaltaista ilmiötä selittävien tutkimusten tuloksiin. Tähän perustuen olen hyödyntänyt aikaisempaa tutkimusta ja pyrkinyt liittämään ja suhteuttamaan tekemäni havainnot myös muihin samankaltaista ilmiötä käsitteleviin tutkimuksiin.

Tutkimuksen eettisyyden ja luotettavuuden kannalta on tärkeää myös pohtia sitä, millaisia seurauksia tutkijan tekemillä valinnoilla on tutkimuksen tekemisen näkökulmasta ja kenen äänellä tutkimuksessa puhutaan. Sanna Aaltonen (2018, 381-382) on puhunut ongelmallisesta ajattelusta, joka liittyy tutkijan ”äänen antamiseen” vaiennetuille ryhmille, vaikka nuorisotutkimuksen yhtenä pyrkimyksenä onkin tuoda esille nuorten näkökulmaa, joka aikuisvetoisessa maailmassa jää joskus taka-alalle, ja tekemään näkyväksi näkymättömiä ryhmiä ja heidän ajatuksiaan. Aaltosen (2018, 382) mukaan kyse ei ole kuitenkaan siitä, että tutkimuksessa haastateltavien ”autenttinen” ääni siirtyisi tutkimusraporttiin heidän omilla ehdoillaan, vaan tutkija on aina mukana äänen tuottamisessa kysymyksineen ja tutkimusongelmineen. Tutkija voi valinnoillaan viime kädessä vaientaa jotkut äänet sekä valikoida ja editoida ne yksittäiset äänet, jotka pääsevät esille (Aaltonen 2018, 382). Tätä oli syytä pohtia myös omassa tutkimuksessani.

Esimerkiksi haastattelulainaukset valitsin sen mukaan, miten hyvin ne kuvailivat tutkimaaani ilmiötä, ja miten hyvin ne kuvasivat havaintojani tutkimuskysymysten ratkaisemisen näkökulmasta. Tästä näkökulmasta ne nuoret, joiden puheessa esiintyi mainintoja omasta yhteiskunnallisesta aktiivisuudesta, saivat ”äänensä kuuluviin”, sillä näiden nuorten näkemyksiä hyödynsin paljon tutkimuskysymysten ratkaisemisessa. Tämä on perusteltua siksi, että kiinnostukseni kohdistui tässä tutkimuksessa tunnistamaan nuorten erilaisia tapoja osallistua yhteiskuntaan osallistumattomuuden sijasta.

4. YHTEISKUNNALLINEN VAIKUTTAMINEN

Esittelen tässä luvussa tutkimukseni tulokset pääluokittain siten, että ensin käsitteelen nuorten ymmärtämisen ja hahmottamisen tapoja yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta yleensä sekä siihen liitetyistä vaikuttamisen paikoista. Sen jälkeen kuvaan kuinka nuoret kertomansa mukaan hahmottavat omaa osallistumistaan ja niiden eri ulottuvuuksia sekä omaa rooliaan suhteessa yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Lopuksi raportoin nuorten puheessa esiintyneitä osallistumisen esteitä ja osallistumattomuuden syitä.

Lähestyn nuorten käsityksiä yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta yhteiskunnallisen osallistumisen käsitteen kautta, jonka jaan kolmeen ulottuvuuteen politiikan tutkija Pippa Norrisin (2004; 2007) viitekehyksen mukaisesti. Tulkintani perustuu siihen, että vaikuttamista ei voi tapahtua ilman osallistumista johonkin, jolloin yhteiskunnallisen osallistumisen toimii sateenvarjo-käsitteenä poliittisen osallistumisen ja kansalaisosallistumisen yllä. Vaikuttaminen tapahtuu tällöin yhteiskunnallisen osallistumisen kautta. Lisäksi nuorten käsityksiä vaikuttamisesta ja osallistumisesta tarkastelen myös kansalaisuuden näkökulmista.

4.1. Kollektiivista toimintaa, mielenosoituksia ja adresseja

H2: ”No joo, jos on tarpeeksi monta ketkä ajattelee sil taval tai sillee, jos joku yksin menee sinne et hei ette nyt opeta kunnolla, niin en mä nyt usko, että ne vaihtaa mitään mut, jos oikeesti niinku pyritään siihen et on iso joukko ihmisiä, ja kenellä on oikeesti semmoinen realistinen ajatus ja idea, niin musta sen vois ainakin ottaa silleen käyttöön ja must tuntuu et sit se niinku ööö sit ne jos nyt sanotaan opettajat harkitsis sitä vähän enemmän jos se on niinku oikeesti ajateltu läpi ja tälleen.” (Tyttö 14v.)

H5: ”No, jos saat niinku tarpeeks ihmisii siihen mukaan, niin sit se voi vaikuttaa enemmän, mut ei silleen yksin, ei nyt ihan voi hirveesti vaikuttaa. Mut, jos siihen saa enemmän ihmisiä mukaan.” (Tyttö 12v.)

Yllä olevissa vaikuttamista kuvaavissa esimerkeissä käy ilmi, että vaikuttaminen hahmotetaan kollektiivisen toiminnan kautta. Haastateltavien mukaan muutoksen ja vaikuttavuuden aikaan saamiseksi tarvitaan joukko samalla tavalla ajattelevia ihmisiä tekemään yhteistoimintaa. Ensimmäisessä esimerkissä vaikuttaminen sijoittui koulumaailmaan ja haastateltava lähestyi aihetta oman arjen kautta. Haastattelussa keskusteltiin siitä, miten haastatteluun osallistuneen nuoren mielestä oppilaat voivat yrittää vaikuttaa opettajien tapaan opettaa oppilaita. Toisessa haastatteluesimerkissä vaikuttamista käsiteltiin rasismien kautta, jonka haastateltava koki yhteiskunnalliseksi ongelmaksi. Molemmissa esimerkeissä nuorten puheesta välittyy ajatus kollektiivisen toiminnan muodostumisesta niin, että yksilöt yhdessä ryhmänä ajavat haluttua muutosta, mutta kyseisen ryhmän tulee olla tarpeeksi laaja saadakseen vaikuttavuutta aikaiseksi.

Yhdessä haastattelussa pelkästään nuorten pyrkimykset ilman aikuisten mukana oloa vaikuttaa yhteiskunnallisiin epäkohtiin miellettiin rajalliseksi. Nuori viittasi nuorten vaikutusmahdollisuuksien rajallisuuteen kommentilla: ”Niin semmosii niinku oikeesti aikuisia”. Nuoren puheen mukaan aikuisten mukana oleminen mahdollistaa todellisen vaikuttavuuden. Esimerkki paljastaa nuorten ajattelusta sen, että he näyttävät kokevan oman roolinsa suhteessa yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen rajalliseksi ja riittämättömäksi. Nuorten vaikutusmahdollisuudet hahmotetaan rajallisena suhteessa laajempiin yhteiskunnallisiin ongelmiin, kuten tässä yhteydessä rasismiin. Nuoren puhe heijastaa käsitystä omien vaikutusmahdollisuuksien

rajallisuuden lisäksi siitä, miten todellinen yhteiskunnallinen vaikutusvalta on viimekädessä aikuisilla.

Kollektiivisen toiminnan lisäksi yhteiskunnallinen vaikuttaminen miellettiin myös yksilölliseksi toiminnaksi eli omilla teoilla ja valinnoilla vaikuttamiseksi oman arjen tasolla. Nuoret kuvasivat vaikuttamista seuraavalla tavalla:

H6: "Mulla tuli mieleen, että ei esim. roskaa ja tälle." (Tyttö 14v.)

H8: "Jokainen ihminenhän me vaikutetaan omilla teoillamme ei pelkäätkään politiikka vaikuttaa siihen todella paljon ja politiikalla pystytään kieltämään jotain et joku niinku vankilassa vähenee, mut silti jokainen vaikuttaa yhtä paljon." (Poika 17v.)

Nuoren käsityksissä yhteiskunnallinen vaikuttaminen sisälsi niin ruohonjuuritason yksilöllistä toimintaa omassa arjessa kuin laajempia yhteiskunnallisia liikkeitä, joilla vaikutetaan tai otetaan kantaa yhteiskunnassa vallitseviin epäkohtiin. Vaikuttamista koettiin tapahtuvan mielipiteiden vaihdon kautta omassa arjessa esimerkiksi koululuokassa, mutta sitä ei koettu kovin tehokkaaksi keinoksi. Seuraavassa esimerkissä nuori kuvaa sitä kuinka hän vastusti rasismia koulussa:

H5: Joo. Mähän aina huudan meidän luokassa et toi on kauheeta rasismia ja et se pitäis lopettaa.

Haastattelija: Koetko sä sitä vaikuttamisena?

H5: No en minä tiiä. Mitä?

Haastattelija: Onko se sun mielestä vaikuttamista?

H5: Ai se et mä huudan meidän luokassa?

Haastattelija: Niin tai että sä sanot että toi on rasismia ja sanot et se on väärin niin koetko?

H5: Ehkä se vähän. (Tyttö 12v.)

Nuorten haastatteluista oli löydettävissä mainintoja myös hyvistä yhteiskunnallisen vaikuttamisen keinoista. Yhdessä haastattelussa keskustelu ohjautui käsittelemään nuoren mielestä hyviä yhteiskunnallisen vaikuttamisen tapoja. Yhden haastateltavan mukaan hyviä vaikuttamisen tapoja olivat kansalaisaloitteet, mielenosoitukset ja protestit, mutta nuoren puheesta oli havaittavissa kielteinen suhtautuminen esimerkiksi sellaisiin lakkoja ja protestejä kohtaan, jotka puuttuisivat viralliseen,

poliittisissa prosesseissa tapahtuvaan päätöksentekoon. Nuori kuvasi suhtautumistaan seuraavalla tavalla:

Haastattelija: "Okei no osaisitko sä sanoo, että mitkä sun mielestä on esim. Sun mielestä semmoisia hyviä yhteiskunnallisia vaikuttamisen tapoja?"

*H8: "Öööm... kansalaisaloitteet, mut ja protestit ja mielenosoitukset, mutta siihen niinku vedetään väli siihen että minkälaiset mielenosoitukset, mun mielestä se että mennään barrikaadeille tonne huutamaan niin on no okei se on ihan **ok mutta jos se häiritsee normi kansaa niin mun mielestä se on silloin terrorismia, koska terrorismiksi luokitellaan, mä jatkan tän kohta. Terrorismiksi luokitellaan että se vahingoittaa normi ihmisten elämää niin silloihan se on terrorismia.** Eliikkä just tää HSL:n ja tän lakko, että vedettiin lakkoon kaikki tässä yhdessä vaiheessa niin musta se ei oo oikein, koska se on niinkun, koska hallitus oli päätetty sinne ja sit sen jälkeen oli tehty äänestyksiä ja ne oli äänestänyt siitä, että kyllä näin tulee tapahtumaan ja siit tuli tää uus et just ja sit ku oli vielä nää niinku... apua... nyt mä puhuin itteni melkein solmuun."*

Haastattelija: "No mut se liittyy vaan siihe, et se oli sun niinkun, tarkoittiko sä tolla niinkuin sellaista esimerkkiä vaan siihen, että mitä se yhteiskunnallinen voisi olla ja mitä sä pudit niinku mikä sun mielestä on oikein ja mikä väärin?"

H8: "Joo. No mun mielestä jos tavallaan vahingoittaa tavallisten ihmisten elämää niin silloin se ei ole hyvää vaikuttamista."

Haastattelija: "Okei. Millä lailla se?"

*H8: "Koska se ei, vaikka sulla on joku mielipide ja sulla on oikeus siihen mutta sulla ei ole oikeutta jos **se vahingoittaa toisen ihmisen elämää esim. Lakolla siitä että lakko tulisi esim just et olisi esim tästä että HSL:llät ja kaikki muut meni lakkoon koska itse heidän.** Oota mä kysyn nyt nopeesti yhen sanan tähän. Työntekijöillä on sellainen järjestö, mikä se on?"*

Haastattelija: "Siis ammattiliitot?"

*H8: "Niin just tää ammattiliitot öö he olivat demokraattisesti mukana siinä, mut he itse marssivat ulos ja sit tehtiin sopimukset. Ne ei käyny näille, että he marssi ulos ja sit protestiksi ne niinkun heitti niinkun kokonaan sadantuhannen ihmisen työpaikat työpaikoille ja se oli ihan hirvee kaoos. **Niin mun mielestä niinku se ei oo enää demokratiaa vaan se on terrorismia silloin.**" (Poika 17v.)*

Esimerkin nuoren puheesta oli havaittavissa kunnioitus virallisia poliittisia prosesseja ja järjestystä kohtaan, joiden ohi ei tulisi toimia. Nuoren puheen mukaan kansalaistottelemattomuus on oikeutettua silloin, jos valtio päättää ihmisten elämästä mielivaltaisesti ilman edustuksellisuuteen perustuvia prosesseja, mutta ei silloin, jos yhteiskunnallisia muutoksia koskeviin neuvotteluihin ovat osallistuneet esimerkiksi

erilaiset eturyhmät, joiden edustajien valinta noudattaa edustuksellisia valintamenetelmiä. Nuoren tapa hahmottaa vaikuttaminen edustukselliseen perustuvan poliittisen järjestelmän kunnioituksena heijastuu esimerkiksi kriittisestä kommentista, jossa nuori kritisoi ammattiliittojen sellaista toimintaa, että neuvotteluista vetäytymisen seurauksena järjestetään mielenosoitus. Nuori ilmaisi asiaa seuraavalla tavalla:

H8: ”Niin jos se on tehty niinku itse tahdossa, kyllä kansalaistottelemattomuus on siinä vaiheessa, jos valtio tulee ja suoraan sanoo, että hei sinä nyt teet töitä 12h päivässä valtiolle ilman ruokaa ja palalappua... se on väärin mut just tommonen niinkun itse aiheutetaan itselle tilanne ja demorkaattisesti päätetään, että suurin osa on sitä mieltä niin siinä kohtaan kansalaistottelemattomuus on väärin.” (Poika 17v.)

Virallisissa kanavissa tehtyjä päätöksiä ei tule häiritä protestein, varsinkaan silloin, jos sillä on haittaa yhteiskunnalle, mikä tosin on usein juuri protestien ja lakkojen tavoite. Nuoren puheesta voidaan tulkita hänen tapansa hahmottaa yhteiskunnallinen vaikuttaminen perinteisesti virallisten poliittisten prosessien kautta, johon kuuluvat neuvottelut, sopimukset, edustuksellisuus ja erilaiset eturyhmät. Edellä oleva esimerkki havainnollistaa sitä, miten politiikka nähdään keskeisessä roolissa nuoren tavassa hahmottaa yhteiskunnallinen vaikuttaminen. Poliitiikka on osa demokraattista yhteiskuntaa ja erityisesti politiikka juuri sen suppean tulkinnan kautta. Toisin sanoen nuoren mielestä hyvä yhteiskunnallinen vaikuttaminen on rauhanomaista ja sen ei tulisi aiheuttaa yhteiskunnallista häiriötä.

Osassa haastatteluista käsite yhteiskunnallinen vaikuttaminen koettiin vaikeaksi käsitteeksi määritellä, mutta pelkästään vaikuttaminen käsitteenä näyttäytyi nuorille helpommin lähestyttävältä. Tämä kävi ilmi siitä, kun pyysin nuoria suoraan itse kuvaamaan mitä on yhteiskunnallinen vaikuttaminen. Useat haastateltavat nimittäin kokivat sen vaikeaksi määritellä ja sitä ei yhdistetty edellä kuvattuihin aiheisiin tai toimintaan.

Kaiken kaikkiaan nuoret kuvasivat yhteiskunnallista vaikuttamista kollektiiviseksi sekä yksilölliseksi toiminnaksi. Haastatteluiden mukaan nuoret hahmottivat vaikuttamisen tapahtuvan monenlaisissa paikoissa niin omassa arjessa kuin laajemmin yhteiskunnallisella ja globaalilla tasolla. Kuitenkin selvästi enemmistö haastateltavista löysi vaikuttamisen paikat ja teemat läheltä omaa arkeaan.

Muutokseen tähtäävän vaikuttamisen lisäksi yhteiskunnallinen vaikuttaminen nähtiin myös sääntöjen ja lakien noudattamisena. Yhteiskunnallisen vaikuttamisen kohteiksi mainittiin yhdessä haastatteluissa myös köyhyys ja naisten oikeudet. Toisaalta edellä mainitut yhteiskunnalliset ongelmat koettiin koskettavan ihmisiä enemmän Suomen rajojen ulkopuolella, mikä heijastaa myös globaalia näkökulmaa nuorten ajattelussa.

Yhteiskunnallinen vaikuttaminen nähtiin ennemmin yhden asian liikkeenä, jonka teemat koskettivat myös globaalilla tasolla, kun taas politiikka hahmotettiin hallinnollisena valtion sisäisiin asioihin vaikuttavana toimintana. Yhteiskunnallinen vaikuttamisen miellettiin tällöin politiikkaa laajempänä asiana ja politiikka oli osana yhteiskunnallista vaikuttamista.

Haastatteluiden perusteella osallistuminen ja vaikuttaminen tapahtuivat usein lähellä omaa arkea ja ovat muodoltaan yleensä yksilöllistä toimintaa. Kollektiiviseen toimintaan osallistuttiin harvemmin, koska se koettiin kaukaisena tai sitä ei koettu vielä ajankohtaisena. Vaikuttamisen areenat nuorten kohdalla näyttäytyvät lähellä heitä itseään. Nuorten ajattelussa heijastui Norrisin aateperustaisen poliittisen osallistumisen tavat, joiden keskeisimpiä muotoja ovat yksittäisten yhteiskunnallisten teemojen ajaminen ja niiden puolesta toimiminen. Toisaalta nuorten osallistuminen tapahtui pikemminkin nuorten arkiympäristöissä kuin laajemmalla yhteiskunnan tasolla, jolloin nuoret toteuttivat kansalaisosallistumisen muotoja omassa toiminnassaan. Yhteenvetona voidaan sanoa, että aateperustaisuus heijastui nuorten ajattelusta, mutta osallistuminen toteutettiin kansalaisosallistumisen keinoin.

4.2. Poliitiikka osana yhteiskunnallista vaikuttamista

H1: ”hmm aa... päättämistä tai niinku öö se on, et ihmiset istuu jossain salissa ja keskustelee yhteiskunnan toiminnasta, tekee jotain päätöksiä.” (Tyttö 17 v.)

H4: ” En mä oo ihan varma, mut eiks se oo silleen et niinku sä voisit niinku, tai silleen niinku vaikuttaa valtion ja yleis.. tai jotai sellaista et voi vaikuttaa tai jotain. (Tyttö 14 v.)

H7: ” Ööö.. En mä tiedä. Suomi. Ööö... Suomi ja nää pakolaiset sun muut. Kai en mä tiiä. Joku tommonen ehkä. En mä tiedä. Tiedätsä jos ne tarvii apuu ja tämmöistä. Eehkä. Nyt en oo kyl varma mut ehkä.” (Poika 16 v.)

Esimerkit havainnollistavat sitä maailmaa, jossa nuoret tulkitsevat politiikka-käsitettä ja sanoittavat tulkintaansa. Haastattelukysymykseen ”Mitä mielestäsi on politiikka?” annetuista vastauksista oli nähtävissä, että nuorten tapa hahmottaa politiikka tuki Colin Hayn (2007) suppeaa politiikan tulkintaa, joka viittaa viralliseen poliittiseen hallintoon ja päätöksentekojärjestelmään. Samakaltaisia havaintoja teki myös Kari Saari (2017, 52) sekä Kirsi-Pauliina Kallio (2018, 171) tutkiessaan nuorten politiikkakäsityksiä. Nuorista pienempi osa mielsi politiikkakäsitteen laajemmin ja liitti sen osaksi arkiympäristöään (Kallio 2018, 171). Todennäköisempää on, että nuoret viittaavat politiikalla viralliseen poliittiseen hallintoon ja päätöksentekojärjestelmään (Saari 2017, 52). Lisäksi nuorten puheesta välittyi epävarmuus määritellä politiikka. Tämä paljastui tilanteissa, joissa pyysin nuoria määrittelemään politiikkaa omin sanoin. Useat haastateltavat kokivat käsitteen kuvaamisen vaikeaksi.

Poliitiikka hahmotettiin vaaleiksi sekä viralliseksi poliittiseksi päätöksentekojärjestelmäksi. Yhden haastattelun mukaan politiikalla säädettiin lakeja, jotka vaikuttavat ihmisten elämään. Toisessa haastattelussa mainittiin, että politiikan tavoitteena on kehittää yhteiskuntaa paremmaksi. Kahden haastattelun mukaan politiikan keinoin hoidettiin myös koulutusta, talousasioita sekä terveydenhuoltoa. Raha yhdistettiin osaksi politiikkaa. Poliitiikkaan liittyviä asioita haastateltavat kuvasivat seuraavilla tavoilla:

H1: ”Raha, jaa sitten tota, no kaikista koulutuksesta ja terveydenhuollosta ja...”(Tyttö 17 v.)

H2: "No et sillä yritetään niinku saada parasta yhteiskunnalle. niinku sillä toiminnalla koitetaan niinku kasvattaa ja silleen niinku ööö.... niinku tehä siitä niinku parempi, kehittää." (Tyttö 14v.)

H8: "Se ei periaatteessa nykymaailmassa voi olla irrallista sä kuitenkin elät maailmassa jossa politiikka määrää koko maapallon tällä hetkellä, että politiikalla periaatteessa määrää mitä hevonen saa syödä tällä hetkellä ja mitä ne saa tarjoo sille niin se on oikeesti menee niin pitkälle jo." (Poika 17 v.)

Nuorten puheesta heijastui se, että he mielsivät politiikan usein aikuisten maailmaksi, jolloin politiikka koettiin irrallisena ja kaukaisena asiana omasta arjesta. Poliitiikan irrallisuutta ja siihen kaukaista suhtautumista ilmaistiin haastatteluissa seuraavilla tavoilla:

H2: " Hmm... No hallitukset on osallisina siinä kai? politiikassa? Jaa Tämöiset niinku ööö... ns niinku hmm... niin semmoset niinku ylätasoset niinku korkeella olevat niinku ihmiset tai silleen niinku kenellä on hyvät ammatit." (Tyttö 14v.)

H3: " No..... hmmm.... nooo ppphhh..... poliisit tai jotain huoltaja tai jotain vanhemmat niinku vanhemmat. niinku tommosta aikuiset. (Poika 16v.)

H8: "Politiikkaa tekee poliitikot ja sit sitä kommentoi politiikan ulkopuolelta elikkä kansa. Äää.. kaikki muut ketkä ei ole poliitikkoja." (Poika 17v.)

Nuoret eivät haastatteluiden perusteella nähneet itseään aktiivisessa roolissa, vaan politiikkaa tekivät heidän mielestään aikuiset, vanhemmat tai ihmiset, joilla oli hyvät ammatit. Yhden nuoren puheessa poliitikot koettiin irrallisina henkilöinä kansasta, joiden toimintaa kansa kommentoi ja valvoi. Toisaalta sen sijaan kolmen haastateltavan mukaan politiikkaan saattoi osallistua kuka tahansa. Tällä nuoret viittasivat keneen tahansa yksilöön, joka kuului kansaan. Haastateltavat eivät kuitenkaan nähneet itse vaikuttavansa politiikan keinoin. Nuorten muodollisen kansalaisen asemaan liittyvät rajoitukset saattoivat selittää osittain nuorten kiinnittymättömyyttä tavanomaiseen politiikkaan, jonka he mielsivät kaukaiseksi aikuisten maailmaksi. Poliitiikan irrallisuutta ja kaukaisuutta nuoret ilmaisivat seuraavilla tavoilla:

H1: "Ööö no tällä hetkellä mä koen sen aika irralliseksi, tai silleen että ei mun elämässä näy se silleen millään tavalla sille arkipäiväisessä tai jokapäiväisessä elämässä." (Tyttö 17v.)

H2: "mmm.. no en mä sanois et se on niinku, en mä sitä mun arjessa ku en mä oo sillei vielä tajunnu viel silleen täysin, että missä se on mitä mä voin huomata joo et tää on poliittista toimintaa ja tää on tämmöstä. En mä oo viel niinku semmoista niinku huomannut. Mä en oo ite ees vielä niinku öö miettinyt niinku harkitsemaan sitä kunnolla vielä, että tai ajattelemaan et niinku syvällisesti." (Tyttö 14 v.)

Nuorten puhetavat politiikasta heijastivat sitä, miten politiikka nähtiin ylhäältä alaspäin suuntautuvana hallitsemisen ja päätöksenteon asetelmana. Poliitiikka koettiin kaukaiseksi ja irralliseksi omasta arjesta eikä sen nähty ratkaisevan oman elämän pulmatilanteita. Lisäksi yllä esitetty ”Mä en oo vielä miettinyt” -toteamus viittasi siihen, että politiikka ei tuntunut olevan ajankohtaista nuoren elämässä juuri nyt, ja että sen vuoro saattaa olla ehkä myöhemmin.

Nuorten kaukaisesta suhtautumisesta huolimatta nuorten asenteet politiikkaa kohtaan eivät vaikuttaneet kielteisiltä, vaan politiikkaa seurattiin haastateltavien mukaan enemmän tai vähemmän aktiivisesti. Tämän lisäksi yhdessä haastattelussa politiikka mainittiin jopa tukemisen arvoiseksi asiaksi. Nuoret kertoivat haluavansa olla tietoisia kuka päättää asioista ja ajankohtaisista tapahtumista yhteiskunnassa. Nuoret ilmaisivat asiaa seuraavilla tavoilla:

H1: ”ööö... en mä silleen mitenkään tota, en niiku mitentään erityisesti, että kyl mua niinku sillai jonkin verran kiinnostaa, että ketä on niinku päättämässä asioista, mutta niinku en oo niinku itse hirveesti miettinyt. (Tyttö 17v.)

H2: ”mm.. noo en mä oo ite oikeen niinku vielä mitenkään seurannut politiikkaa niinku mun vanhemmat seuraa sitä ja tälle joskus telkkarista silleen mut en mä ite oo vielä silleen niinku uppoutunut siihen.” (Tyttö 14v.)

H4: ”öööö.... no en mä tiedä. En mä oo.. joo en. vähäsen. ” (Tyttö 14v.)

Edellä esitetyistä esimerkeistä välittyi erilaisia tapoja olla kiinnostunut politiikasta. Kaikista kolmesta esimerkistä oli tulkittavissa, että politiikka kiinnosti jonkin verran, mutta poliittisten kysymysten pohdinnalle ei vielä oltu uhrattu kovinkaan paljoa aikaa. Poliittikiinnostuksen kohdalla oli silti havaittavissa suuriakin eroja nuorten välillä. Esimerkiksi yhden haastateltavan mukaan hän seurasi politiikkaa erittäin aktiivisesti ja monista kanavista. Hän mainitsi seuraavansa esimerkiksi poliitikkojen omia sosiaalisen median kanavia, kuten videopalvelu YouTubea. Korkeaa kiinnostusta aktiivista politiikan seuraamisesta nuori ilmaisi seuraavalla tavalla:

H8: ”Aaaika paljon. No seuraan politiikkaa hyvin usein. Joka päivä vähintään tunnin.” (Poika 17v.)

H8: "Ööö.. niinkuin youtubesta. Ööö.. sitten tietenkin niinkuin äääää.. sit eduskunnan kyselytunteja, jaa sit kaikkee. Kaikista mahdollisista sosiaalisista medioista, mutta faktat mä aina tarkistan, mut youtube-kanavilla en tarkoita semmoista, että joku tekee propaganda videoita vaan tiätsä poliitikoitten omia videoita, ku tiätsä poliitikoilla on omia kanavia niin sieltä mitkä on heidän arvot ja nää. Niin niitä mä katson sieltä. Niin mä en halua et se sekoittuu sellaiseen propagandaan mitä siellä on niinku, et tämä on oikein ja sit minä oon tiätsä siellä punainen tai vihreä tai vastaava siellä heimon edessä joo ei." (Poika 17v.)

Omaa kiinnostusta politiikkaan pohdittiin myös yksittäisten aiheiden avulla. Esimerkiksi parihaastattelussa nuoret toivat keskusteluun rasismien teeman, pohtiessaan vuoden 2018 presidentinvaaleja. Perussuomalaisten presidenttivaaliehdokkaan Laura Huhtasaaren vaalien (2018) aikaiset ulostulot herättivät nuorissa paljon keskustelua. Nuoria huolestutti rasistinen ilmapiiri ja "rajat kiinni"-retoriikka. Nuoret keskustelivat aiheesta seuraavalla tavalla:

H5: "Joo meillä puhuttiin siitä, että äää ku Laura Huhtasaari kuinka ärsyttävä se on sitten siitä, että me halutaan Sauli takas pressaks."

H6: "Jotakin me puhuttiin kaverin kaa."

Haastattelija: Okei kaverin kaa puhuitte siitä?

H6: "Joo."

Haastattelija: "Laura Huhtasaaresta? Okei no minkälaisia asioita?"

H5: "Äää no siitä, että esim et se on sanonu että sulkee rajat Suomessa ja et se ottaa Suomen pois Euroopasta ja että se ottaa euron pois ja sit se niinku tekee varmaan jotain uusia rahaoi Suomeen niinku omia."

Haastattelija: "No mitä sä niinku ajattelet siitä?"

H5: "Se on rasistista." (Tyttö 12v.)

H6: "Kyllä samaa mieltä tuosta." (Tyttö 14v.)

Seuraavassa esimerkissä keskustelu vielä jatkui samasta aiheesta:

H5: "äää joo tai siis sehän sai tosi vähän äänii sen takii koska kaikki valitti siitä, ku miten rasisti se on, ku se sano, että kaikki maahanmuuttajat ja pakolaiset on tota noin noita mitä ne onkaan. noi se on sanonu.."

Haastattelija: "Ootko sä esimerkiksi huolissas sellaisesta puheesta?"

H5: "Joo. Koska onhan nekin ihmisiä." (Tyttö 12v.)

Politiikkaan liittyvän keskustelun päätteeksi nuoret ilmaisivat kiinnostustaan politiikkaa kohtaan seuraavalla tavalla:

H5: "No jos tommosista asioista puhutaan niin tosi kiinnostunut." (Tyttö 12v.)

H6: ”Kyllä mäkin oon jotenkin kiinnostunut tai no silleen aika paljon.” (Tyttö 14 v.)

Nuorten kiinnostus kasvoi selvästi, jos poliittiseksi mielletyllä aiheella oli jonkinlaista kosketuspintaa nuorten omaan elämään ja arkeen. Esimerkiksi parihaastatteluun osallistuneet nuoret asuivat ja liikkuvat alueella, jonka väestö muodostui useiden eri kulttuurien edustajista sekä toinen haastatteluun osallistunut nuori omasi perhe-
taustaa Iranissa, vaikka nuori itse oli syntynyt Suomessa. Edellä mainittua havaintoa tukee myös toinen esimerkki, joka kertoo nuoren kiinnostuksen heräämisestä politiikkaa kohtaan. Nuori ilmaisi asiaa seuraavalla tavalla:

H8: ”No mähän oon itse bi. Ideahan on siinä, että esim. Silloin kun mä olin se murrosikäinen kutos seiskaluokkalainen niin mä mietin, et oonks mä väärin kun mulla ei ole niinkuin oikeuksia. Et no eka mielenkiintoo herätti siihen oli se ihan eka oli tää että tulin kaapista ulos. Se sano mulle homo, häivy vitun homo tää niinku rallatus minkä kaikki tietää Suomessa. Niin sitten tiätsä, että kirkko sanoo, että tämä on väärää ja että se ei ollut niin hyväksyttyä vaikka siitä on nyt joku 6-7 vuotta niin silloin se ei ollut niin hyväksyttyä ja sitten sanoi, että tavallaa, mähän tulin kaapista ulos puoli-toista kuukautta sitten, et ei ees paljoo siis niinku just sen takii ku ryhmä-paine on niin suuri.” (Poika 17v.)

Ylipäänsä nuorten kuvaukset mukailivat politiikka-määritelmän suppeaa tulkintaa. Politiikka koettiin irrallisena asiana, joka ei vielä ollut ajankohtaista kaikille haastatteluun osallistuneista nuorista. Ajankohtaisuus ja kiinnostavuus kasvoi sitä mukaan, kun nuori koki poliittisten aiheiden tulevan lähelle omaa elämää ja arkea. Toisaalta nuorten puheesta oli havaittavissa myös epävarmuutta siitä, millaiset aiheet voivat olla poliittisia.

5. OMA OSALLISTUMINEN

Kuvailen tässä luvussa nuorten osallistumista yleisesti ja seuraavissa alaluvuissa käsittelen osallistumisen tapoja yksityiskohtaisemmin teema kerrallaan. Suosituimmat ja keskeisimmät paikat sekä tavat osallistua tämän aineiston valossa olivat internet, sosiaalinen media, kulutus, koulu ja vapaaehtoistyö. Edellä mainittujen lisäksi avaan nuorten osallistumisen muotoja luokittelemalla haastateltavien osallistumisen kuvauksia hyödyntäen Kari Saaren ja Samuli Neuvosen (2014) viittä osallistujatyypitystä, jonka avulla havainnollistan, miten nuoret yhteiskunnallisesti osallistuvat (Saari & Neuvonen 2014, 7-8).

MYPLACE-tutkimuksen aineistosta löytyi viisi erilaista osallistujatyyppeä, jotka ovat:

- 1) *Kevytaktivistit*, jotka osallistuvat jossain määrin ei-organisoituun toimintaan, kulluttaja-aktivismiin ja poliittisesti aktiivisiin organisaatioihin. Kevytaktivisteille ominaista on satunnaisuus, itsenäisyys ja löyhyys. He eivät tavallisesti osallistu aktiivisesti muodolliseen tai organisoituun poliittiseen toimintaan ja osallistujilla on individualistinen ote osallistumiseen.
- 2) *Muodolliset toimijat* osallistuvat pääasiassa muodolliseen ja organisoituun toimintaan poliittisissa tai ei-poliittisissa järjestöissä ja organisaatioissa.
- 3) *Passivistit*, ovat passiivisia kaikessa toiminnassa ja eivät osallistu.
- 4) *Ei-poliittiset järjestöaktivistit* osallistuvat epäpoliittisten järjestöjen toimintaan.
- 5) *Elämäntapa-/multiaktivistit* ovat monipuolisesti aktiivisia muodollisen ja epämuodollisen osallistumisen eri alueilla. Aktivismi on osa elämäntapaa ja yhteiskunnallinen sekä poliittinen osallistuminen tärkeä osa elämää. (Saari & Neuvonen 2014, 7-8.) Myös tästä aineistosta oli havaittavissa yllä lueteltujen osallistujatyyppeiden piirteitä.

Seuraava taulukko (TAULUKKO 2) kuvaa nuorten osallistumista edellä lueteltujen osallistujatyyppeiden mukaan. Nuoret eivät profiloituneet vain yhteen osallistujatyyppeihin, vaan heidän tavoissaan osallistua risteili samanaikaisesti useampia osallistujatyyppejä. Tämän lisäksi aineiston perusteella listaan voidaan lisätä kuudes

osallistujatyypin, joka on lähellä 4:ttä osallistujatyyppeä *ei-poliittista järjestöaktivistia*. Kuudes osallistujatyypin voidaan nimetä *organisoimattomat ei-poliittiset aktivistit*, joiden tapa osallistua on toimia satunnaisesti ja organisoimattomasti lähellä lähi- ja perheyhteisöä. Tyypillisimpiä osallistumisen tapoja tämän tyypin toiminnassa on organisoimaton ja satunnainen vapaaehtoistoiminta, läheisten auttaminen sekä mielipidevaikuttaminen lähi- ja perheyhteisössä.

TAULUKKO 3. Nuorten profiloituminen eri osallistujatyyppeihin osallistumisen tapojen perusteella.

Osallistujatyypin	Pojat n=3	Tytöt n=5	Osallistumisen tavat
1. Kevytaktivistit	H8	H1,H2,H4,H5	Adressit, mielenosoitus, kulutus- ja osto- ja kulutusvalinnat, ostoboikotit jakaminen sosiaalisessa mediassa
2. Muodolliset toimijat	H8	H4	Oppilaskunta, nuorisovaltuusto
3. Passivistit	H7		Ei osallistu
4. Ei-poliittiset järjestöaktivistit	H8		Kirkon nuorisotyö, Urheiluseurat
5. Elämäntapa- /multiaktivistit	-	-	-
6. Organisoimattomat ei-poliittiset aktivistit	H3	H4,H5,H6	Perheen, sukulaisten ja ystävien auttaminen sekä mielipidevaikuttaminen, omaehtoinen vapaaehtois- ja harrastustoiminta, avoin nuorisotyö

(Lähde: Soveltaen Saari & Neuvonen 2014, 7-8)

Nuorten osallistumisen taustalta oli havaittavissa maailmankuvaa ja yksilöllisiä arvoja heijastava arvo-pohja. Adresseja oli allekirjoitettu niin eläinten oikeuksien kuin ihmisoikeuksien puolesta. Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen oikeudet koettiin tärkeiksi. Aiheet saivat nuoret kiinnostumaan vaikuttamisesta omassa arjessaan.

Nuorten osallistumisen tavoissa oli havaittavissa myös heidän toimintansa yksilökeskeisyys. Nuorten puheessa ei esiintynyt mainintoja, koulun ulkopuolella tapahtuvasta kollektiivisesta toiminnasta, kuten toiminta puoluepoliittisissa nuorisjärjestöissä tai muissa yhteiskunnallista vaikuttamista tekevissä järjestöissä. Sen sijaan osa nuorista mainitsi osallistuneensa mielenosoituksiin. Tytöt tyypillisesti

osallistuivat kevytaktivismin keinoin, mutta risteilivät osallistumisen tavoilla myös muissa osallistujatyypeissä. Tytöt esittivät haastatteluissa myös vahvemmin osallistumisen ja vaikuttamisen taustalla vaikuttaneen arvomaailman. Haastatteluihin osallistuneet pojat näyttäytyivät passiivisemmilta verrattuna tyttöihin tässä aineistossa, yhtä poikaa lukuun ottamatta.

Nuorten yhteiskunnallinen osallistuminen vaikutti tämän aineiston perusteella varsin kirjavaltalta, kun nuorten osallistumista tarkastellaan Norrisin (2007;2004) yhteiskunnallista osallistumista kuvaavan kolmijaon mukaisesti. Nuoret kuvasivat osallistumistaan monissa erilaisissa asiayhteyksissä. Apatiaa ja kyynisyyttä tämän aineiston perusteella oli vaikeaa havaita, jos yhteiskunnallista osallistumista analysoidaan sen laajan tulkinnan välityksellä, jolloin osallistuminen nähdään laajempänä kuin muodolliset poliittiset prosessit. Nuoret osallistuivat ostopäätöksillä, verkossa adressien allekirjoittamiseen tai adressien nimien keräämiseen. He olivat osallistuneet myös mielenosoituksiin. Haastateltavien puheessa koulu esiintyi merkittävänä osallistumisen ja vaikuttamisen areenana.

Kouluissa osallistuttiin oppilaskunnan toimintaan tai oltiin osallistuttu oman luokan oppilaskunnanhallituksen edustajan valintaan. Kouluissa osallistuttiin vaikuttamaan koulun sisäisiin asioihin, kuten ilmapiiriin, kouluruokaan ja opetuksen aikatauluihin. Yhden haastattelun mukaan oppilaskuntatoiminnassa oltiin pyritty myös ratkomaan nuorten mielenterveyteen liittyviä haasteita ja nuorten päihteiden käyttöön liittyviä ongelmia.

Oppilaskuntaan osallistuminen koettiin edustuksellisenä roolina, jolloin toimitaan nuorten edustajana erilaisissa nuoria koskevissa asioissa. Nuorille oli myös tärkeää olla tietoinen asioista ja tiedonhankinta itseä ja omia arvoja lähellä olevista asioista. Haastatteluissa mainittiin myös se, että on tärkeää tietää mitä yhteiskunnassa tapahtuu sekä mitä poliitikot tekevät. Lähes kaikki haastateltavat omasivat jonkinlaisia yhteiskunnallisia näkemyksiä, silti kaikki eivät vielä edistäneet niitä yhteiskunnallisen osallistumisen keinoin.

Nuorten osallistumisessa oli havaittavissa aktiivisuuden kasautumista. Aktiivisuuden kasautumista kuvaa, kuinka esimerkiksi oppilaskuntatoiminnassa mukana ollut 17-vuotias poika oli osallistunut oppilaskuntatoiminnan lisäksi myös mielenosoitukseen, adressien allekirjoittamiseen sekä hän oli ollut ehdolla

nuorisovaltuustovaaleissa. Hän seurasi aktiivisesti politiikkaa ja poliitikkoja sekä kävi mielellään yhteiskunnallisia keskusteluita. Toisessa esimerkissä 17-vuotias tyttö oli halunnut vaikuttaa kulutuspäätöksillä ja osto valinnoilla, osallistunut mielenosoitukseen ja verkkoadressin allekirjoittamiseen. Kolmannessa esimerkissä taas 16-vuotias poika ei ollut osallistunut yhteenkään edellä mainituista yhteiskunnallisen osallistumisen muodoista.

Aktiivisuuden kasaantumiseen viittaavia tuloksia oli saatu myös nuorten yhteiskunnallista osallistumista selvittäneestä MYPLACE-tutkimuksen aineistosta. Aineiston perusteella aktiivisuus kasaantui niiden nuorten keskuudessa, jotka esimerkiksi äänestävät valtiollisissa vaaleissa. Äänestävät nuoret osallistuvat myös muita nuoria ahkerammin muuhun yhteiskunnalliseen toimintaan. (Lötjönen 2017, 125-126.) Tutkimukseen osallistuneet nuoret eivät vielä olleet saavuttaneet äänestysikää, joten mahdollista äänestyskäyttymistä ei näiden nuorten kohdalla voitu tarkastella, mutta toisenlaisten yhteiskunnallisen osallistumisen toimintamuotojen ja aktiivisuuden kasaantuminen oli havaittavissa tästäkin aineistosta.

5.1. Uutiset, Internet ja sosiaalinen media osallistumisen areenana

Nuorten puheessa internet ja sosiaalinen media esiintyivät merkittävässä roolissa nuorten arjessa. Verkon välityksellä haastateltavat lukivat uutisia sekä sosiaalisen median kanavissa pidettiin yhteyttä ystäviin, seurattiin itselleen kiinnostavia henkilöitä ja jaettiin omaa arkea. Haastateltavien mukaan uutisten lukeminen tapahtui useimmiten internetissä joko uutismedioiden verkkosivuilta suoraan tai sosiaalisen median uutisvirrasta. Uutisten seuraamista ja lukemista nuori kuvasi seuraavalla tavalla:

”H2: No siis joo.. mä haluan aina nähdä mitä niinku maailmassa tapahtuu kun mähän oon vaan Suomessa, en mä voi tietää koko ajan sit mä nään mun puhelimest ja kaikkialla näitä terrori-iskuista ja näistä. Niin mä haluaisin olla niin kuin tietoinen semmoisista asioista mitkä oikeesti niinku vaikuttaa niihin maihin ja niinkuin ylipäätten niihin ihmisiin ja silleen, niin sit sosiaalinen media on luonut sen, että voi saada sen tiedon.. ööö et ees niinku sen ajatuksen et mitä on saattanut käydä jossain tai mitä tapahtuu tai silleen. ” (Tyttö 14 v.)

Edellä esitetyssä esimerkissä nuori viittasi puheessa siihen, että hänestä on tärkeää olla tietoinen, mitä maailmassa tapahtuu. Nuoren puheesta käy ilmi kiinnostus myös globaalin tason aiheisiin ja asioihin. Haastateltavan mukaan sosiaalinen media mahdollistaa tiedon saannin eri yhteiskuntia koskettavista asioista myös globaalisti. Muun muassa maahanmuuttoon ja rasismiin liittyvät teemat nousivat esille kaikissa seitsemässä haastattelussa, ja nuoret itse toivat huolestuneina aiheet mukaan keskusteluun. Nuorten huoli kohdistui rasismiin ja maahanmuuttajia käsittelevään negatiiviseen uutisointiin, joka yhden haastateltavan mukaan aiheutti ikävää ihmisryhmiin kohdistuvaa leimaamista. Lisäksi terrorismiin liittyvä uutisointi oli herättänyt nuorissa hämmennystä.

Kahdesta haastattelusta kävi ilmi, että myös itseään kiinnostavia tai huolta herättäneitä aiheita oli jaettu eteenpäin sosiaalisessa mediassa. Esimerkiksi yksi haastateltava kertoi jakaneensa kuvaa, joka vastusti koirien syöntiä. Nuori kertoi kuvan jakamisesta seuraavalla tavalla:

”H2: ööö... Mä oon pari vuotta sitten, mä en tiedä, et voiko tätä sanoa mielenosoitukseksi, mut ku oli joku tällainen juttu tämmöisestä koiran syöntifestivaaleista niin sit kaikki jako tätä kuvaa, et lopettakaa se niin sitten mäkin jaoin sitä.. mmm.. nii silleen. ” (Tyttö 14v.)

Edellä kuvatun esimerkin lisäksi haastateltavat kertoivat, miten nuoret tiedottavat toisilleen ja levittävät tietoa yhteiskunnallisista aiheista sosiaalisen median kanavissa. Parihaastatteluun osallistuneet nuoret kertoivat kuinka esimerkiksi rasismia ja vuoden 2018 presidentinvaaleja käsitelleet aiheet päätyvät Snapchatin kautta heidän tietoonsa. Nuoret kuvasivat seuraavalla tavalla, miten he jakoivat toisilleen tietoa itselle merkittävistä yhteiskunnallisista aiheista esimerkiksi Snapchatin välityksellä:

Haastattelija: No mites tämmöinen niinku tossa mainitsit snäpchatin, niin siellä on niinku julkaistu uutisia tai et onks se niin et kaverit on jakanut jonkun?

H5: Äää no se menee yleensä silleen, et vaik niinku jos mä seuraan jotakuta niin ööö se niinku kulkee tosi monen ihmisen kautta et joku aina alun perin laittaa sen ja sit joku toinen ottaa näyttökuvan sit siitä. Niin se jatkuu se näyttökuvien ottaminen ja sit se yhtäkkii päätyykin mun snäppiin. (Tyttö 12v.)

H6: Nii et se alkaa... (Tyttö 14v.)

H5: Niin et se menee eri ihmisille. (Tyttö 12v.)

H6: Kaveri ja nää ihmiseltä toiselle. (Tyttö 14v.)

Haastattelija: Minkälaisia asioita tai et minkälaisten aiheiden ympärillä ne on ne uutiset tai jutut, mitä siel snäpissä liikkuu?

H5: No nyt ainakin ööö presidenttivaalien aikana tai nyten lähiaikoina on ollut tosi paljon tosta Laura Huhtasaaresta ja siitä miten se vaalimainoksia on rikottu tosi paljon ympäri Suomea ja öööö kaikkee sellaisii missä se koittaa sanoa tai et koittaa selittää miks se on rasisti tai jotain tollasii, mut siinä ei oo kyllä mitään perää niissä sen asioissa mitä se on sanonut. (Tyttö 12v.)

Haastattelija: Joo, joo, no mites tota öö ootteko te esimerkiksi osallistunut tai onks ne niinku tai oottekste käynyt jonkinlaista keskustelua siel tai millaista keskustelua te ootte käynyt siel?

Haastattelija: Käydäks snäpchatin kautta tollasii keskustelui?

H5: Ei (Tyttö 12v.)

H6: Ei (Tyttö 14v.)

*H5: Paitsi jos joku laittaa jollekin tyypille jonkun pitkän viestin, mut sit niinku ei ne kuitenkaan niinku ala viestittelee et ne yleensä vaa ottaa näyttökuvan siitä ja jakaa niitten snäppiä, **et kaikki näkee sen.** (Tyttö 12v.)*

Haastattelija: Joo.

H5: Et sillee et kaikille se viesti. (Tyttö 12v.)

Edellä olevasta esimerkistä on selvästi havaittavissa, miten nuoret käyttävät sosiaalisen median kanavia yhteiskunnallisten asioiden käsittelyssä. Jollain tapaa

nuorille merkityksellistä aihetta jaetaan ensin yhdelle näyttökuvana, josta se lähtee leviämään nuorten omalle sosiaaliselle verkostolle useampien jakojen muodossa. Lisäksi haastateltavan mukaan Snapchatin kautta saatetaan olla yhteydessä toisiin palvelun käyttäjiin, joilla on esimerkiksi paljon seuraajia, ja joihin nuoret voivat samaistua. Seuraavassa esimerkissä nuori kertoi, kuinka esimerkiksi rasismien kokemuksia oli jaettu ja otettu kantaa sitä vastaan:

H5: ”Kyllähän snäpissäkin on kulkenu tosi paljon niitä et joillekin suomalaisille snäppääjillä on joku 15 000 seuraajaa, niin niille on laitettu tosi semmosii pitkii viestei missä kerrotaan niinku et se on väärin se rasismi ja sitten ku esim yksi suomalainen snäppääjä niin se sai tosi paljon niitä viestei koska öö se ei oo itekkään suomalainen kokonaan. ” (Tyttö 12 v.)

Ajankohtaisia yhteiskunnallisia ja poliittisia aiheita levitetään sosiaalisen median kanavissa omille vertaisverkostoille. Nuoren viittaus edellä ”et kaikki näkee sen” kertoo, kuinka jaettu ”juttu” halutaan saada mahdollisimman laajan yleisön tietoon. Haastateltavien mukaan keskustelua jaetuista aiheista ei kuitenkaan käydy verkossa, vaan aiheiden käsittely keskittyi lähinnä aiheiden jakamiseen.

Myllyniemen ja Kiilakosken (2019, 33) mukaan poliittisista asioista keskustelu nettissä on kuitenkin jonkin verran yleistä nuorilla, mutta sitä ei pidetty kovinkaan tehokkaana vaikuttamisen keinona. Myllyniemen ja Kiilakosken (2019, 33) edellä kuvastusta havainnosta huolimatta haastateltavat eivät itse osallistuneet poliittisiin keskusteluihin netissä omilla mielipiteillään, vaan jakoivat tietoa toisilleen tärkeiksi kokemistaan yhteiskunnallisista ja poliittisista aiheista. Bennettin (2008, 2) mukaan juuri nuorten keskuudessa on tapahtunut huomattava u-käännös julkisesta elämästä kohti verkossa tapahtuvia ystävyyssuhteita ja verkostoja pelaamis- ja viiheympäristöissä, sekä kuluttamisen harjoittamista. Nuorilla poliittisen aktiivisuuden ilmaantuessa, se usein liittyy elämäntapaa koskeviin huoliin perinteisen politiikan ulkopuolella.

Toisaalta nuorten tavassa, jakaa näyttökuvia uutisista tai viestiä henkilökohtaisista kokemuksista, on havaittavissa yhteiskunnallisen osallistumisen tapa, joka kanavoituu tiheiden sosiaalisten verkostojen avulla. Ihmiset voivat jakaa oman tarinansa ja huolensa, joka on mahdollista laaja-alaisen viestintäteknologian avulla. Näin yksilöiden on myös mahdollista aktivoitua kollektiivisen toiminnan katalysaattoreiksi, kunhan he ensin aktivoivat sosiaaliset verkostonsa. (Bennett 2012, 22.) Tässä tutkimuksessa nuorten puheesta voidaan tulkita, että sosiaalisessa mediassa tiedon

jakamisen tavoitteena saattaa olla omien sosiaalisten verkostojen tiedostamisen lisääminen halutuista aiheista. Tämä saattaa olla myös tämän ikäisille nuorille varsin riittävä tapa toimia ja osallistua yhteiskunnallisesti.

Nuorten osallistuminen internetissä ja sosiaalisessa mediassa keskittyikin tämän aiheiston valossa vertaissuhteiden ylläpitoon, tiedon jakamiseen ja mielipiteisiin vaikuttamiseen, joka ei välttämättä kanavoitunut ystäväpiiriä laajempaan yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Yhteiskunnallisia aiheita käsitteleviä keskusteluita saatettiin seurata, mutta itse niihin ei niinkään osallistuttu ja aiheita ei jaettu kovinkaan aktiivisesti eteenpäin. Esimerkiksi yhden haastateltavan mukaan sosiaalisessa mediassa tykkäämiset eivät ainoastaan riitä, vaan asioihin vaikuttaminen edellyttää myös netin ulkopuolella tapahtuvaa osallistumista. Asiaa nuori kuvasi seuraavalla tavalla:

*H2: "No pitäis just mennä varmaan noille ihmisille ketkä niinku oikeesti voi niinku levittää sitä ja tehdä siitä semmoisen niinku ison asian niinku silleen tarttuu ihmisten mieleen ja et ne oikeesti ymmärtää **et ei vaan mitään tiäks sosiaalisessa mediassa missä vaan tykätään sit sä unohdat sen heti.** Mut just joku semmoinen isompi ööö... niinku liike mikä niinku vois edeltää ihmisten tietävyyttä näistä asioista."*(Tyttö 14v.)

Edellä olevasta esimerkistä voidaan päätellä, että sosiaalinen media nähdään tiedon jakamisen paikkana ja kantaa ottamisen kanavana, mutta se ei ole riittävää yhteiskunnallisen osallistumisen areena, vaan rinnalle kaivataan myös muunlaisia osallistumisen tapoja. Lisäksi mukaan kaivataan ihmisiä, joilla koetaan olevan valtaa vaikuttaa.

5.2. Kulutus ja ostoboikotit

H1: ”öö.. onks niinku se on se sellainen.. Mä allekirjoitin just bodyshopissa sellaisen ei eläinkokeille hommelin, mä en tiedä onks se ihan adressi..” (Tyttö 17v.)

Esimerkissä yllä nuori oli osallistunut allekirjoittamalla eläinkokeita vastustavan adressin kaupallisen toimijan aloitteesta. Nuorten yhteiskunnallinen osallistuminen tapahtuukin usein joko kulutusvalinnoissa tai kulutuksen yhteydessä. Ostopäätöksillä vaikuttaminen oli muun muassa vuoden 2018 Nuorisobarometrin mukaan toiseksi suosituin yhteiskunnallisen osallistumisen muoto nuorten keskuudessa (Myllyniemi & Kiilakoski 2019, 34).

Ostopäätöksillä tai ostamatta jättämisellä haluttiin vastustaa niin eläinkokeita, lapsityövoimaa kuin valitsemalla myös kasvispainotteisia ruoka-aineita eläintenoikeuksien puolustamiseksi. Myös Nuorisobarometrissä (2018) havaittiin, että ostopäätöksillä vaikuttavat nuoret pitävät ympäristöarvoja keskimääräistä tärkeämpinä (Myllyniemi & Kiilakoski 2019, 35). Samansuuntainen arvomaailma oli havaittavissa myös tähän tutkimukseen osallistuneiden nuorten ostopäätösten taustalta. Nuoret kuvasivat kulutusvalintojaan ja niihin vaikuttavia arvoja seuraavalla tavalla:

H1: ”ööö. no silleen, että mä en ainakaan ite osta hirveesti niinku uusia vaatteita et yleensä mä niinku käyn mielummin kirppiksellä tai jaa sitten no just pyrin välttää ostaa just niinku noista H&M:stä ja muista tollasista halpa halpis vaateketjuista. Jaa niin pyrin vaan välttää kaikkee turhaa ostamista, että jos se voi jollain tavalla auttaa niin..” (Tyttö 17 v.)

H5: ”Nii ja sit myös kans se et onks tehty lapsityövoimalla vai..” (Tyttö 12v.)

H5: ” Ku yleensä jossakin paikoissa ne on tehty. Siks mä en yleensä osta sellaisii vaatteita, koska niit ei periaattees palkita siitä mitä ne tekee. ” (Tyttö 12v.)

Seuraavakin esimerkki, havainnollistaa lisää yhden haastateltavan osto- ja kulutusvalintoja. Nuori halusi välttää lihan syöntiä, koska koki sen vähentävän eläinten teurastamista. Nuoren mielestä vähemmän lihaa ostamalla voi vaikuttaa siihen, että eläimiä teurastetaan vähemmän. Haastattelussa nuori myös järkeili, että kysynnän vähenemisen myötä myös lihan tuotanto vähenee. Keskustelua lihan syömisen vähentämisestä sekä sen mahdollisista seurauksista lihantuotantoon käytiin seuraavasti:

Haastattelija: "No mutta entäs tällainen oman, omissa arjen valinnoissa se vaikka et minkäläistä ruokaa syö niin, näkyyks siinä mitenkään tai huomioit-tekste?"

H5: "No mä en syö hirveesti lihaa, koska just se teurastaminen mä en tykkää siitä ollenkaan, niit teurastetaan vaan enemmän, jos enemmän ihmisiä ostaa niitä, niin mä syän yleensä, no kanaa mä syön mut niinku kananmunii, mut en mä sitä ite kanaa syö hirveesti myöskään, mut mä syön suurimmaks osaks jotain hedelmii tai sitten mä syön jotain kasvis... Välillä mä syön lihaa vaik koulussa mutta."

Haastattelija: "Koetko sä, että tällasilla tilanteilla on niinku vaikutusta kun tekee tommosii valintoja?"

H5: "No ainakin mulle tulee parempi mieli ja sit tyytit siel kaupas ei saa rahaa. (Tyttö 12v.)

Yllä oleva esimerkki kuvasi sitä, miten nuori hahmotti yksilöllisten valintojen vaikuttavan muiden samoja valintoja tekevien yksilöiden kanssa laajemmin yhteiskunnallisesti, jolloin yksilöllinen toiminta muuttuu myös kollektiiviseksi (Stolle & Micheletti 2013, 37). Seuraavassa esimerkissä nuori kuvasi myös sitä, miten taloudellisten resurssien rajallisuus voi tulla esteeksi omien eettisten arvojen mukaisten ostopäätösten tekemiselle.

Keskustelua nuoren kanssa käytiin seuraavalla tavalla:

Haastattelija: "Mmm.. No mites tota näätkö sä sitten tämmöisen ööö.. niinku kuluttamisen vaikuttamisena?"

H8: "Joo. Mä oon yrittänyt pyrkiä tämmöiseen niinku luonnolliseen mut siinäkin pitää ymmärtää, että siinäkin on erilaisia asioita."

Haastattelija: "Miten sä ymmärrät?"

*H8: "Elikkä esim. Niinku jotkut **eläinkokeet**, et niinku mullahan just menin ostaa tiät sä kaikki hiustuotteet ja kaikki tämmöset nää niinku, jotka on eläinpuhtaita ja tämmösii oon alkanut ostaa ja miettinyt siltä kantilta. Enhän mä kaikkii ostoksii pysty miettimään siltä kantilta, koska ei opiskelijan raha riitä mut näissä esimerkiksi pystyy voi vaikuttaa siihen."*

Haastattelija: "Koetko sä, että sä voit vaikuttaa vain kuluttamalla vaan silloin, että sulla on paljon rahaa?"

H8: "Joo se nyt menee valitettavasti siihen." (Poika 17v.)

Tietoiset ostopäätökset lienevät kulutusyhteiskunnan nuorille luontevin vaikuttamisen muoto ja vuoden 2013 Nuorisobarometrin tutkimustulosten mukaan ostovalinnoilla pyrki vaikuttamaan 60% nuorista, mutta vuoden 2019 Nuorisobarometrin mukaan jo 77%. Nuorille kuluttajille helpointa kuluttajakansalaisuutta lienee yksittäisiin

kulutus päätöksiin keskittyminen. (Wilska 2014, 121-122; Myllyniemi & Kiilakoski 2019, 33.)

Vaikka kuluttaminen tai kuluttamatta jättäminen on yleisesti sellainen yhteiskunnallisen osallistumisen muoto, joka on kaikille mahdollista jokapäiväisessä elämässä, se vaatii kuitenkin aina taloudellisia resursseja (Wilska 2014, 121-122). Nuoret tiedostavat tämän mikä paljastuu myös yllä olevasta aineistoesimerkistä. Nuori koki, että parhaiten vaikuttaminen onnistuu kuluttamisen kautta silloin, jos on paljon rahaa.

Tällöin nuoret joutuvat osallistuessaan kuluttamisen kautta myös arvovalintojen eteen, koska taloudelliset resurssit rajoittavat tekemästä eettisiä ja kestäviä valintoja kaikkien tuotteiden kohdalla. Tämä nousi esille myös yllä olevasta aineisto esimerkistä. Nuori koki, että hän ei kaikkia ostopäätöksiä pysty miettimään siltä kantilta, koska on opiskelija ja opiskelijan tulot rajoittavat taloudellisia resursseja. Osallistuminen tätä kautta on siis helpointa niille, joilla on käytössään enemmän taloudellisia resursseja ja varaa valita. Lisäksi kuluttajakansalaisuus edellyttää taloudellisen toiminnan ja kulutusvalintojen ymmärtämisen poliittisena toimintana. (Wilska 2014, 121-122).

Kuluttaminen mielletään uuden poliittisen osallistumisen muodoksi, jonka kautta myös tämän aineiston nuoret pyrkivät vaikuttamaan itselleen tärkeiden arvojen toteutumisen puolesta. Karkeasti puolet haastatteluihin osallistuneista nuorista mainitsi pohtivansa jollain tasolla ostopäätöksiään ja niiden seurauksia, kun taas puolet nuorista ei pohtinut asiaa laisinkaan. Tämän aineiston perusteella tytöt halusivat poikia enemmän vaikuttaa ostopäätöksillä. Aineistossa esiintyi myös yksi tyttö, joka ei kulutusvalintojaan pohtinut ja yksi poika, joka taas teki tietoisia ostopäätöksiä välttämällä muun muassa eläinkokeilla testattuja kosmetiikkatuotteita.

Harrinvirran mukaan (2019, 126-127) poliittinen kuluttaminen liittyy niin sanotusti jälkimaterialistiseen poliittiseen toimintaan, jossa välittömän toimeentulon sijasta keskitytään esimerkiksi ympäristöasioihin ja ihmisoikeuksiin. Kuluttaminen poliittisena toimintana on enemmän individualistista kuin kollektiivista puolueiden tai ammattiyhdistysliikkeen kautta osallistumista.

Kuluttamisen välityksellä henkilökohtainen ja poliittinen yhdistyvät. Poliittisen ja henkilökohtaisen kietoutuminen yhteen tapahtuu pitkälti markkinoiden kautta, kun yhä

suurempi kansalaisten joukko välittää poliittisia mieltymyksiään osto- ja kulutustottumuksillaan. Esimerkiksi eläinten oikeudet ovat nuorille kysymys, joka poliittisesti välittyy ennen kaikkea markkinoiden suodattamana. (Harrinvirta 2019, 127.)

Eläinten oikeudet ja ihmisoikeudet ovat keskeisimpiä nuorten osto- ja kulutusvalintojen taustalla vaikuttavia arvoja myös tässä aineistossa. Nuoret halusivat vastustaa niin eläinten syömistä kuin eläinkokeita kosmetiikkateollisuudessa. Ostopäätöksillä haluttiin välttää myös lapsityövoimalla tuotettuja vaatteita. Lisäksi ostamatta jättäminen ja kierrätettyjen tuotteiden ostaminen miellettiin ympäristöteoksi.

Terhi-Anna Wilskan (2014, 121) mukaan kulutuspäätösten avulla vaikuttaminen on ollut yleinen poliittisen osallistumisen muoto aina 1970-luvulta lähtien, jolloin kestävä kehityksen edistäminen alkoi vähitellen tulla osaksi hyvän kansalaisuuden vaatimuksia. Kulutus kietoutuu yhä tiukemmin osaksi nyky-yhteiskuntaa ja on osa joka-päiväistä elämää, jolloin yhteiskunnasta voidaan käyttää käsitettä kulutusyhteiskunta, jossa kansalaiset nähdään kulutuskansalaisina. Yhtä lailla nuoret toteuttavat kansalaisuutta kuluttajina ja kulutuksen kautta tapahtuva yhteiskunnallinen osallistuminen näyttäytyy myös heidän toiminnassaan. (Wilska 2014, 121.)

5.3. Osallistuminen ja vaikuttaminen koulussa

H2: No ensinnäkin mä varmaan pitäisin jonkilaisen kyselyn öö kaikille oppilaille ja sitten kaikki ketkä niinku samaistuu sen kanssa tai jotenkin vastaa samalla tavalla nii sitten keräisin ne kaikki ja sit me mentäis varmaan rehtorille ja sit puhuttais siitä ja sitten rehtori sais pitää siitä jonku palaverin noitten opettajien kanssa ja sitten sais nähä mitä sitten käy. (Tyttö 14 v.)

H4: "aaaaa...oon varmaan joskus. Kyl me ollaan sellasii niinku toisten mielipiteitä sit jotain sellasii toiveruokii esim. koulussa niinku sitä, ja sit mitä enemmän ääntä tuli niin sitä valittiin. Jotain sellasta. (Tyttö 14v.)

H5: " No yleensä me sanotaan meidän opettajalle tai sit meillä on sellainen juttu niinku et meil aina äänestetään luokassa yks tyyppi niinku meidän luokan puheenjohtaja tavallaan, sit niillä on aina välillä jotain koukouksia ja sit niitten kautta voi niinku ehdottaa jotain juttuja meidän koululle ja sit ne niinku jotkut toteutuu ja jotkut mahdolliset. (Tyttö 12v.)

Esimerkit kuvaavat sitä, miten nuoret hahmottivat vaikuttamisen koulussa. Tutkimusten mukaan kouluja on Suomessa haluttu rakentaa demokraattisemmiksi ja pääasiallisena keinona tähän on ollut edistää oppilaskuntatoimintaa. Nuorten osallistuminen on tällöin perustunut ryhmämuotoiseen ja edustuksellisuuteen nojaavaan toimintaan. (Gellin, Herranen, Junttila-Vitikka, Kiilakoski, Koskinen, Mäntylä, Niemi, Nivala, Pohjola & Vesikansa 2012, 104.)

Nuorten esiin nostamat osallistumisen tavat koulussa noudattivat varsin perinteisiä osallistumisen tapoja, kuten oppilaskunnanhallituksen edustajan valitsemista äänestämällä sekä oppilaskunnan toimintaan osallistumalla. Kaksi haastatteluihin osallistunutta nuorta mainitsi osallistuneensa oppilaskunnan toimintaan oppilaskunnanhallituksessa. Ammattikoulussa opiskeleva 17-vuotias poika kertoi osallistuneensa oppilaskuntatoimintaan jo neljänneltä luokalta lähtien. Hän kuvasi toimintaa poliittiseksi sekä edustukselliseksi. Toiminnan edustuksellisuuteen hän viittasi seuraavalla tavalla:

H8: "No oon mä käynyt niinku ympäri pääkaupunkiseutua oppilaskunnan kautta niin kaikkiin harjoitteisiin ja mahdollisiin niinku koulun kehittämiseen ja sen niinku nuorisolle tärkeisiin asioihin." (Poika 17v.)

Peruskoulussa oppilaskunnan toimintaan osallistunut 14-vuotias tyttö kuvasi taas sitä, kuinka oppilaskunnan tehtävä oli myös valvoa, mitä nuorten välillä tapahtuu koulussa. Tällä haastateltava tarkoitti muun muassa nuorten keskuudessa

tapahtuvaa kiusaamista ja siihen puuttumista. Tytön mukaan aikuiset eivät aina havaitse kaikkea, mitä nuorten välillä tapahtuu. Tyttö kuvasi asiaa seuraavalla tavalla:

H4: ”Mmmm.. no joskus mut ei aina välillä, mä oon niinku oppilaskunnssa niin meidän pitää kattoo silleen tapahtuaks mitään tai silleen. Pitää niinku mahdollisimman enemmän kiinnittää siihen huomiota. Et miten sen verran mitä opettajat eivät nää, mut mitä nuoret näkee. (Tyttö 14v.)

Yllä olevan esimerkin mukaan tyttö ei maininnut oppilaskunnan tehtäväksi nuorten edustamista tai asioiden ajamista, vaan hän näki oppilaskunnan enemmän sosiaalisen yhteisönä, jonka tehtävä oli tarkkailla nuorten ryhmäsuhteita, ja näin vaikuttaa koulun ilmapiiriin. Oppilaskuntatoiminnan lisäksi tyttö kertoi osallistuvansa koulun tukioppilastoimintaan. Tytön mukaan toiminta kohdistui yhteisöllisyyden ylläpitämiseen sekä sosiaalisiin suhteisiin. Tukioppilastoimintaa hän kuvasi seuraavalla tavalla:

H4: mmm.. esim me ollaan kans silleen esim niinku tukareita ja siellä esim. jos niinku me halutaan et jos sä niinku luokassa on niinku silleen hyvä yhteishenki niin silleen niin me pelataan niiden kaa tai silleen et sit ne ite tutustuu ja niinku tälle. (Tyttö 14v.)

Esimerkkien tytön ja pojan puheista oli havaittavissa eroja koulun vaikuttamistoiminnan hahmottamisessa. 17-vuotiaan pojan puheesta oli tulkittavissa kampanjaperustaisen poliittisen osallistumisen ulottuvuuksia, kuten edustuksellisuus, kun taas 14-vuotiaan tytön puheessa heijastuivat pikemminkin yhteisölliset ja sosiaaliset ulottuvuudet. Tytön koulussa osallistumista kuvaamat sosiaalisuuden ja yhteisöllisyyden ulottuvuudet heijastavat poliittisen osallistumisen sijasta kansalaisosallistumisen piirteitä.

Ursin ja Haanpää (2012, 65-66) olivat havainneet tyttöjen ja poikien välillä eroja tutkiessaan peruskoululaisten osallistumisaktiivisuutta. Heidän mukaansa tytöt olivat kiinnostuneempia yhteiskunnallisista asioista ja pojat politiikasta. Edellä olevissa esimerkeissä oli havaittavissa myös samansuuntaisia eroja sukupuolten välillä. Tytön puheessa korostui yhteiskunnallisuus ja sosiaalisuus, kun pojan puheessa enemmän poliittisuus.

Oppilaskunnanhallitukseen kuulumisen ja tukioppilastoiminnan lisäksi haastatteluihin osallistuneet nuoret olivat yrittäneet vaikuttaa koulussa myös muilla tavoilla, kuten aloitteiden laatimisella. Esimerkiksi 17-vuotias tyttö kertoi osallistuneensa

koulun tuntijakoa vastustaneen aloitteen laatimiseen. Hän kuvasi osallistumistaan seuraavalla tavalla:

H1: En oo toiminut ja ei olla muuta aloitetta ku sellainen ku viime vuonna ku että rehtori tota pitäis vanhan tuntijaon tai sen jonku tuntikiertokaa-vion mut se ei kyl toiminut se meidän aloite. (Tyttö 17v.)

Edellä olevat esimerkit kuvastavat sitä, kuinka nuoret osallistuivat koulussa tärkeiksi kokemiensa asioiden edistämiseen. Tärkeitä nuorten osallistumiseen vaikuttaneita teemoja olivat nuorten hyvinvoinnin tukeminen ja edistäminen koulussa. Tämän lisäksi oppilaat olivat asettuneet vastustamaan rehtorin tuntijakoa koskevaa uudistusta. Nuorten toiveiden toteutuminen koulun ruokalistalla motivoi nuoret keräämään kouluruokaa koskevaan adressiin nimiä. Näiden esimerkkien välityksellä on tulkittavissa, että nuoret haluavat vaikuttaa ja osallistua ympäristöissä, jotka ovat läsnä ja lähellä heidän omaa arkeaan. Koulu poliittisena yhteisönä on tällöin merkittävä nuorten osallistumisen areena, joka on osa nuorten jokapäiväistä elämää. Kouluympäristössä nuoret pääsevät toteuttamaan kansalaisuuttaan sekä harjoittelemaan vaikuttamisen taitoja.

5.4. Vapaaehtoistyö – halu auttaa

Tämän aineiston valossa nuorten yksi suosituimpia kansalaisosallistumisen tapoja oli osallistuminen vapaaehtoistyöhön. Yli puolet haastatteluihin osallistuneista nuorista oli osallistunut vapaaehtoistyöhön tai harkinnut siihen osallistumista. Vapaaehtoistyöhön osallistuttiin useimmiten nuorisotyön parista. Nuorten puheesta kävi ilmi, että osallistuminen tapahtui usein jonkun aikuisen esimerkiksi nuoriso-ohjaajan pyynnöstä nuorisotyön ympäristöissä, kuten nuorisotilalla. Osallistuminen vapaaehtoisena nuorisotilalla oli usein jonkun tapahtuman järjestämistä tai apuna olemista tapahtuman aikana. Vapaaehtoisesti tapahtuman järjestämiseen osallistuneet nuoret kuvasivat osallistumistaan seuraavalla tavalla:

H4: ”Riippuu. Et esim, viimeks kans ei ollut niin paljon niinku silleen työntekijää niin oli kans niin paljon nuoria että mua pyydettiin kans johonki kibecon. Johonki juttuu mitä pitäis järjestää.” (Tyttö 14v.)

H5: "Äää... mä autoin tääl järjestää sen juhlan tai sen. ööö sit mä kuvasin ton nuoriso-ohjaajan kaa niit öö paikkoja, silleet et me otettiin niinku ennen ja sit niinku nytten niin mä menin ottaa niit kuvii ja sitten mä olin täällä ottamassa kuvii näistä pajoista ja niistä." (Tyttö 12v.)

H6: "Mäkin oon ollut täällä silloin siis silloin nuoriso-ohjaajan kerhossa pienten aikaa auttamassa sitä". (Tyttö 14v.)

Seuraavassa esimerkissä nuori kuvasi myös osallistumistaan vapaaehtoistoimintaan, johon häntä oli koulussa pyydetty liikunnan opettajan toimesta. Nuori kuvasi asiaa seuraavalla tavalla:

H4: "Semmoseen silleen et ne oli jotkut sellaiset pelit, mihin osallistu sellaiset sokeet, ne ei nähny mitään niin sit ne jotkut näkee hämärästi ja jotkut näkee yhdellä silmällä niin oli silleen niinku silmät kiinni ja sit ne pelas jotain sellaista pelii." (Tyttö 14v.)

Nuori kertoi haastattelussa, että opettaja oli luvannut korottaa liikunnan numeroa yhdellä arvosanalla, jos nuori osallistuisi vapaaehtoistoimintaan näkövammaisten pelitapahtumaan. Numeron korotuksesta huolimatta, nuori mainitsi haastattelussa, että hän olisi voinut osallistua vapaaehtoisena tapahtumaan muutenkin, ihan vain auttamisen ilosta.

Kuitenkaan kaikki haastatteluihin osallistuneet nuoret eivät olleet tehneet vapaaehtoistyötä, mutta olivat harkinneet siihen osallistumista. Esimerkiksi 17-vuotias nuori kertoi harkinneensa SPR:n ystävätoimintaan osallistumista. Nuori kertoi saaneensa tietoa koulussa psykologian tunnilla Suomen Punaisen Ristin toiminnasta. Hän ilmaisi asian seuraavalla tavalla:

H1: Öö. no siis mä oon miettinyt yhtenä vaihtoehtona, et lähtis niinku ulkomaille tekee vapaaehtoistyötä mut sit mä oon kans miettinyt että nyt tota ku meillä on koulussa ollut punaiselta ristiltä jossain psykan tunnilla niinku kertonut just tosta vapaaehtoistyöstä niin silloin mä oon kyl miettinyt et ois kiva niinku joskus jotain sellaista ja öö. mua kiinnostaa se punaisen ristin ystävätoiminta ainakin, et sitä mä oon miettinyt et sellaista ois kiva kokeilla. (Tyttö 17v.)

Kiinnostus järjestö- ja vapaaehtoistoimintaan heijastui nuoren puheesta yllä olevassa esimerkissä. Haastattelun mukaan nuori ei kuitenkaan vielä ollut ehtinyt osallistua itse vapaaehtoistoimintaan. Perusteluna tälle nuori mainitsi, että hyvää tilaisuutta ei ole vielä tullut vastaan. Haastattelun perusteella vaikutti siis siltä, että nuori odotti pikemminkin "passiivisesti" sopivan tilaisuuden ilmaantumista kuin, että hän olisi aktiivisesti itse yrittänyt hakeutua järjestö- tai vapaaehtoistoimintaan. Edellisen

esimerkin lisäksi vapaaehtoistoimintaa pidettiin mahdollisena paikkana osallistua, jos vain löytyisi jokin itseä kiinnostava aihe tai asia, minkä puolesta osallistua.

Nuorten mukaan vapaaehtoistyön avulla vaikutettiin yksilöiden elämään ruohonjuuritasolla. Esimerkiksi yhdessä haastattelussa nuori ilmaisi asian näin:

H8: ”Joo siis se vaikuttaa ihmisten elämään et yks henki enemmän, että kyllä se vaikuttaa.” (Poika 17v.)

Esimerkin nuori kertoi toimivansa vapaaehtoisena kirkon nuorisotyössä. Oma vapaaehtoistyöhön osallistuminen nähtiin ennemmin ihmisten hyvinvoinnin edistämisenä, eikä niinkään poliittisena tai yhteiskunnallisena toimintana. Muiden ihmisten auttaminen ja yhteisöllisyys arjen tasolla välittyi nuorten puheesta enemmän kuin yhteiskunnalliseen muutokseen tähtäävät pyrkimykset. Yhdessä haastattelussa nuori muun muassa totesi, että yhteiskunnallinen vaikuttavuus riippuisi vapaaehtoistyön luonteesta.

Yhteistä nuorten haastatteluissa oli se, että muiden ihmisten auttaminen ja tapaaminen nimettiin syiksi tehdä tai harkita vapaaehtoistyötä. Tämän lisäksi nuorten osallistuminen vapaaehtoistyöhön tapahtui usein pyydettyäessä. Vapaaehtoistyötä tehtiin lähellä omaa lähiyhteisöä, niin koulussa kuin vapaa-ajalla. Nuorten vapaaehtoisuus näyttäytyi organisoimattomalta, eivätkä nuoret maininneet omaavansa esimerkiksi jäsenyyksiä urheiluseuroissa tai kansalaisjärjestöissä.

Nuorten tavat osallistua vapaaehtoistyöhön vaikuttivat kertaluontoisilta, satunnaisilta ja sitoutumattomilta. Eskelinen ym. (2012, 217) toteavat, että nuorten kansalaisosallistuminen on monipuolistunut ja pirstaloitunut. Heidän mukaansa rekisteröityjen yhdistysten kamppaillessa laskevien jäsenmäärien kanssa erilaiset löyhät yhteisöt ja toimintaryhmät valtaavat tilaa. Nuoret ovat kiinnostuneita asioista eivätkä jäykistä organisaatioista, mikä oli havaittavissa myös tästä aineistosta (Eskelinen ym. 2012, 217).

Vastauksissa korostui nuorten yhteys nuorisotyöhön, vapaaehtoistoimintaan osallistumista tarkasteltaessa. Nuorisotyön korostumista vastauksissa selittää osaltaan se, että nuoret osallistuivat haastatteluihin juuri nuorisotiloilla, sekä toisaalta myös se, että avoin ja joustava nuorisotilatoiminta ei edellytä ketään sitoutumaan kokousaikatauluihin, vaan osallistuminen tapahtuu silloin, kun se nuorille itselleen parhaiten sopii. Vapaaehtoistyöhön osallistumisen suosiota nuorisotyön ympäristöissä

saattaa selittää myös se, että nuoret kävivät säännöllisesti samalla nuorisotilalla, jolloin he myös tunsivat tilojen ohjaajat.

6. YHTEISKUNNALLISTA OSALLISTUMISTA RAJOITTAVIA TEKIJÖITÄ

6.1. Nuori ikä ja kiinnostuksen puute

*H2: Mmm.. joo tulevaisuudessa. **Mä oon vielä aika nuori** mut, jos mä oikeesti niinku haluan jotain niin kyl mä teen sen työn sen eteen. (Tyttö 14v.)*

Haastattelija: Koetko sä, että nuoruus on este sellaiselle?

*H2: No must se nähään niinku yhteiskunnassa se nähään silleen, **et joo nuoret ei osaa käsitellä sellaisia aiheita ja eikä ne oo vielä niin niinku aikuistuneita niinku tekemään semmoisia isoja päätöksiä.** Musta sekin on semmoinen niinku stereotyyppi. Kyl mä tiedän, että nuorilla on vähän erilaisia ideoita ja tälleen, mutta sitä vois käyttää hyväkseen tämmöisissä asioissa. Ettei nään kaikkee vaan mustavalkoisena, et menee vähän niinku kattoo niinku muutakin. (Tyttö 14 v.)*

Edellä olevan esimerkin nuoren puheesta heijastuu maisema, joka kuvaa nuorten kokemia osallistumiseen liittyviä rajoitteita yleisemminkin. Nuoren yhteiskunnallista osallistumista haastateltavan mukaan rajoitti nuori ikä sekä nuoriin juuri iän takia kohdistuvat aikuisten ennakkoluulot. Aikaisemmat tutkimukset osoittavat samansuuntaisia tuloksia esimerkiksi siitä, että nuoret ovat kokeneet aikuisten vähättelevän nuorten yhteiskuntaa koskevia ideoita ja ajatuksia. Esimerkiksi puolet Nuorisobarometriin (2013) vastanneista nuorista oli kokenut, että oman kunnan päättäjät eivät ota nuorten ideoita ja ajatuksia tosissaan, ja tässä suhteessa kriittisimpiä olivat erityisesti alle 18-vuotiaat nuoret. (Myllyniemi 2013, 47-48.)

Nuoreen ikään kohdistuvia pohdintoja esiintyi myös muissa kuin yllä olevissa esimerkeissä. Esimerkiksi parihaastatteluun osallistuneet nuoret mainitsivat, että voisivat osallistua rasisminvastaiseen vapaaehtoistyöhön, mutta eivät ihan vielä. Tätä

nuoret perustelivat sillä, että he olivat omasta mielestään liian nuoria osallistumaan tämän kaltaiseen toimintaan. Yhteistä näiden kahden haastattelun välillä oli se, että yhteiskunnallista aktiivisuutta ei nähty vielä oman toiminnan kannalta ajankohtaisena, mutta sitä pidettiin mahdollisena joskus tulevaisuudessa.

Yhteiskunnallista osallistumista rajoittavaksi tekijäksi haastateltavat ilmaisivat myös kiinnostuksen puutteen. Esimerkiksi yhdessä haastattelussa nuori kertoi pohtineensa liittymistä koulunsa oppilaskuntaan. Nuori ilmaisi asian seuraavalla tavalla:

*H1: en mä tiiä, ei niinku mitään tai et ei oo sit vaan **niinku ollu sitten tarpeeksi kiinnostunut siitä**. Silleen et ois niinku kuitenkaan liittyny, mut mä oon vaan joskus miettinyt et kai sitä vois, mut en oo sit liittyny.. (Tyttö 17v.)*

Oppilaskuntaan liittymistä pohtinut nuori oli kuitenkin päättänyt jättää liittymättä toimintaan. Päätöstään hän perusteli kiinnostuksen puutteella. Oppilaskuntatoiminta ei viimekädessä näyttäytynytkään tarpeeksi houkuttelevalta osallistumisen ja vaikuttamisen kanavalta nuorelle. Nuoren puheesta ei kuitenkaan heijastunut kielteisyyttä oppilaskuntatoimintaa kohtaan, vaikka toiminta ei ollut näyttäytynyt nuorelle itselleen tarpeeksi kiinnostavalta. Toisessa haastattelussa 16-vuotias nuori kuvasi osallistumattomuuttaan niin ikään mainitsemalla kiinnostuksen puutteen. Nuoren puheesta ei heijastanut myöskään kielteisyyttä esimerkiksi vapaaehtoistyötä kohtaan, mutta nuori mainitsi, että toiminnan sisältö vaikuttaa siihen kiinnostaako osallistua vai ei. Nuori kuvasi asian näin:

*H7: ”En mä tiiä esim. **jos mua kiinnostais se niin mä ehkä lähtisin. Jos mua ei kiinnosta niin sit mä en lätis siihen.**” (Poika 16v.)*

Kiinnostuksella ja itselle tärkeiden asioiden edistämisen löytymisellä oli merkitystä nuorten osallistumiselle. Vaikka osallistumattomuutta saattoi rajoittaa tällä hetkellä nuorten elämässä joko ikä tai kiinnostuksen puuttuminen, niin silti tärkeiksi edistämisen arvoiksi asioiksi mainittiin pakolaisten auttaminen, köyhyyden ja nälänhädän vähentäminen, rasismien ehkäisy sekä yksinäisyyden lievittäminen. Haastateltavien mukaan he voisivat osallistua esimerkiksi vapaaehtoistoimintaan edellä lueteltujen asioiden puolesta.

6.2. Epämiellyttävä keskustelukulttuuri ja taloudelliset resurssit

Edellä esitettyjen yhteiskunnallista osallistumista kuvattujen rajoittavien tekijöiden lisäksi epämiellekkääksi koettu keskustelukulttuuri verkossa ja sosiaalisen median kanavissa rajoitti nuoren osallistumista. Kim Strandberg (2015, 112- 113) toteaa, että verkosta ja sosiaalisesta mediasta on kehittynyt tärkeä areena juuri nuorten keskuudessa politiikan seuraamiselle, tekemiselle ja siihen osallistumiselle. Verkossa ja sosiaalisen median voimakkaasti polarisoitunut ja trollien värittämä keskustelukulttuuri ei näyttäydy kuitenkaan kaikille houkuttelevana areenana käydä keskustelua poliittisista ja yhteiskunnallisista kysymyksistä.

Yhdessä haastattelussa nuori kuvasi osallistumattomuuttaan sosiaalisessa mediassa käytäviin keskusteluihin seuraavalla tavalla:

*H8: En mä oo viittinyt Twitteriin mennä. Mä en keskustele yleensä näist asioista silleen niinku julkisesti omissa somepalstoilla, koska sit ku joku kaveri on toista mieltä ja sit ku jotkut asiat, jotkut ei oo vaan tutkinu asiaa vaan ja niillä on se tietty poliitikko ja ne seuraa sitä ja vaikka ne niinku olis mun puolella niin silloin silleen ai hemmetti sehän on oikeesti noin et mä haluan keskustella ihmisten kanssa, jotka oikeesti tietää ja on tutkinut asiaa eikä niitä vaan kenellä on oma mielipide. **Tottakai saa olla mielipide mut en mä jaksa keskustella ihmisen kaa jolla on vaan mielipide, jolla ei ole faktaa pohjalla.** (Poika 17v.)*

Esimerkissä nuori ilmaisi turhautumistaan kokemaansa keskustelukulttuuria kohtaan, johon hän ei itse halunnut osallistua. Nuori mainitsi mielipiteisiin perustuvan keskustelun epämiellekkääksi ja kaipasi enemmän faktoihin perustuvaa argumentointia.

Verkossa tapahtuvan keskustelun lisäksi nuorten yhteiskunnallinen osallistuminen tapahtuu usein ostopäätöksillä (Myllyniemi & Kiilakoski 2019, 32-33). Ostopäätösten suosio matalan kynnyksen yhteiskunnallisena aktiviteettina ei kuitenkaan ole täysin kaikkien nuorten saavutettavissa. Yhden haastateltavan mukaan taloudelliset resurssit rajoittivat hänen osallistumistaan yhteiskunnallisesti, koska hän ei kyennyt taloudellisen tilanteensa takia tekemään eettisiä kulutusvalintoja kaikkien haluamiensa tuotteiden kohdalla (ks. tarkemmin luku 5.2). Stolle ja Micheletti (2013, 61) toteavatkin, että yksilön taloudellisilla resursseilla on huomattavasti merkitystä ostopäätöksillä tapahtuvan yhteiskunnallisen osallistumisen näkökulmasta, koska

esimerkiksi ympäristöystävälliset sekä reilun kaupan tuotteet ovat usein muita tuotteita kalliimpia.

Nuori viittasikin puheessaan olevansa opiskelija. Hänen mukaansa opiskelijuus kasvatti hänen taloudellisia mahdollisuuksiaan tehdä haluamiaan eettisiä ja poliittisia ostopäätöksiä. Tämän lisäksi alaikäiset nuoret asuvat usein vielä vanhempiensa kanssa samassa taloudessa sekä käyvät koulua, mikä tekee heidät riippuvaiseksi vanhempiensa taloudellisista resursseista. Tällöin nuoriin kohdistuu kansalaisuuden toteuttamisen kannalta nuoruuden elämäntilanteena aiheuttamia taloudellisia rajoituksia ja riippuvuuksia. Stolle ja Micheletti (2013, 70) huomauttavatkin, että poliittinen konsumerismi ei ole yleistä vain nuorten ihmisten keskuudessa, vaan se on yleisintä keski-ikäisten korkeasti koulutettujen keskuudessa.

6.3. Kodin merkitys osallistumisen taustalla

Nuorten kiinnostuneisuuden ja yhteiskunnallisen osallistumisen taustalta oli havaittavissa myös kodin merkitys nuoren yhteiskunnalliselle aktiivisuudelle. Ne nuoret, jotka haastatteluissa, viittasivat kotona tapahtuvaan yhteiskunnallisuuteen, politiikan seuraamiseen ja siitä keskustelemiseen, kertoivat muita useammin ja moni puolisemmin osallistuvansa yhteiskunnalliseen toimintaan. Kodin yhteiskunnallinen ilmapiiri tutui välittyvän haastattelupuheesta. Alla olevat esimerkit havainnollistavat sitä, miten nuoret ilmaisivat kotiensa poliittis-yhteiskunnallista ilmapiiriä:

H1: "Öö.. no mä olin tota.. me oltiin iskän kaa viime syksynä siinä olikse nytten peli poikki.."

Haastattelija: Joo

H1: se rasismien vastainen mielenosoitus.

Haastattelija: Mitä kautta sä ajauduit sinne?

H1: No me oltiin iskän kanssa kotona ja sit me mietittiin, et hei tänään on se mielenosoitus, et pitäiskö mennä? ja sit me menttiin. (Tyttö 17v.)

Yllä olevassa esimerkissä nuori kuvasi osallistumistaan vuonna 2016 järjestettyyn Peli poikki-mielenosoitukseen. Haastateltavan mukaan hän oli osallistunut mielenosoitukseen yhdessä isänsä kanssa.

Toisessa esimerkissä nuori ilmaisi, kuinka hän oli tietoinen vanhempiensa puoluekannasta:

H8: ” Joo, mut meil on perussuomalainen sit on keskusta ja sitten mä oon tämmöinen keskusta, persu, sdp sekoitus joka on vähän monimutkainen. Mä oon periaattees vähän tai mä edustan mun omaa näkemystä. ” (Poika 17v.)

Kolmannessa esimerkissä nuori mainitsi, että heidän kotonaan oltiin käyty keskustelua presidentinvaaleista ja kertoi, kuinka perhe suhtautui muun muassa Laura Huhtasaareen vuoden 2018 presidentinvaalien Perussuomalaisten ehdokkaaseen. Haastateltava kuvasi asiaa seuraavalla tavalla:

H5: ”Joo meillä puhuttiin siitä, että äää ku Laura Huhtasaari kuinka ärsyttävä se on sitten siitä, että me halutaan Sauli takas pressaks.”(Tyttö 12v.)

Yllä olevista kolmesta esimerkistä heijastuu jotain perheiden arvomaailmasta ja siitä millaisista aiheita saatetaan keskustella kotona. Aino Tiihonen, Elina Kestilä-Kekkonen, Jussi Westinen ja Lauri Rapeli (2015, 307) toteavat, että poliittisten arvojen ja asenteiden periytymisen kannalta lapsuudenkodilla on merkitystä. Lisäksi tutkimuksissa on havaittu, että kotitaustan, nuorten yhteiskunnallisen osallistumisen ja valtiollisissa vaaleissa äänestämisen välillä on yhteys (Elo 2012, 19).

Kimmo Elon (2011, 84) mukaan nuorten kiinnostus politiikkaa ja yhteiskunnallisia asioita kohtaan on suurinta niissä kodeissa, joissa yhteiskunnalliset asiat ovat olleet esillä ja osana arkielämää, millä hän viittaa siihen, että poliittisten sekä yhteiskunnallisten asioiden käsittely on ollut aktiivista. Edellä kuvattu ilmiö oli havaittavissa myös tämän tutkimuksen aineistosta, jolloin voidaan ajatella, että yhteiskunnallisen vuorovaikutuksen puuttuminen nuoren kodissa voi osaltaan rajoittaa myös nuoren yhteiskunnallista osallistumista.

7. JOHTOPÄÄTÖKSIÄ

Tämän tutkimuksen tehtävä oli selvittää nuorten käsityksiä yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta ja heidän näkemyksiään itsestään yhteiskunnallisina ja poliittisina osallistujina. Tutkimuksessa vastattiin kolmeen tutkimuskysymykseen: 1) Millä tavalla nuoret hahmottavat yhteiskunnallisen vaikuttamisen ja kuinka nuoret kuvaavat politiikkaa osana yhteiskunnallista vaikuttamista? 2) Miten he yhteiskunnallisesti osallistuvat ja miten he haluaisivat osallistua? 3) Millaisia yhteiskunnallista osallistumista rajoittavia tekijöitä nuoret näkevät yhteiskunnassa?

Haastattelemani kahdeksan nuorta kuvasivat, että he *hahmottivat yhteiskunnallisen vaikuttamisen puoluepolitiikkaa laajempänä toimintana*. Keskeisimmät tulokset osoittavat, että nuoret näkivät yhteiskunnallisen vaikuttamisen monilla tavoilla ja useista näkökulmista. Yhteiskunnallinen vaikuttaminen ymmärrettiin kollektiiviseksi toiminnaksi, kuten yhteiskunnallisiksi liikkeiksi sekä vaikuttamiseksi laajoihin yhteiskunnallisiin kysymyksiin. Toisaalta nuoret hahmottivat yhteiskunnallisen vaikuttamisen myös arkisena toimintana, jolloin osallistuminen tapahtui yksilöllisemmin lähellä omaa arkea ja elämäntapaa, kuten esimerkiksi ostopäätösinä, mielipiteisiin vaikuttamisena sekä kierrättämisenä.

Politiikka osana yhteiskunnallista vaikuttamista miellettiin lähinnä hallinnollisena päätöksentekona, johon voidaan vaikuttaa myös politiikan ulkopuolelta. Nuorten puheessa osallistumisella ei juurikaan pyritty vaikuttamaan virallisen poliittisen päätöksenteon prosesseihin, vaan vaikuttaminen tapahtui lähellä omaa arkea ja osallistumisena omassa lähiyhteisössä.

Nuorten pyrkimys vaikuttaa yhteiskuntaan lähinnä arjen valintojen välityksellä saattaa liittyä siihen, että nuoret eivät aina mieltäneet omaa osallistumistaan poliittiseksi. Tämä saattoi johtua siitä, että nuoret hahmottivat politiikan sen suppean tulkinnan mukaan, jolloin omaa toimintaa ei tunnistettu poliittiseksi. Laajan politiikka-käsitteen kehikossahan erilaiset kansalaisaktiivisuuden muodot ymmärretään poliittisiksi. Samankaltaisiin havaintoihin päätyivät myös Sami Myllyniemi ja Tomi Kiilakoski (2019, 29) vuoden 2018 Nuorisobarometrin tuloksissa. He toteavat, että kynnys oman toiminnan poliittiseksi kokemiseen on edelleen korealla nuorten keskuudessa.

Politiikasta sen suppeassa merkityksessä oltiin kuitenkin kiinnostuneita. Nuoret halusivat tietää, kuka päättää asioista ja mitä yhteiskunnassa tapahtuu poliittisen päätöksenteon saralla. Tässä valossa nuorten suhde politiikkaan ei näyttäytynyt täysin vieraantuneelta. Politiikka esiintyi kuitenkin nuorten puheessa hierarkkisena ja itselle kaukaisena asiana. Näistä lähtökohdista nuoret eivät vielä kokeneet politiikkaa ajankohtaisena asiana, koska he olivat niin nuoria.

Tutkimuksessa tekemiäni havaintojen perusteella nuorten yhteiskunnallinen osallistuminen oli monipuolista, monitasoista ja risteilevää, mutta harvoin puoluepolitiikkaan osallistumista. Nuoret saattoivat sukkuloida eri osallistujaroolien välillä (ks. taulukko 2 sivulla 52), mikä heijastaa nyky-yhteiskunnalle tyypillistä yksilöllisiä valintoja korostavaa toimintakulttuuria. Yksilöllisyys, sitoutumattomuus, löyhät verkostot, kertaluontoisuus sekä helppous määrittivät nuorten osallistumista. Yhteiskunnallinen osallistuminen noudatti nuorilla usein aateperustaisen poliittisen osallistumisen tai kansalaisosallistumisen toimintamuotoja, jotka ilmenivät yksittäisten asioiden ajamisena ja niiden esiin nostamisena julkiseen keskusteluun tai osallistumisena lähiyhteisössä paikallisten ongelmien ratkaisemiseen.

Erityisesti teemat, kuten rasismien vastustaminen, sukupuolirikokset, kouluroukailuun, koulutyöhön ja kouluviihtyvyyteen liittyvät asiat olivat aiheita, joihin nuorten mielestä tulisi vaikuttaa. Edellä kuvattujen teemojen lisäksi globaalit ongelmat, kuten köyhyys, terrorismi ja ympäristöongelmat esiintyivät nuorten puheessa osallistumisen ja vaikuttamisen yhteydessä. Tästä voidaan päätellä, että haastatteluihin osallistuneet nuoret arvostivat yhdenvertaisuutta, sosiaalista oikeudenmukaisuutta, puhdasta ympäristöä ja eläintenoikeuksia, ja näiden periaatteiden varaan heidän näkemystensä mukaan hyvää yhteiskuntaa tulisi rakentaa.

Tyttöjen ja poikien välillä oli havaittavissa eroja yhteiskunnallisessa osallistumisessa. Tutkimushaastatteluihin osallistuneista kahdeksasta nuoresta aktiivisin ja politiikasta kiinnostunein 17-vuotias poika osallistui useissa erilaisissa kanavissa ja seurasi politiikkaa aktiivisesti. Toisessa ääripäässä oli 16-vuotias poika, joka ei vaikuttanut yhteiskunnallisista asioista kiinnostuneelta eikä kertonut osallistuvansa minkäänlaiseen yhteiskunnalliseen toimintaan. Näiden kahden osallistujan välille jäi kirjo enemmän tai vähemmän osallistuvia nuoria. Tältä osin aktiivisuus näytti kasaantuvan tutkimuksen aineiston perusteella.

Ääripäitä edustavat olivat tässä aineistossa poikia, ja tytöt sijoittuivat aktiivisuudeltaan välimaastoon. Tekemieni havaintojen perusteella tytöt olivat kevytaktivismiin¹ kallistuneita, kun taas pojat näkivät vaikuttamisen enemmän sääntöjen ja lakien noudattamisena. Toisaalta kahtiajako tyttöjen ja poikien osallistumisen tapojen välillä ei ollut jyrkkää ja selkeää, vaan useita osallistumisen tapoja sekä osallistumattomuutta tuli esiin niin tyttöjen kuin poikien puheessa.

Nuoret näkivät iän yhteiskunnallista osallistumista rajoittavana tekijänä. Iän ohella osallistumista ja vaikuttamista näyttivät rajoittavan, kiinnostuksen puute, epämiellyttäväksi koettu keskustelukulttuuri verkossa, taloudellisten resurssien rajallisuus sekä mahdollinen kodista puuttuva yhteiskunnallisia asioita käsittelevä ilmapiiri.

Nuorten puheesta oli tulkittavissa epävarmuus omasta asemasta yhteiskunnallisina ja poliittisina osallistujina. Tästä on mahdollista päätellä jotain siitä, miten nuoret itseään asemoivat kansalaisina. Kansalaisuus hahmotettiin muodollisena ja annettuna kansalaisuutena, johon alaikäisten nuorten kohdalla liittyy rajoituksia, kuten ikä. Nuoret eivät nähneet itseään täysivaltaisina kansalaisina, vaan usein tulevinä kansalaisina, jotka vaikuttavat vasta joskus tulevaisuudessa. Samaan aikaan nuoret toteuttivat kansalaisuuttaan kuitenkin toiminnallisen ja osallistuvan kansalaisuuden kautta, jolloin toiminnan keskiössä oli edustuksellisuuteen perustuvan hallinnollisen politiikan ulkopuolella tapahtuva yhteiskunnallinen toiminta.

Toisaalta muodolliseen kansalaisuuteen liitettyjä osallistumisen tapoja, kuten äänestämistä nuoret olivat harjoitelleet koulussa, yhdessä merkittävimmistä nuorten arkipoliittisista ympäristöistä, jonka demokratiakäytännöt rakentuvat edustuksellisen hierarkian varaan. Samanlaisiin tulkintoihin päätyivät Anni Rytioja ja Kirsi-Paoliina Kallio (2018, 17) tutkiessaan nuorten politiikkakäsityksiä. Heidän mukaansa nuorten käsityksissä korostui yhteiskunnallinen osallistuminen julkishallinnon järjestämään toimintaan ja kansalaisuus, joka hahmottui nuoren iän mukanaan tuomana ulkopuolisuuden kokemuksena.

Nuorten näkemyksiä itsestään yhteiskunnallisina ja poliittisina osallistujina selittävät nuorten kansalaisnäkökulman lisäksi jälkiteollisissa yhteiskunnissa tapahtuneet muutokset. Andy Furlong (2013, 218) toteaaakin, että jälkiteollisen yhteiskunnan

¹ Kevytaktivismi viittaa Leo Straniuksen (2009, 156) hahmottelemaan termiin, joka on yksilöllisyyteen perustuvaa sitoutumatonta osallistumista, joka tapahtuu usein osto- ja kulutusvalinnoissa.

olosuhteissa erityisesti nuoret ovat päätyneet suosimaan yhteiskunnallisen osallistumisen tavoissa kuluttajamaista omiin yksilöllisiin arvoihin ja aatteisiin perustuvaa asioiden sekoittamista, perinteisen puoluepolitiikan sijasta. Tätä hän perustelee sillä, että yhteiskunnalliset muutokset koulutuksessa ja työelämässä ovat heikentäneet ihmisten sosiaalista yhtenäisyyttä. Tämä puolestaan on vaikeuttanut ihmisten samaistumista niiden yksilöiden kanssa, jotka elävät ja jakavat samanlaista kokemusmaailmaa, mikä on ominaista eturyhmiin perustuvalla puoluepolitiikalla. (Furlong 2013, 218.)

Johtopäätöksien yhteenvedona voidaan sanoa, että nuorten kansalaisuuteen liittyvistä rajoituksista huolimatta tämän tutkielman tärkeä viesti on, että nuoret ovat yhteiskunnallisesti aktiivisia ja kiinnostuneita poliittisista kysymyksistä. He tarttuvat niihin vaikuttamisen tapoihin, jotka ovat heille oman kansalaisuutensa puitteissa mahdollisia. Tästä syystä aateperustaisen poliittisen osallistumisen ja kansalaisosallistumisen harjoittamisen tavat saattavat näyttäytyä nuorille houkuttelevammilta tavoilta osallistua kuin kampanjaperustainen poliittinen osallistuminen. Nuoret eivät kuitenkaan väheksyneet yhteiskunnallista päätöksentekoa tai niin kutsuttua perinteistä politiikkaa, eivätkä he vaikuttaneet radikaaleilta tai vallankumouksellisilta. Nuoret ilmaisivat luottamusta yhteiskunnallisiin instituutioihin ja demokratiaan Suomessa.

Herttaliisa Tuure, Anna-Maria Tenojoki, Elina Pekkarinen ja Sami Myllyniemi (2019, 7) toteavat myös vuoden 2018 Nuorisobarometrin tulosten yhteenvedona, että Suomessa asuvissa nuorissa elää yhteiskunnallinen vastuu sekä vaikuttamisen halu. Oman tutkimukseni sekä vuoden 2018 Nuorisobarometrin tuloksiin nojautuen nuorten yhteiskunnallisen aktiivisuuden kehityssuunta näyttää näistä lähtökohdista varsin valoisalta.

LÄHTEET:

Aaltonen, Sanna (2018). Ei tulosta ilman analyysia – Näkökulmia kvalitatiivisen aineiston analyysiin. Teoksessa Tomi Kiilakoski & Päivi Honkatukia (toim.) Miten tutkia nuoria ja nuorisotyötä. Tampere: Vastapaino, 372-385.

Aaltonen, Sanna & Berg, Päivi (2015). Nuorten ja palveluntarjoajien kohtaamiset. Teoksessa Sanna Aaltonen, Päivi Berg & Salla Ikäheimo (toim.) Nuoret luukulla. Kolme näkökulmaa syrjäytymiseen ja nuorten asemaan palvelujärjestelmässä. Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto verkkojulkaisuja 84, 41-148. <https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/nuoretluukulla.pdf> (viitattu 23.3.2019.)

Alasuutari, Pertti (2011). Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere: Vastapaino.

Af Ursin, Pia & Haanpää Leena (2012). Nuorten osallistuminen luupin alla. Kyselytutkimus suomalaisten nuorten yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta. Nuorisotutkimus 1/12. <http://elektra.helsinki.fi.libproxy.tuni.fi/oa/0780-0886/2012/1/nuorursi.pdf> (viitattu 13.4.2018)

Asetus kuntalaissa 10.4.2015/410

[http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150410?search\[type\]=pika&search\[pika\]=kuntalak](http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150410?search[type]=pika&search[pika]=kuntalak) (viitattu 17.4.2017)

Beck, Ulrich (1994). Poliitiikan uudelleen keksiminen: Kohti refleksiivisen modernisaation teoriaa. Teoksessa Ulrich Beck & Anthony Giddens & Scott Lash (toim.) Nykyajan jäljillä. Tampere: Vastapaino, 11-78.

Bennet, W. Lance & Wells, Chris & Rank, Allison (2009). Young citizens and civic learning: two paradigms of citizenship in the digital age, *Citizenship Studies*, 13:2, 105-120.

Bennett, W. Lance (2008). Changing Citizenship in the Digital Age. Teoksessa W. Lance Bennett (toim.) Civic Life Online. Learning how digital media can engage youth. Cambridge: MIT Press cop. 2008, 1-21.

Bennet, W. Lance (2012). The Personalization of politics: Political Identity, Social Media, and Changing Patterns of Participation. *ANNALS, AAPSS*, 644, November 2012.

Berger, Ben (2011). Attention Deficit Democracy. The Paradox of Civic Engagement. Princeton: Princeton University Press.

Cammaerts, Bart & Bruter, Michael & Shakuntala, Banaji & Harrison, Sarah & Anstead, Nick (2016). Youth participation in democratic life. United Kingdom: London School of Economics.

Cote, James (2014). Youth Studies-Fundamental issues and debates. United Kingdom: Palgrave Macmillan.

Elo, Kimmo (2012). Yhdensuuntaista monologia vai sukupolvien välistä dialogia? Havaintoja kodin vaikutuksesta poliittiseen sosialisatioon. Teoksessa Jussi Ronkainen (toim.) Nuoret ja ääni. Nuoret eduskuntavaaleissa 2011. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura/Valtion nuorisoasiain neuvottelukunta. Verkkojulkaisu 53, 77-92. https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2013/05/Nuoret_ja_xni_II_verkkoversio.pdf (viitattu 4.4.2019)

Elo, Kimmo (2012). Kodista ja kiinnostuksesta se lähtee. Suomalaisten peruskoulun 8. -luokkalaisten yhteiskunnallinen asennoituminen ja sen yhteys oppilaiden kotitaustaan. Teoksessa Pekka Kupari & Martti Siisiäinen (toim.) Kodista ja kiinnostuksesta se lähtee. Suomalaisnuorten kansalaispätevyys ja yhteiskunnalliset asenteet. Jyväskylä: Jyväskylän Yliopistopaino, 11-36.

Eskelinen, Niko & Neuvonen, Samuli (2017). Nuorten osallistuminen Euroopassa. Teoksessa Saari Kari & Puuronen Vesa (toim.) Nuorten yhteiskunnallinen osallistuminen ja oikeistopopulismi. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura julkaisu 192. Helsinki: Unigrafia 2017, 79-104.

Eskelinen, Teppo & Gellin, Maija & Gretschel, Anu & Juntila-Vitikka, Pirjo & Kiilakoski, Tomi & Kivijärvi, Antti & Koskinen, Sanna & Laine, Sofia & Lundblom, Pia & Nivala, Elina & Sutinen, Riikka (2012). Lapset ja nuoret kansalaistoimijoina. Teoksessa Anu Gretschel & Tomi Kiilakoski (toim.) Demokratiaoppitunti. Lasten ja nuorten kunta 2010-luvun alussa. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura Julkaisuja 118. Helsinki: Hakapaino 2012, 213-248.

Eskola, Jari & Vastamäki, Jaana (2015). Teemahaastattelu: opit ja opetukset. Teoksessa Raine Valli & Juhani Aaltola (Toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus, 27-44.

Eskola, Jari (2001). Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat. Laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. Teoksessa Juhani Aaltola & Raine Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus, 133-157.

Furedi, Frank (2005). Politics of fear. Beyond left and right. London: Continuum.

Furlong, Andy (2013). Youth Studies. An introduction. London: Routledge 2013.

Gellin, Maija & Herranen, Jutta & Junntila-Vitikka, Pirjo & Kiilakoski, Tomi & Koskinen, Sanna & Mäntylä, Niina & Niemi, Reetta & Nivala, Elina & Pohjola, Kirsi & Vesikansa, Sari (2012). Lapset ja nuoret subjekteina koulujärjestelmässä. Teoksessa Anu Gretscher & Tomi Kiilakoski (toim.) Demokratiaoppitunti. Lasten ja nuorten kunta 2010-luvun alussa. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 118. Helsinki: Hakapaino 2012, 95-148.

Hay, Colin (2002). Political analysis, A Critical introduction. Basingstoke: Palgrave 2002.

Hay, Colin (2007). Why we hate politics. Cambridge: Polity press.

Harrinvirta, Markku (2019). Nuoret kansanvallan suunnannäyttäjinä. Onko Suomessa näkyvissä demokratiasta vieraantumista? Teoksessa Elina Pekkarinen & Sami Myllyniemi (toim.) Vaikutusvaltaa Euroopan laidalla. Nuorisobarometri 2018. Nuorisotutkimusseuran verkkojulkaisuja nro 140 & Nuorisosiain neuvottelukunnan verkkojulkaisuja nro 60. s. 167-182. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö & Nuorisotutkimusverkosto & Nuorisosiain neuvottelukunta, 115-130. https://tieto-anuorista.fi/wp-content/uploads/2019/03/NB_2018_web.pdf (viitattu 23.3.2019.)

Hirsjärvi, Sinikka & Hurme, Helena (2006). Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Helsinki University press.

Hirsjärvi, Sinikka & Hurme, Helena (2010). Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Helsinki University press.

Honkatukia, Päivi (2018). Haastattelu nuorisotutkimuksen metodina. Teoksessa Kiilakoski, Tomi & Honkatukia, Päivi (toim.) Miten tutkia nuoria ja nuorisotyötä. Tampere: Vastapaino.

Honkatukia, Päivi & Kiilakoski, Tomi & Suurpää, Leena (2018). Aineistosta analyysiin. Teoksessa Tomi Kiilakoski & Päivi Honkatukia (toim.) Miten tutkia nuoria ja nuorisotyötä. Tampere: Vastapaino, 351-371.

Hyvärinen, Matti (2017). Haastattelun maailma. Teoksessa Matti Hyvärinen & Pirjo Nikander & Johanna Ruusuvuori (toim.) Tutkimushaastattelun käsikirja. Tampere: Vastapaino, 9-37.

Isin, Engin F. (2012). Citizens Without Frontiers. New York: Bloomsbury 2012.

Kallio, Kirsi Pauliina (2018). Elettyä kansalaisuutta jäljittämässä: Kansalaisuuden ulottuvuudet Nuorisobarometrissä. Teoksessa Elina Pekkarinen & Sami Myllyniemi (toim.) Vaikutusvaltaa Euroopan laidalla. Nuorisobarometri 2018. Nuorisotutkimusseuran verkkojulkaisuja nro 140 & Nuorisoasiain neuvottelukunnan verkkojulkaisuja nro 60. s. 167-182. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö & Nuorisotutkimusverkosto & Nuorisoasiain neuvottelukunta, 167-182. https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2019/03/NB_2018_web.pdf (viitattu 7.4.2019.)

Kiilakoski, Tomi & Gretscher, Anu & Nivala, Elina (2012). Osallisuus, kansalaisuus, hyvinvointi. Teoksessa Anu Gretscher & Tomi Kiilakoski (toim.) Demokratiaoppitunti. Lasten ja nuorten kunta 2010-luvun alussa. Nuorisotutkimusverkoston/Nuorisotutkimusseuran Julkaisuja 118. Helsinki: Hakapaino 2012, 9-33.

Kiilakoski, Tomi & Honkatukia, Päivi & Huttunen, Rauno (2018). Teoria nuorten ja nuorisotyön tutkimuksessa. Teoksessa Tomi Kiilakoski & Päivi Honkatukia (toim.) Miten tutkia nuoria ja nuorisotyötä. Tampere: Vastapaino, 54-74.

Kuula, Arja (2011). Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.

Laukkanen, Tiina & Pekkarinen, Elina & Vimilä, Fanny (2018). Nuorisotutkimuksen etiikka. Teoksessa Tomi Kiilakoski & Päivi Honkatukia (toim.) Miten tutkia nuoria ja nuorisotyötä. Tampere: Vastapaino, 75-97.

Luhtakallio, Eeva & Salmenniemi, Suvi & Ylä-Anttila, Tuomas (2014). Poliittinen osallistuminen. Teoksessa Jani Erola & Pekka Räsänen (toim.) Johdatus sosiologian perusteisiin. Tallinna: Gaudeamus, 210-224.

Lötjönen, Katja (2015). Nuorten poliittinen ja yhteiskunnallinen osallistuminen. Teoksessa Vesa Puuronen & Kari Saari (toim.) Nuoret, populismi ja nativismi -kansallinen raportti. Myplace, 68-103. http://www.fp7myplace.eu/documents/d8/National%20Report%20_%20Finland%20%20fin.pdf (viitattu 5.12.2016.)

Lötjönen, Katja (2017). Nuorten poliittinen ja yhteiskunnallinen osallistuminen. Teoksessa Vesa Puuronen & Kari Saari (toim.) Nuorten yhteiskunnallinen osallistuminen ja oikeistopopulismi. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura julkaisuja 192. Helsinki: Unigrafia 2017, 105-134.

Moilanen, Pentti & Räihä, Pekka (2007). Merkitysrakenteiden tulkinta. Teoksessa Juhani Aaltola & Raine Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus. 46-69.

Moilanen, Pentti & Räihä, Pekka (2010). Merkitysrakenteiden tulkinta. Teoksessa Juhani Aaltola & Raine Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus. 46-69.

Myllyniemi, Sami (2014). Vaikuttava osa. Nuorisobarometri 2013. Nuorisotutkimusseuran/ Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 145 & Nuorisoasiain neuvottelukunnan julkaisuja, nro 50. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö & Nuorisotutkimusverkosto & Nuorisoasiain neuvottelukunta.

Myllyniemi, Sami & Kiilakoski, Tomi (2019). Tilasto-osio. Teoksessa Elina Pekkari-nen & Sami Myllyniemi (toim.) Vaikutusvaltaa Euroopan laidalla. Nuorisobarometri 2019. Nuorisotutkimusseuran verkkojulkaisuja 140 & Valtion nuorisoneuvoston verkkojulkaisuja 60. Helsinki: Opetus & kulttuuriministeriö & Nuorisotutkimusver-kosto & Nuorisotutkimusseura & Valtion nuorisoneuvosto, 9-112.
https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2019/03/NB_2018_web.pdf (viitattu 24.4.2019)

Norris, Pippa (2002). Democratic Phoenix. Reinventing political activism. Cam-bridge: Cambridge University Press.

Norris, Pippa (2004). Building Knowledge Societies. The Renewal of Democratic Practices in Knowledge Societies. Unesco World Report. <https://sites.hks.harvard.edu/fs/pnorris/Acrobat/UNESCO%20Report%20Knowledge%20Societies.pdf> (viitattu 4.4.2019.)

Norris, Pippa & Curtice, John (2006). If you Build a political web site. Will they come? The internet and political activism in Britain. International Journal of Elec-tronic Government Research 2 (2), 1-21.

Norris, Pippa (2007). Political Activism: New Challenges, New opportunities. Teo-ksessa Charles Boix & Susan C. Stokes (toim.) The Oxford Handbook of compara-tive politics. New York: Oxford University Press, 628-652.

Puuronen, Vesa (2006). Nuorisotutkimus. Tampere: Vastapaino.

Puuronen, Vesa & Saari, Kari (2017). Nuoret, osallistuminen ja oikeistopopulismi. Teoksessa Vesa Puuronen & Kari Saari (toim.) Nuorten yhteiskunnallinen osallis-tuminen ja oikeistopopulismi. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura jul-kaisuja 192. Helsinki: Unigrafia 2017, 251-268.

Paakkunainen, Kari (2005). Nuorten poliittinen osallistuminen kahdeksassa Euroo-pan Unionin maassa (EUYOUPART) -Kansallisten empiiristen tulosten vertailua ja tulkintaa. Helsinki: Valtion nuorisoasiain neuvottelukunta & Nuorisotutkimusver-kosto.

Ruusuvuori, Johanna & Nikander, Pirjo & Hyvärinen, Matti (2010). Haastattelun analyysin vaiheet. Teoksessa Johanna Ruusuvuori & Pirjo Nikander & Matti Hyvärinen (toim.) Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino: 9-36.

Rytioja, Anni & Kallio, Kirsi-Pauliina (2018). Opittua käsitteistöä vai koettua yhteiskunnallisuutta? Pohdintoja nuorten kansalaisuudesta politiikkakyselyjen valossa. Sosiologia 1/2018.

Saari, Kari (2017). Nuorten käsityksiä politiikasta ja puolueista. Teoksessa Vesa Puuronen & Kari Saari (toim.) Nuorten yhteiskunnallinen osallistuminen ja oikeistopopulismi. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura julkaisuja 192. Helsinki: Unigrafia 2017, 51-78.

Saari, Kari & Neuvonen, Samuli (2014). Deliverable 6.1: 14 local (case study) level reports mapping and typologising youth activism based on outputs from WP4 and WP5: Finland (Kuopio and Pielinen Karelia [Lieksa and Nurmes]). MTPLACE, European Commission. <http://www.fp7-myplace.eu/documents/deliverables/D6%201%20Finland.pdf> (viitattu 17.4.2019.)

Saari, Kari (2015). Nuorten käsitykset politiikasta ja puolueista. Teoksessa Vesa Puuronen & Kari Saari (toim.) Nuoret, populismi ja nativismi -kansallinen raportti. Myplace, 41-68. <http://www.fp7myplace.eu/documents/d8/National%20Report%20%20Finland%20%20fin.pdf> (viitattu 5.12.2016.)

Strandberg, Kim (2015). Ehdokkaiden ja kansalaisten internetin ja sosiaalisen median poliittinen käyttö vuosien 2003-2015 eduskuntavaaleissa. Teoksessa Kimmo Grönlund & Hanna Wass (toim.) Poliittisen osallistumisen eriytyminen. Eduskuntavaalitutkimus 2015. Selvityksiä ja ohjeita 28/2016. Oikeusministeriö, 95-116. https://www.vaalitutkimus.fi/documents/Eduskuntavaalitutkimus_2015.pdf (viitattu 12.4.2019)

Stranius, Leo (2009). Epämuodollinen kansalaistoiminta-järjestötoiminnasta kevytaktivismiin. Teoksessa Tomi Kankainen, Heli Pessala, Martti Siisiäinen, Leo Stranius, Hanna Wass & Niklas Wilhelmsson (toim.) Suomalaiset osallistujina. Kat-saus suomalaiseen kansalaisvaikuttamiseen tilaan ja tutkimukseen. Oikeusministeriön julkaisu 2009: 5. Helsinki: Edita, 138-169.

Stolle, Dietlind & Micheletti, Michele (2013). Political consumerism. Global responsibility in action. New York: Cambridge University Press.

Tiihonen, Aino & Kestilä-Kekkonen, Elina & Westinen, Jussi & Rapeli, Lauri (2015). Puoluekannan periytyminen vanhemmilta lapsille. Teoksessa Kimmo Grönlund & Hanna Wass (toim.) Poliittisen osallistumisen eriytyminen. Eduskuntavaalitutkimus 2015. Selvityksiä ja ohjeita 28/2016. Oikeusministeriö. 298-320. https://www.vaalitutkimus.fi/documents/Eduskuntavaalitutkimus_2015.pdf (viitattu 3.4.2019.)

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2018). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Tammi 2018.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2009). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5. painos. Jyväskylä: Gummerrus Kirjapaino Oy.

Tuure, Herttaliisa & Tenojoki, Anna-Maria & Pekkarinen, Elina & Myllyniemi, Sami (2019). Esipuhe. Teoksessa Elina Pekkarinen & Sami Myllyniemi (toim.) Vaikutusvaltaa Euroopan laidalla. Nuorisobarometri 2018. Nuorisotutkimusseuran verkkojulkaisuja nro 140 & Nuorisoasiain neuvottelukunnan verkkojulkaisuja nro 60. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö & Nuorisotutkimusverkosto & Nuorisoasiain neuvottelukunta, 5-7. https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2019/03/NB_2018_web.pdf (viitattu 25.3.2019.)

Wilska, Terhi-Anna (2014). Nuoret osallistuvat kulutusvalinnoillaan vai osallistuvatko? Teoksessa Sami Myllyniemi (toim.) Vaikuttava osa, Nuorisobarometri 2013. Nuorisotutkimusseuran/ Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 145 & Nuorisoasiain neuvottelukunnan julkaisuja, nro 50. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö & Nuorisotutkimusverkosto & Nuorisoasiain neuvottelukunta, 121-124.

LIITTEET

LIITE1 Tiedote tutkittaville

TIEDOTE TUTKITTAVILLE JA SUOSTUMUS TUTKIMUKSEEN OSALLISTUMISESTA

Tutkimuksen aihe

Tämä tutkimus on pro-gradu -tutkielma nuorisotyön ja nuorisotutkimuksen opinnoissani Tampereen yliopistossa. Tutkimuksessani haastattelen nuoria heidän ajatuksistaan koskien poliittista toimintaa ja yhteiskunnallista vaikuttamista. Tarkoituksena on tuottaa tietoa siitä, millaiset vaikuttamisen tavat sopivat parhaiten nuorille.

Tutkimusaineisto

Tutkimusaineisto kerätään haastattelemalla. Haastattelut ovat yksilöhaastatteluja, mutta halutessasi voit osallistua myös kaverin kanssa. En kerää kenenkään nimiä enkä muita henkilötietoja. Myöskään gradussani ei tule näkymään kenenkään haastateltavan nimiä Haastatteluissa syntyviä nauhoitteita käytetään vain tähän tutkimukseen. Tutkimuksen valmistuttua tuhoan äänitteet ja muun haastattelumateriaalin.

Haastateltavien oikeudet

Sinun ei ole pakko osallistua tutkimukseen, jos et halua. Voit missä vaiheessa tahansa pyytää, ettei haastattelua jatketa tai käytetä aineistona tutkimuksessa. Tutkimuksen tulokset julkaistaan niin, että sinua voida tutkimuksesta tunnistaa. Annan mielelläni lisätietoja tutkimuksesta.. Valmis tutkimus julkaistaan Tampereen yliopiston TamPub- julkaisuarkistossa, josta sen voi käydä lukemassa. (<https://tam-pub.uta.fi/>). Tarkempaa julkaisuajankohtaa voi kysyä suoraan minulta.

Paikka ja päivämäärä: _____

Allekirjoitus _____

Huoltajan suostumus: _____

LIITE2 Taustatiedot

Nuoren taustatiedot:

Minkä ikäinen olet?

Missä opiskelet ja millä luokka-asteella?

Missä olet syntynyt?

Mistä maasta perheesi on alun perin kotoisin?

Ketä perheeseesi kuuluu?

LIITE3 Teemahaastattelurunko

Politiikka (Mitä on mielestäsi politiikka?)

- Politiikka ja poliittinen toiminta
- Kiinnostus politiikkaan (Millä tavalla olet kiinnostunut politiikasta?)
- Osallistuminen/ Osallistumattomuus poliittiseen toimintaan
- Poliittisuus osana arkea vai irrallista toimintaa?

Yhteiskunnallinen taso

- Yhteiskunnallinen vaikuttaminen omassa arjessa (omat osallistumisen tavat?)
(Sosiaalinen media, tykkäämiset, artikkelien/uutisten jakaminen, keskustelufoorumit, seuratut henkilöt, mielenosoitus, adressit, aloitteet, yhteiskunnalliset keskustelut, vapaaehtoistyö, järjestötoiminta, median seuraaminen, kuultaminen)
- Kiinnostus yhteiskunnallista vaikuttamista kohtaan
- Osallistuminen/osallistumattomuus yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttamiseen